

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені
Василя Стефаника»
кафедра української мови Факультету філології

ІРИНА БАБІЙ

**УКРАЇНСЬКА МОВА
(ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)**

Практичний посібник для студентів
художніх спеціальностей
Навчально-наукового Інституту мистецтв

Івано-Франківськ
2019

УДК 811.161.2:371.214.114

ББК 81.2Ук

Б 12

Рекомендовано до друку вченою радою Факультету філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 1 від 29 серпня 2018 року).

Рецензенти:

І. Ф. Джочка – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Факультету філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

О. А. Семенюк – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Факультету філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Бабій І. О.

Б 12 Українська мова (за професійним спрямуванням) : практичний посібник для студентів художніх спеціальностей Навчально-наукового Інституту мистецтв / Ірина Бабій. — Івано-Франківськ : видавець Голіней О.М., 2019. — 166 с.

У посібнику подано вправи і завдання з української мови (за професійним спрямуванням) для студентів художніх спеціальностей Навчально-наукового Інституту мистецтв.

Посібник призначено для самопідготовки і використання на практичних заняттях або для перевірки здобутих і вироблених студентами знань та умінь у межах одного чи кількох тематичних блоків.

Рекомендовано студентам, викладачам, учителям-словесникам.

ЗМІСТ

Передмова	4
Вправи	5
Індивідуальні завдання	29
Теми рефератів	43
Диктанти	45
Колоквіум: короткий термінологічний словник з української мови (за професійним спрямуванням)	61
Програмові вимоги	73
Тести	
Змістовий модуль 1. Законодавчі та нормативно-стильові ознаки професійного спілкування	76
Змістовий модуль 2. Ділова документація у професійному спілкуванні	100
Змістовий модуль 3. Наукова комунікація як складник фахової діяльності	120
Рекомендована література	
• основні підручники і посібники.....	149
• додаткова література.....	155
• універсальні словники.....	157
• словники правильності мовлення.....	157
• словники загальні.....	158
• словники з української мови (за професійним спрямуванням).....	159
• термінологічні мистецтвознавчі словники.....	160
• інформаційні ресурси.....	163

ПЕРЕДМОВА

Для всебічної фахової підготовки студентів мистецьких спеціальностей важливе значення мають як профільні курси професійної художньої освіти, так і навчальні дисципліни, що допомагають забезпечити формування та розвиток комунікативної професійно орієнтованої компетенції особистості, яка здатна зреалізувати свій творчий потенціал на потреби держави.

Пропонований посібник має на меті допомогти студентам засвоїти, узагальнити й систематизувати теоретичні знання про основні поняття української мови (за професійним спрямуванням), а також практичні навички удосконалення професійної мовної компетенції, вільного усного та писемного спілкування у різних галузях художнього мистецтва.

Збірник побудовано на базі навчальної дисципліни “Українська мова (за професійним спрямуванням)”, яка вивчається на II курсі (підсумок – залік) і “передбачає продовження формування національномовної особистості, комунікативних навичок майбутніх спеціалістів, студіювання особливостей фахової мови”¹.

Видання передбачає як аудиторне, так і самостійне опрацювання матеріалу шляхом практичного застосування набутих теоретичних знань для виконання вправ і завдань, які охоплюють усі основні мовні норми сучасної української літературної мови, та розв’язання тестів. Формулювання вправ відображає їх різний рівень складності: від простого виконання уже готового завдання до складніших творчих завдань, виконання яких сприяє не лише формуванню навичок самостійної дослідницької роботи, але й розширює професійну мовну компетентність студентів. Для зручнішого використання збірника до вправ застосовано наскрізну суцільну нумерацію.

Посібник написано відповідно до чинної програми з української мови (за професійним спрямуванням) для вищих навчальних закладів.

¹ Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. За програмою МОНУ. 4-ге вид., випр. і доповн. Київ : Алерта, 2014. С. 14.

ВПРАВИ

ВПРАВА 1. Перепишіть, поставивши у словах наголос. Враховуйте, що окремі лексеми в українській мові можуть мати подвійний наголос.

Варіант 1. Кидати, корисний, фартух, помилка, ненавидіти, добуток, феномен, випадок, первісний, разом, везла, розвідка, вірші, оптовий, завдання, бюлетень, приповідка, байдуже, чорнозем, рукопис, мабуть, ознака, каталог, позаторік, перебіг (*ім.*), олень, завжди, спина, часу, грошей, сторінки (*у множ.*).

Варіант 2. Індустрія, квартал, дичавіти, пізнання, дрова, фольга, також, курятина, будемо, подушка, назавжди, підлітковий, новий, простий, донька, чорнослив, граблі, решето, вимога, загадка, дочка, правописний, псевдонім, навчання, асиметрія, католицький, беремо, абияк, кілометр, одинадцять, позаторік.

ВПРАВА 2. Перепишіть, вставляючи замість крапок, якщо потрібно, апостроф або знак м'якшення. Поясніть орфограми.

Варіант 1. Ал...секо, акварел..., гуаш..., емал..., пастел..., туш..., фестивал...ний, мал...овничий, кол...орознавство, мул...аж, конструкторс...кий, текстил...ний, декол...те, пасторал..., ансамбл..., різ...блення, аерозол...ний, фланел..., антресол..., тунел..., т...юл..., вуал..., шампун..., каніфол..., ступін..., консол..., розкіш..., філігран..., емул...сія, модел..., художн...о-виражал...ний, мистец...кий, манік...юр, присв...ята, цв...ях, різдв...яний, св...ятковий.

Варіант 2. Фотоал...бом, народотворчіс...т..., фол...кл...ор, ковал...ство, рел...єф, барел...єф, народнообр...ядовий, інтер...єр, горел...єф, н...юанс, модел...єр, ткац...ко-пр...ядил...ний, порт...єра, кол...є, комп...ютер, контррел...єф, різ...б...яр, кутюр...є, медал...єр, прем...єра, ал...бом, брошурувал...ник, лял...кар, мікроріз...б...яр, скул...птура, мол...берт, пасторал..., пул...веризатор, філ...тр, архітектурно-стил...овий, грав...юра, б...язь, б...юст.

ВПРАВА 3. Перепишіть слова, розкриваючи дужки. Поясніть орфограми (правопис іншомовних слів).

Варіант 1. Р(е, и)сурси, в(е, и)рнісаж, адр(е, и)сат, р(е, и)зультат, к(е, и)раміка, майст(е, и)р, аквар(е, и)ліст, д(е, и)густація, м(е, и)моріальний, в(е, и)ранда, в(е, и)ртеп, акс(е, и)суар, антр(е, и)соль, арт(е, и)факт, біс(е, и)ропл(е, и)тіння, д(е, и)кольте, гоб(е, и)л(е, и)н, д(е, и)коратор, екз(е, и)мпляр,

експ(е, и)р(е, и)м(е, и)нт, м(е, и)стецтво, ід(е, и)ал,
експр(е, и)сіонізм, каш(е, и)мір, ел(е, и)м(е, и)нт, комбін(е, и)зон,
п(е, и)рламутр, р(е, и)ставрація, орнам(е, и)нт, гал(е, и)рея,
монум(е, и)нтально-д(е, и)коративний, ц(е, и)нтральний,
ман(е, и)к(е, и)н.

Варіант 2. Т(е, и)л(е, и)візор, об(е, и)ліск, н(е, и)йлон,
мін(е, и)рал, п(е, и)йзажист, п(е, и)ріод, р(е, и)вю,
пр(е, и)з(е, и)нтація, р(е, и)глан, пр(е, и)дмет, р(е, и)ліквія,
пр(е, и)м'єра, р(е, и)квізит, ст(е, и)лаж, р(е, и)льєф,
с(е, и)рв(е, и)тка, т(е, и)кстиль, ф(е, и)стиваль, ш(е, и)девр,
юв(е, и)лір, докум(е, и)нтальний, деревоб(е, и)тонний,
шкіргалант(е, и)рейний, ік(е, и)бана, порц(е, и)ляновий,
т(е, и)ракота.

ВПРАВА 4. Перепишіть слова, розкриваючи дужки. Поясніть орфограми (правопис ненаголошених голосних [е] та [и]).

Варіант 1. Багатопов(е, и)рховий, м(е, и)р(е, и)ж(е, и)во,
р(е, и)місник, пр(е, и)краса, з(е, и)лений, ч(е, и)рвоний, п(е, и)чатка,
бл(е, и)зенько, хв(е, и)люватися, оп(е, и)нитися, справ(е, и)дливий,
розп(е, и)тати, р(е, и)вти, тр(е, и)мати, зш(е, и)вати, дал(е, и)чінь,
н(е, и)пр(е, и)м(е, и)ренний, поч(е, и)нати, вир(е, и)нати,
сп(е, и)нити, дят(е, и)л, ст(е, и)лити, ущ(е, и)мити, тр(е, и)вога,
оц(е, и)нкований, в(е, и)ршина.

Варіант 2. Розд(е, и)влятися, кр(е, и)вавий, стр(е, и)міти,
заб(е, и)рати, невм(е, и)рущий, завм(е, и)рати, т(е, и)рплячий,
прод(е, и)ш(е, и)вити, усвідомл(е, и)ний, зб(е, и)р(е, и)гти,
б(е, и)р(е, и)жливий, н(е, и)м(е, и)лосердний, пов(е, и)ртатися,
ущ(е, и)мити, справ(е, и)дливий, м(е, и)нулий, тр(е, и)мтіти,
дзв(е, и)нить, ос(е, и)литися, зв(е, и)чайний, гр(е, и)міти,
дж(е, и)р(е, и)ло, вс(е, и)р(е, и)дині, в(е, и)селка, ш(е, и)л(е, и)стіти.

ВПРАВА 5. Перепишіть слова, на місці крапок, де потрібно, поставте пропущені літери. Поясніть орфограми (спрощення приголосних).

Варіант 1. Контрас...ний, проїз...ний, високоякіс...ний,
життєрадіс...ний, пристрас...ний, швидкіс...ний, улес...ливий,
осві...читися, хвас...ливий, щас...ливий, блис...нути, аген...ство,
заїз...ний, їж...жу, учас...ник, заздріс...ний, ус...ний, випус...ний,
стис...нути, щотиж...ня, студен...ство, очис...ний, скатер...ка,
п'я...десять.

Варіант 2. Сон...це, чес...ний, мес...ник, сер...це, студен...ський, фашис...ський, влас...ний, дилетан...ський, доблес...ний, ровес...ник, свис...нути, совісн...ий, ус...ний, хрус...нути, ціліс...ний, словес...ний, шіс...десят, у кіс...ці (від *кістка*), шіс...надцять, капос...ний, журналіс...ський, вартіс...ний, якіс...ний.

Вправа 6. Перепишіть слова, розкрийте дужки. Поясніть орфограми (подовження і подвоєння приголосних).

Варіант 1. Во(з, зз)'єдна(н, нн)я, благослове(н, нн)ий, роздорі(ж, жж)я, ста(т, тт)ею, повіс(т, тт)ю, свяще(н, нн)ий, попідвіко(н, нн)ю, (л, лл)яний, (л, лл)ється, довгожда(н, нн)ий, перевоза(н, нн)ий, і(р, рр)аціональний, навма(н, нн)я, молодіс(т, тт)ю, ві(д, дд)зеркалювати, непримире(н, нн)ий, за(в, вв)ідділу, поора(н, нн)ий, Га(н, нн)а, чвер(т, тт)ю, сі(л, лл)ю, зробле(н, нн)ий, су(д, дд)ею, заперече(н, нн)я.

Варіант 2. Розкі(ш, шш)ю, війсь(к, кк)ор, ста(т, тт)ей, бісероплеті(н, нн)я, Полі(с, сс)я, бе(з, зз)убий, відмі(н, нн)ий, (с, сс)авці, нескінче(н, нн)ий, відкри(т, тт)ів, ю(н, нн)ат, паморо(з, зз)ю, Запорі(ж, жж)я, відродже(н, нн)я, галу(з, зз)я, о(б, бб)итий, солом'я(н, нн)ий, (в, вв)ічливий, бе(з, зз)астережний, вирізьбле(н, нн)ий, інкрустова(н, нн)ий, ро(з, зз)ява, (л, лл)ються, духмя(н, нн)ий.

Вправа 7. До поданих іменників доберіть форми того самого слова чи спільнокореневі слова, у яких би відбувалося чергування приголосних **г – ж – з, к – ч – ц, х – ш – с**.

Варіант 1. Каталог, рушник, допомога, порох, слух, сволок, колега, кожух, техніка, райдуга, мука, шпак, смуга, класика, дух, іволга, голка, тривога, електрика, гріх, лантух, крах, молоко, дах, байрак, чистити, садити, гасити, поверх, книга, естетика, дорога, мотлох, туга, сполох, горіх, пух, луг, верх, парубок, страх, рука, нога, плуг, запах.

Варіант 2. Писати, яблуко, муха, плач, аптека, універмаг, сніг, луг, книга, подих, пасіка, токар, пекар, личко, різати, дуга, птах, повага, капелюх, крутити, берег, січка, радити, колиска, ходити, сусідка, успіх, заслуга, критика, рік, сміх, льох, увага, чоловік, колиска, круг, тітка, черепаха, стріха, нюх, муха, шпак, епоха, лірика, втіха.

ВПРАВА 8. Перепишіть слова, поясніть орфограми (написання слів разом або через дефіс).

Варіант 1. Живо / пис, художник / карикатурист, хай / тек, пост / модернізм, спец / ефект, теле / екран, художник / модельєр, ерго / номіка, художник / прикладник, шир / потреб, лого / тип, світло / дизайн, оригінал / макет, арт / фестиваль, художник / інкрустатор, мистецтво / знавство, шкір / галантерея, образо / творчість, штрих / пунктир, рекламо / давець, арт / продукт, суб / культура, піар / кампанія, квартира / студія, осново / положник, шаблон / зразок, термо / ізоляція, мікро / клімат, водо / нагрівач, супер / обкладинка, шумо / ізоляція, фото / рамка, геліо / система, маляр / монументаліст, кімната / майстерня, міні / офіс, таун / хаус, крісло / ліжка, біо / камін.

Варіант 2. Художник / кераміст, поп / арт, дизайн / макет, нео / класицизм, експо / дизайн, рекламо / носій, арт / процес, етно / психологія, художник / монументаліст, фото / альбом, арт / ярмарок, кольоро / знавство, напів / тон, порт / фоліо, художник / дизайнер, дерево / бетон, фарбо / розпилувач, майстер / клас, штрих / код, арт / вернісаж, анти / мода, піар / технологія, кухня / їдальня, гіпсо / картон, вклейка / викрійка, фото / ілюстрація, електро / обігрівач, дизайн / студія, енерго / збереження, паро / очисник, видо / зміна, електро / камін, кольоро / терапія, міні / бар, компакт / диск, сухо / цвіт, ретро / телефон.

ВПРАВА 9. Перепишіть, розкривши дужки. Поясніть орфограми (правопис великої / малої літери). Для довідки скористайтесь словником “Велика чи мала літера?” (див. Словники загальні у рекомендованій літературі).

Варіант 1. (Д, д)ень студента; (Н, н)аціональна (П, п)ремія України (І, і)мені Тараса Шевченка; (Ц, ц)ентральна (Н, н)аукова (Б, б)ібліотека (І, і)мені В. Вернадського (Н, н)аціональної (А, а)кадемії (Н, н)аук України; (З, з)аслужений (Х, х)удожник України; (Н, н)авчально-(Н, н)ауковий (І, і)нститут (М, м)истецтв (П, п)рикарпатського (Н, н)аціонального (У, у)ніверситету (І, і)мені Василя Стефаника; (І, і)вано-(Ф, ф)ранківський (К, к)раєзнавчий (М, м)узей “(Р, р)атуша”; (М, м)іністерство (К, к)ультури і (М, м)истецтв України; (Б, б)удинок (Х, х)удожника (С, с)пілки (Х, х)удожників України; (С, с)тудентська (С, с)пілка України; (Д, д)ержавний (М, м)узей (У, у)країнського (Н, н)ародного

(Д, д)екоративного (М, м)истецтва (*Київ*).

Варіант 2. (Н, н)авчально-(Н, н)ауковий (І, і)нститут (М, м)истецтв (П, п)рикарпатського (Н, н)аціонального (У, у)ніверситету (І, і)мені Василя Стефаника; (М, м)іністерство (О, о)світи і (Н, н)ауки України; (Н, н)обелівська (П, п)ремія; (Н, н)ародний (Х, х)удожник України; (М, м)узей (М, м)истецтв (П, п)рикарпаття; (В, в)иставковий (З, з)ал (С, с)пілки (Х, х)удожників України; (Е, е)поха (Р, р)енесансу; (Д, д)ень (Х, х)удожника; (С, с)пілка (Д, д)изайнерів України; (Д, д)ержавний (М, м)узей (У, у)країнського (О, о)бразотворчого (М, м)истецтва (*Київ*); (М, м)узей (Н, н)ародного (М, м)истецтва і (П, п)обуту (Г, г)уцульщини (*Косів*); (Н, н)аціональний (Н, н)ауково-(Д, д)ослідний (І, і)нститут (Д, д)изайну.

Вправа 10. Перепишіть, враховуючи орфограми (правопис часток **не** та **ні** з різними частинами мови).

Варіант 1. Не/вблаганний, не/густо, не/в'янучий, не/краще, не/врожай, не/жить, не/мічний, не/знаний, не/забутий усіма вчинок, не/мовби, не/йти, не/досушити, не/зважаючи на, не/здужати, не/привітний, не/далеко, не/спроста, не/доречно, не/абиякий, не/білений, не/густо, не/доліт, не/дорого, а дешево, не/довиконати, не/охота, не/мій, не/дев'ятий, не/раз, не/досить, не/спритний, не/істотно, не/з'ясоване досі питання, не/там, не/переконливий, ні/де не/знаний, не/активний.

Варіант 2. Не/ріж, не/кричи, не/озорий степ, поки що не/легко, не/забаром, не/добір, не/подбав, нами не/передбачене, не/зовсім, ні/про/що, не/заперечне, ні/ким, не/мовбито, не/годен, не/кожен, ні/те ні/се, не/вродріб, не/благозвучне, не/дорід, тяжку не/волю, книжка не/прочитана, не/навиворіт, не/п'ять, не/дорід, не/нависть, не/впоперек; не/коротка, а довга; ні/з/чим, ні/чим, ні/коли, не/до вподоби, не/доробляти, не/було, не/знати.

Вправа 11. Скориставшись довідкою, наведіть до іншомовних слів українські синоніми.

Взірець: *ренесанс – відродження.*

Перманентний, адекватний, клієнт, нюанс, верифікація, компарація, фактор, потенційний, генеза, фінальний, презентація, каталог, генерація, екзотичний, інтерпретація, дистанція, диференціація, експлуатація, адаптація, аналог, комбінаторика, баланс, дефект.

Довідка: поєднання, відстань, постійний, відповідний, замовник, відтінок, перевірка, недолік, порівняння, використання, чинник, можливий, походження, кінцевий, завершальний, представлення, співвідношення, список, перелік, покоління, відповідник, чужоземний, незвичний, пояснення, розподіл, розрізнення, пристосування.

ВПРАВА 12. Наведіть самостійно українські синоніми до іншомовних слів.

Взірець: *ренесанс – відродження.*

Варіант 1. Пейзаж, домінувати, ахроматичний, мінімальний, інновація, комунікація, максимальний, реальний, оптимальний, фантазія, пропорція, композиція, контраст, асиметрія, аранжування, візуальний, хроматичний, ідентифікація, оригінальний, прогрес, комбінація, манускрипт, компонент, потенціал, лозунг, креативний, регрес, етап, імідж, елемент, респектабельний, комфортний, формат, релакс, текстиль, локальний, спонтанний, фон, унікальний, периферія, еволюція, ексклюзивний, віртуальний, інгредієнт, трансформація, ізоляція, акумуляція, трансляція, фонд, фіксація.

Варіант 2. Аргумент, параметри, фрагмент, експеримент, конкретизація, концентрація, акцентування, фактор, еластичний, паралельний, інтеграція, ракурс, ілюзорний, градація, баланс, компонування, інкрустація, аплікація, суверенітет, тара, імітація, мутація, метод, еластичний, капітальний, фіксація, абсурд, варіант, фальсифікація, пауза, містифікація, приватний, екземпляр, диспут, регенерація, реконструкція, реєстр, пасивний, активний, деградація, позиція, копія, ліквідація, ландшафт, лаконічний, дистанція, еквівалентний, ефект, фундамент, фінал.

ВПРАВА 13. Наведіть синоніми до колірних прикметників.

Варіант 1. Рубіновий, сапфіровий, смарагдовий, бурштиновий, малахітовий, аквамариний, аметистовий, кораловий, агатовий, бірюзовий, гранатовий, ультрамариний, кришталевий.

Варіант 2. Томатний, малиновий, лимонний, вишневий, шоколадний, оливковий, помаранчевий, пшеничний, гірчичний, персиковий, м'ятний, лососевий, кавовий, салатний.

Варіант 3. Каштановий, бордовий, теракотовий, бежевий, охровий, сталевий, попелястий, бузковий, перламутровий, волошковий, цеглястий.

ВПРАВА 14. Самостійно або за допомогою фразеологічного словника з'ясуйте значення наведених фразеологізмів.

Варіант 1. Хоч за раму клади; укладатися в рамки; сидіти як на голках; не скупитися на фарби; малювати темними фарбами; взяти / брати моду; згустити фарби (барви); пролізти крізь вушко голки; ламати рамки; і голки не підточиш; наріжний камінь; будувати на піску; будувати повітряні замки; як картковий будиночок; звести з руїн; звити гніздечко; рожевими фарбами; ні в тин ні в ворота; проходити червоною ниткою; як шовковий.

Варіант 2. Від букви до букви; золота голова; один бік медалі; буря у склянці води; відіслати в музей; лавровий вінок; гаптувати стежку; білими нитками шитий; голці ніде впасти; хоч картину малюй (з когось); виходити за рамки; шукати голку в сіні; на риб'ячому хутрі; мов нитка за голкою; сім мішків гречаної вовни; робити з писка халяву; пришити квітку (комусь); як у карася вовни; два чоботи – пара; народитися в сорочці; обдерти до нитки.

ВПРАВА 15. Випишіть із тлумачного словника усі значення наведених багатозначних лексем. Слова зі значеннями, найближчими до вашої спеціальності, введіть у речення.

Для довідки:

1. *Великий тлумачний словник сучасної української мови. Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ : Перун, 2003. 1440 с. + CD.*
2. *Новий тлумачний словник української мови : в 4-х томах. Укл. В. Яременко, О. Сліпушко. Київ : Аконт, 2004.*
3. *Нові слова та значення: словник. Ін-т укр. мови НАН України / уклали : Л. В. Туровська, Л. М. Василькова. Київ : Довіра, 2009. 271 с.*
4. *Словник української мови : в 11 т. Київ : Наук. думка, 1970-1980 рр.*
5. *Сучасний тлумачний словник української мови : 100 000 слів / за загальною редакцією доктора філологічних наук, професора В. В. Дубічинського. Харків : ВД "ШКОЛА", 2009. 1008 с. + CD.*

Варіант 1 (образотворче мистецтво). Студія, репродукція, емаль, фігура, стиль, пейзаж, картина, палітра, альбом, етюд, жанр, моделювати, полотно, фокус, туш, силует, меандр, рельєф, розетка, галерея, ландшафт, мініатюра, панорама, портрет, лот.

Варіант 2 (декоративно-прикладне мистецтво). Ковадло, панно, образ, шліфувати, салон, тон, гобелен, фарфор, бісквіт,

форма, різець, голка, контур, абрис, п'єдестал, ворота, серія, символ, шкіра, бісерний, ажур, полива, деталь, станок, випалити.

Варіант 3 (моделювання одягу). Матеріал, фігура, мода, тон, махровий, купон, модель, розетка, бордюр, образ, демонстрація, салон, тканина, фасон, форма, індиго, чохол, рукав, стрічка, коса, мережка, мистецтво, гама, ательє, шлейф.

Варіант 4 (дизайн інтер'єру). Силует, комплекс, студія, ордер, галерея, тон, карниз, ландшафт, панель, перспектива, бордюр, образ, каскад, салон, форма, композиція, колона, фундамент, декоратор, мотив, орнамент, корпус, тінь, атлант, тераса.

Варіант 5 (графічний дизайн). Формат, макет, штамп, перспектива, фон, розріз, форма, картон, реквізит, абрис, кліше, заставка, начерк, оригінал, монтаж, елемент, центр, трафарет, ілюстрація, рисунок, щит, шрифт, стенд, ярлик.

ВПРАВА 16. Уведіть запропоновані слова у словосполучення або речення, пояснивши таким чином різницю у їх значенні і використанні.

Взірець: *срібний – сріблястий: срібні прикраси не радять носити разом із золотими // нічне озеро було сріблясте від місячного сяйва.*

Варіант 1. Кольоровий – колірний; фарбований – фарбувальний; знаковий – значний; кристалічний – кришталевий; мальовничий – малювальний; пам'ятний – пам'ятковий – пам'ятниковий; модний – модельний – моделювальний; тканий – ткацький; квітковий – квітчастий.

Варіант 2. Стильний – стильовий – стилістичний – стилізований; дизайнерський – дизайновий – дизайнеровий; декоративний – декораційний – декораторський; майстерний – майстровий; орнаментальний – орнаментований; цегляний – цеглистий – цегельний; кам'яний – камінний – кам'янистий.

ВПРАВА 17. Перепишіть, визначіть рід іменників, урахувавши різницю у семантиці багатозначних слів.

Варіант 1. Антресоль, вернісаж, альсеко, кантрі, жалюзі, акварель, барельєф, арт-деко, колаж, бра, декольте, боді-арт, світоч, боа, доміно, бароко, галіфе, гасло, графіті, портфоліо, ретро, кольє, деко, кашне, багет, лавсан, вітраж, метро, екслібрис, кутюр'є, артефакт, макраме, пастель, ноу-хау, ансамбль, аплікація, панно, агіттабло, нюанс, рококо, оригамі, ревью.

Варіант 2. Сфумато, візаж, брошура, вензель, гасло, печать, ексклюзив, гуаш, хай-тек, джакузі, цитадель, ракурс, фланель, тунель, аерозоль, пленер, біль, доміно, вернісаж, пандус, імідж, шампунь, кесон, емаль, каніфоль, медаль, консоль, пастораль, макіяж, ордер, модель, панель, ракурс, ступінь, пілястр, спіраль, розкіш, текстиль, фестиваль, туш, цитадель, філігрань, логотип.

ВПРАВА 18. Перепишіть іменники, поставивши їх у родовому відмінку однини.

Для довідки:

1. *Великий зведений орфографічний словник сучасної української лексики / уклад, і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ : Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2003. 896 с.*
2. *Лозова Н. Є. Дзвона чи дзвону? або –а (-я) чи –у (-ю) в родовому відмінку : словник-довідник. Київ : Наук. думка, 2007. 168 с.*

Варіант 1. Термін, документ, акт, ансамбль, гобелен, друк, живопис, синтез, дизайн, пейзаж, автопортрет, фронтон, образ, тон, натюрморт, вітраж, підмальовок, розпис, рисунок, пам’ятник, ренесанс, колорит, монумент, класицизм, атлант, міф, сюжет, аксесуар, альбом, багет, ескіз, етюд, інтер’єр, екстер’єр, манекен, модельєр, тюбик, тюль, формат, фонтан, трафарет, карниз, контур, мольберт, штрих, герб, диван, кашемір, атлас, фільтр.

Варіант 2. Ювелір, адресат, аргумент, афоризм, бланк, диспут, діалог, договір, дублікат, жанр, зміст, контекст, контракт, оратор, оригінал, стиль, реквізит, купол, орнамент, візерунок, ампір, вертеп, вівтар, дідух, дзвін, фасад, хрест, плафон, рельєф, пленер, парапет, ландшафт, рейсфедер, рапідграф, шаблон, штамп, театр, танець, іконопис, естамп, лубок, екслібрис, плакат, титул, офорт, фронтон, рушник, фарфор, фаянс, жанр.

ВПРАВА 19. Від назв осіб за видом діяльності чоловічого роду утворіть назви осіб жіночого роду, де це можливо.

Взірець: *художник – художниця; модельєр – //–.*

Для довідки:

Годована М. П. Словник-довідник назв осіб за видом діяльності. Київ : Наукова думка, 2009. 176 с.

Варіант 1. Аквареліст, бронзувальник, автодизайнер, вишивальник, гобеленник, екскурсивод, архітектор, кравець, колорист, лакувальник, лялькар, гончар, декоратор, меблювальник,

видавець, муляжист, оздоблювач, мистецтвознавець, палітурник, ложкар, писанкар, інкрустатор, рекламіст, друкар, іконописець, фотохудожник, ткач, коваль, кушнір, монументаліст, різьбяр, фітодизайнер.

Варіант 2. Анімаліст, багетник, аерографник, в'язальник, гравіювальник, карикатурист, вітражист, ілюстратор, модельєр, гравер, майстер, аукціоніст, кошикар, макетник, мариніст, деревообробник, манекенник, жанрист, натюрмортист, маляр, офортист, карбувальник, фотограф, татуювальник, поліграфіст, силуетист, художник, колекціонер, митець, ландшафтник, реставратор, токар, червонодеревець.

ВПРАВА 20. Перепишіть, опустивши rischi. Поясніть орфограми.

Варіант 1. Кілька / шаровий, шоколадно / коричневий, архітектурно / будівельний, художньо / аналітичний, чорно / білий, лимонно / жовтий, виключно / простий, рекламно / видавничий, художньо / поліграфічний, сніжно / білий, темно / жовтий, прямо / кутний, криваво / червоний, мало / художній, образо / творчий, ткацько / обробний, екстра / модний, вічно / зелений, ландшафто / знавчий, світло / блакитний, органічно / поєднаний, всесвітньо / відомий, коричнево / рудий, додатково / зафіксований, екзотично / оформлений, яскраво / зелений, проектно / конструкторський, кавово / бежевий, надзвичайно / невибагливий, само / робний, матово / чорний, формально / абстрактний, глянцево / білий, неймовірно / стильний, яскраво / малиновий, максимально / вигідний, оливково / зелений, приглушено / оранжевий, смарагдово / зелений, сталєво / сірий, рубіново / червоний, ново / річний, художньо / документальний, мистецтво / знавчий, дерево / переробний, різно / стильовий, мало / габаритний, тепло / ізоляційний, старанно / виконаний, різно / кольоровий, фігуративно / абстрактний.

Варіант 2. Художньо / промисловий, молочно / білий, сріблясто / сірий, життє / радісний, яскраво / рожевий, біло / золотистий, шкір / галантерейний, сонячно / жовтий, ткацько / прядильний, дво / сторонній, рекламно / інформаційний, темно / блискучий, жовто / гарячий, геометрично / кубічний, фісташково / зелений, ультра / сучасний, художньо / виражальний, ніжно / персиковий, різно / рівневий, народно / господарський, яскраво / синій, екстра / ординарний, оксамитово / чорний,

керамічно / художній, чисто / білий, естетико / художній,
довго / вічний, бірюзово / блакитний, анти / художній,
червоно / гарячий, гармонійно / підібраний, цеглово / рудий,
архітектурно / планувальний, помаранчево / жовтий,
гарно / скомбінований, геометрично / чіткий, волошково / синій,
мальовничо / декорований, мало / зрозумілий, темно / вишневий,
художньо / естетичний, мистецько / комунікативний,
багато / функціональний, екологічно / чистий, хвиле / подібний,
багато / поверховий, добре / продуманий, художньо / меморіальний,
візуально / більший.

Вправа 21. Трансформуйте словосполучення за взірцем. Усно поясніть вибір прикметника й особливості його правопису (якщо це потрібно).

Взірець: *ілюстрація в книжці – книжкова (а не книжна) ілюстрація.*

Варіант 1. Мистецтво графіки; мислення образами; музей краєзнавства; краєвид Карпат; сюжет з релігії; скульптура з гіпсу; полотно в стилі імпресіонізму; традиції Європи; мереживо, виготовлене вручну; правила стилю; сервіз для чаю; аромат хвої; основа з фанери; фарба з воску; мотиви Сходу; витинанка з паперу; крамниця сувенірів; прикраси для ялинки; атмосфера свята; тарілка з кераміки; тканина одного тону; папір для копіювання; тематика казок; тло у смужки; візерунок з квітами; одяг для зими; будинок за містом; майстерня вдома; вироби з бісеру.

Варіант 2. Рішення кольору; зображення на площині; фарба з вапна; візерунок у стилі бароко; крамниця з книгами; споруда у Давньому Римі; зображення у двох вимірах; церква з п'ятьма банями; полиця з дерева; купол у вигляді піраміди; візерунок у клітинку; сукня для дочки; амфора зі Стародавньої Греції; діяльність у художньому мистецтві; розпис із багатьма кольорами; митець, який мандрує; робота з мозаїкою; пігмент для фарбування; культура Західної Європи; співвідношення світла і тіні; елемент для декорації; зображення на стіні; сприйняття через зір; техніка живопису; матеріал для оздоблення; покриття для підлоги; композиція зі шрифтами; одяг із льону; машина для шиття.

Вправа 22. Випишіть наведені словосполучення у три колонки: а) з якісними прикметниками; б) з відносними прикметниками; в) із присвійними прикметниками; г) з перехідними явищами між розрядами

прикметників.

Варіант 1. Теплий колір, натуральне дерево, розкішна класика, творча ідея, святкова деталь, батьківська хата, ілюзорне освітлення, невичерпна фантазія, унікальна різьба, високий мольберт, скульпторів інструмент, прозоре скло, яскраве світло, різдвяний декор, м'який оксамит, знаменита фреска, блискучий лак, гармонійне поєднання, порцеляновий підсвічник, доччина сукня, італійські меблі, японська тематика, акварельні фарби, олійна картина.

Варіант 2. Дерев'яні сходи, материні прикраси, цікавий задум, свіжий погляд, яскравий зразок, молодий художник, складний жанр, скляний стіл, цегляний будинок, журнальний столик, символічна статуетка, англійський стиль, килимове покриття, кольоровий калейдоскоп, вертикальні жалюзі, силіконовий клей, плетений шарф, мамина хустка, функціональна прикраса, зручна форма, старовинна ікона, дитяча кімната, традиційний інтер'єр, густа фарба, складний орнамент.

ВПРАВА 23. Випишіть якісні прикметники, які не можуть утворювати ступені порівняння, вкажіть причини відсутності форм ступенів вияву ознаки у таких прикметниках.

Варіант 1. Білосніжний, нескінченний, білий, пречудовий, живий, червоно-білий, холодний, чорно-білий, ранній, модний, ультрафіолетовий, попелястий, цеглястий, гарний, жовтавий, активний, салатовий, тонкий, цікавий, широчезний, кваліфікований, заширокий, дрібнесенький, жовто-блакитний, колоподібний, бордовий, теплий, міцний, супермодний, янтарний.

Варіант 2. Малиновий, рідний, прудконогий, модний, довгий, синюватий, глибокий, малесенький, розумний, вишневий, важливий, здоровенний, глибочезний, милий, шоколадний, пресильний, вороний, популярний, старезний, чорнявий, гнідий, порожній, вічнозелений, тривалий, смачний, повнуватий, ефективний, кароокий, кмітливий, знаменитий.

ВПРАВА 24. Знайдіть утворені з помилками форми ступенів порівняння прикметників і запишіть їх правильно.

Варіант 1. Старший, поганіший, старіший, менш мокріший, більш віддалений, найбільш здібніший, вузьчий, щонайдальший, найтовстіший, кращий, багатіший, багатший, менший, маліший, більш відданий, менш досвідчений, якнайдорожчий, ближчий,

найменш грамотний.

Варіант 2. Сильніший, ліпший, кращий, більш розвинений, менш вихований, якнайдешевший, дальший, найбільш чистий, молодший, кращіший, товстіший, більш високіший, менш вивчений, найменш розумніший, сильніщий, щонайглибший, найсолодший, грубший, поганіший.

ВПРАВА 25. Зі словосполучень утворіть складні прикметники, поясніть їх написання. Слова можна міняти місцями.

Взірець: *коричневий шоколад: шоколадно-коричневий або коричнево-шоколадний.*

Варіант 1. Яскрава синь, чиста білизна, чорний оксамит, гаряча жовтизна, ніжний персик, червоний вогонь, яскрава зелень, сірий попіл, брунатна кава, бірюзова блакить, фіолетовий аметист, червоний рубін, пурпурова кров, яскрава помаранча, зелені фісташки, чорний і білий, блакитний аквамарин, прозорий кришталь, золотистий бурштин, блискучий алмаз.

Варіант 2. Молочний бурштин, жовтий лимон, біле молоко, сіра сталь, білий сніг, жовта солома, густа синява, вічна зелень, сірий асфальт, сліпуча білість, блідий бузок, руда цегла, блакитний барвінок, синя волошка, темна вишня, білий глянець, зелена оливка, червоне вино, коричнева гірчиця, зелений смарагд.

ВПРАВА 26. Перепишіть словосполучення і речення, замінивши цифри словами й узгодивши числівники з іменниками.

Варіант 1. У 125 музеях; близько 750 експонатів; картина вишита 86 кольорами; твори 42 художників; кімната площею 18 м²; дефіле 17 моделей; пам'ятник заввишки більше 50 метрів; 9 дизайнерів; запрошення адресовано 32 митцям; полотно написано 2 техніками; із використанням 5 інструментів; виставка 19 авторів; палітра із 28 кольорами; декоровано $\frac{1}{3}$ приміщення; пошито 0,5 колекції; заґрунтовано $\frac{1}{4}$ полотна; картину написано в 1503 році; пам'ятник відкрито у 2000 році; реставрація тривала близько 10 років; конкурс відбувся між 157 дизайнерами; поєднання 2 відтінків; виставку присвячено 6 майстрам.

Варіант 2. Будинок площею більше 250 метрів; музей із 1000 виставкових залів; проекти призначені 15 замовникам; палац із 139 вікнами; вирізьблено $\frac{1}{2}$ іконостасу; папка із 18 ескізами; орнамент із 3 мотивів; гобелен розміром 12 м² із 68 кольорами; поєднання 2 стилів; у наборі більше 200 фарб; творчий шлях художника тривав

із 1825 до 1871 року; дизайн інтер'єру розробляли 5 авторів; на фресці зображення 12 постатей; манера притаманна 11 майстрам із 15 експонованих; художник брав участь у 25 виставках; вікна оформлено в $\frac{1}{2}$ кімнат; сцену декорували 6 дизайнерів; репродукції 132 художників; інкрустація 4 породами дерева; розпис 300 кольорами; виконано $\frac{2}{3}$ замовлення.

ВПРАВА 27. Випишіть із тексту словосполучення з числівниками, замінивши цифри словами й узгодивши числівники з іменниками.

Варіант 1. Велетенський собор Святого Петра має ширину **2** футбольних полів, довжину – **6**, а прикрашений він **140** статуями святих, мучеників і янголів. Усередині нього може одночасно вміститися понад **60 000** вірян: у **100** разів більше, ніж усе населення міста Ватикан – найменшої держави у світі.

Почалася історія собору з римського імператора Костянтина, який оголосив християнство державною релігією і звелів у **324** році збудувати базиліку там, де розіп'яли апостола Петра. Розкопки, що проводилися у **XII** столітті у Ватиканських катакомбах, відкрили християнський цвинтар **I** століття. Уже в **1942** році за однією зі стін з написом грецькою “Петрос” знайшли скелет чоловіка приблизно **70**-літнього віку – очевидно, святого Петра.

Перед фасадом собору обабіч площі Святого Петра, що була побудована в **1656-1667** роках, **4** концентричними арками вишикувались **284** колони і **88** пілястрів. На вершині цієї колонади – **140** статуй святих і видатних діячів церкви. У центрі площі височить **350**-тонний єгипетський обеліск, який простягається в небо майже на **30** метрів і закінчується пірамідальною верхівкою. Одночасно ця площа вміщує понад **100 000** вірян. Загальною довжиною **340** метрів і шириною **240** метрів вона здається ще більшою завдяки похилій поверхні і вмілому використанню ефекту перспективи.

Грандіозність – основна риса собору Святого Петра, площа якого досягає **22 000** кв.м. Усе тут надмірно велике, принаймні на думку простого парафіянина, хоча кльонійські ченці казали: “Ніщо на світі не є надмірним для Бога”. Протягом **13** віків, після появи першої каплиці над могилою апостола в **1506** році до освячення собору в **1626** році над його спорудженням трудилися **2 000** будівників. Керували ними по черзі Браманте, Мікеланджело, Джакомо делла Порта, Мадерно і, зрештою, Берніні, який став

також творцем бронзового балдахіна (ківорія) висотою **29** метрів над головним вітарем собору.

У **1546** році Мікеланджело Буонарроті був уже **71** рік. Саме тоді він узяв на себе керівництво спорудженням собору, поміняв проект купола і доручив його реалізацію Джакомо делла Порта. Діаметр купола склав **42** метри, окружність – **70** метрів, він піднімається над головним вітарем на **132** метри і підтримується всього **4** колонами. У **1475** році було побудовано Сикстинську капелу. Починаючи з **1480** року, стіни капели прикрасили **16** фресками великі художники – Боттічеллі, Роселлі, Перуджино та ін. У **1508** році Юлій II доручив розписування склепіння Мікеланджело Буонарроті. І тоді головним шедевром Сикстинської капели стала фреска “Страшний суд”, створена Мікеланджело у **1536-1541** роках. На площі більше **200** кв.м. художник зобразив понад **400** реальних і міфологічних персонажів.

У музеї Ватикану в **1407** залах зберігається більше **60 000** безцінних шедеврів – Мікеланджело, да Вінчі, Боттічеллі... Один із таких творів – “Оплакування Христа”, завершений у **1500** році Мікеланджело Буонарроті. Він вважається головним шедевром майстра. У віці всього **23** років, у **1498** році він почав висікати цю скульптуру із цілісного шматка мармуру на замовлення одного із кардиналів, французького посла у Римі, за **450** золотих дукатів.

Експерти оцінюють “вартість” Ватикану приблизно у **48,5** мільярдів доларів (за Д. Брауном).

Варіант 2. Звідси, з-під величезної кам’яної арки, було видно відразу **4** найкращі у світі музеї мистецтв... по **1** в кожній стороні світу.

Праворуч, на південь від Сени за набережною Вольтера, височить ефектно підсвічений фасад старого залізничного вокзалу – тепер це поважний музей д’Орсе. Ліворуч видніється верхівка ультрасучасного центру Помпиду, де розташований Музей сучасного мистецтва. Позаду над верхівками дерев височить старовинний обеліск Рамзеса, там знаходиться музей Же-де-Пом.

А просто попереду, на схід, поза аркою стоїть монолітний палац епохи Ренесансу, найзнаменитіший у світі музей мистецтв – Лувр. Величезна площа, а за нею – фасад Лувру, що, наче цитадель, височить на тлі паризького неба. Фронтон будівлі велично здіймається в оточенні **7** трикутних басейнів, з яких б’ють водограї із підсвіткою. Побудований у формі підкови, Лувр уважався

найдовшою спорудою в Європі, по його довжині можна було б розташувати 3 Ейфелеві вежі. Навіть 1000 000 квадратних футів (більше 92 тисяч квадратних метрів) площі між крилами музею анітрохи не применшує величі його фасаду. Якщо хтось вирішив би обійти Лувр по периметру, то з великим подивом довідався би, що подолав трохи більше 3 миль (близько 4 тисяч 827 метрів).

Щоб уважно оглянути експозицію із 65 300 експонатів музею, кажуть, середньостатистичному відвідувачеві потрібно близько 5 тижнів. Однак більшість туристів воліє оглядати Лувр побіжно. 1 відомий американський журналіст якось нахвалявся, що спромігся побачити 3 найзнаменитіші експонати (Мону Лізу, Венеру Мілоську і Ніку) за рекордно короткий термін із 5 хвилин і 56 секунд. Підземний хол побудований на глибині 57 футів (більше 18 метрів) під землею, займає більше 70 000 квадратних футів (більше 6,5 тисяч квадратних метрів), стіни і підлога тут викладені мармуром теплих вохряних тонів, що пасують до жовтувато-золотистого кольору наземного фасаду Лувру. Довжина Великої галереї Лувру становить приблизно 1,5 тисячі футів (більше 457 метрів). Від ширини коридору теж перехоплює подих, тут легко стали б поряд 2 пасажирські поїзди.

Новий вхід до паризького Лувру прославився майже так само, як і власне музей. Прогресивні шанувальники вважають ультрасучасну скляну піраміду, побудовану з 666 скляних панелей, висотою більше 70 футів (трохи більше 21 метра!) блискучим поєднанням давньої традиції із сучасними технологіями, символічною ланкою між минулим і майбутнім, яка мала б забезпечити Луврові гідне місце у 3 тисячолітті (за Д. Брауном).

Вправа 28. Перепишіть, розставивши в реченнях розділові знаки.

Варіант 1. Мистецтво ревниве воно вимагає щоб людина віддавалася йому повністю (*М. Буонарроті*). Я не пишу що бачу я пишу що думаю (*П. Пікассо*). Мистецтво неправда яка нам дозволяє дослідити правду (*П. Пікассо*). Мистецтво це відкидання непотрібного (*П. Пікассо*). Де дух не водить рукою художника там немає мистецтва (*Л. да Вінчі*). Живопис це поезія яку бачать а поезія це живопис який чують (*Л. да Вінчі*). Тепер хочуть усе описати й пояснити але якби можна було описати й пояснити картину то малярство не було б мистецтвом (*О. Ренуар*). Картини живуть своїм власним життям народженим душею художника

(*В. ван Гог*). Кожен відтінок на картині мало продумати потрібно мріяти про нього любити його жити ним (*Г. Моро*). Малюнок це не те що бачить сам художник а те що на його думку мають бачити всі інші (*Е. Дега*).

Варіант 2. Картини художника розкажуть про нього набагато більше ніж могли би написати біографи (*К. Пісарро*). Справа не в тому щоб змалювати життя а в тому щоб оживити малярство (*П. Боннар*). Малярство це тиша сповнена пристрасті (*Г. Моро*). Існує три різновиди людей ті що бачать ті що бачать коли їм показують та ті що нічого не бачать (*Л. да Вінчі*). Мистецтво брехня але ця брехня вчить нас досягти істину принаймні ту істину яку ми люди здатні збагнути (*П. Пікассо*). Всі діти художники проблема в тому щоб лишитися художником коли стаєш дорослим (*П. Пікассо*). Може той хто знає що може і не може той хто вважає що не може (*П. Пікассо*). Нема завдання складнішого для справжнього художника ніж намалювати троянду адже перш ніж почати він мусить забути всі троянди будь-коли намальовані (*Г. Матісс*). Все що можна уявити реальне (*П. Пікассо*). Живопис заняття для сліпих художник малює не те що бачить а те що відчуває (*П. Пікассо*).

ВПРАВА 29. Відредагуйте словосполучення.

Варіант 1. Дякуючи підтримці спонсорів; малювати під відкритим небом; червень місяць цього року; на протязі місяця; більш затишніша кімната; закордонні та імпорتنі товари; перспектива на майбутнє; головний лейтмотив; народні фольклорні мотиви; передовий авангард; особиста персональна виставка; більша половина студентів; приймати участь в практиці; картина маслом; пам'ятний сувенір; початкуючий художник; швейні ножниці; сидячий мольберт; одяг для жінок великих розмірів; в залежності від потреби; пропонуємо послуги по виготовленню; співпадіння у часі; складова частина інтер'єра; заключити договір; вдосконалювати навички; оточуюче середовище; по крайній мірі; діяти по закону; поступити в університет; прикладати зусилля; вищеперелічені факти; різдв'янні скидки; заказати портрет; здавати екзамени; двохмісні номери готеля; майстерня по виготовленню ексклюзивної мебелі.

Варіант 2. Внутрішній інтер'єр; сувенір напам'ять; мій автопортрет; вільна вакансія; потенційні можливості; перший

дебют; найважливіші характерні риси; бувший в використанні етюдник; травень місяць текучого року; дзвонити по телефону; на протязі року; сезонна розпродажа; біля ста чоловік практикантів; приймати участь в виставці; працювати на комп'ютері; круглодобовий музей; стоячий мольберт; одяг для чоловіків великих розмірів; сучасний антикваріат; просторна прихожа; спілкуватись на українській мові; виключити світло; заслуговує уваги; недостатки у роботі; погляди співпадають; працювати по розкладу; виключити з університету; приймати міри; книжка стоїть на столі; вірне рішення; домоворитися про виставку; працювати згідно договору; добре відношення до колег; трьохповерховий будинок.

ВПРАВА 30. Відредагуйте словосполучення і речення, уникаючи росіянізмів та інших помилок.

Варіант 1. Самий важливий елемент; любимий барокковий узор; миючі обої; біля тисячі сторінок альбома; видне місце в образотворчому мистецтві; даний натюрморт; з матеріалу заказчика; по індивідуальним замовленням; мереживні воротніки; битовий жанр; воскова живопись; випукле гравірування; геометрична різьба; горячий батік; положити на мольберт; лишній білет до музею; інтересний живописець; замисел картини; зручна кісточка; ковка по металі; компоновка деталей; нанесення штриховки; не мішайте натурщиків; прозора лесировка; саморобна открытка; виставка-ярмарка; кольорова гамма; лавка рукоділля; масляна краска; неустойчивий колір; обезцвічування кольору; спеціаліст з гравіровки; ґрунтовка холста; кольоровий вкладиш; дерев'яна полка; постачати красками.

Варіант 2. Оприділіться з кольоровою гаммою; у слідуючому проєкті; люба скульптура; згідно зауважень рецензента; ткали одні лише гобелени; знаходиться в центрі картини; завдання по ліпці; книжний магазин; самий дорогий портрет; дальше використання масляних фарб; можна виліпити любе; він являється скульптором; на рахунок гравюри; закінчую формовку деталі; рисував по звичці; чотири метра обоїв; сама стара порцеляна; відноситися з захопленням; намальовано вірно; синтетична кісточка; багаточисленні міроприємства; перепльот книжки; самий відомий твір; шарікова ручка; слідуюча неділя; кружевна тюль; вдіватися по погоді; бархатні пальто.

ВПРАВА 31. Відредагуйте речення.

Варіант 1. 1. Після реставрації музей став більш затишніший. 2. Дівчата ходили вдіті по погоді в кружевних кофтах, коротеньких юбочках, і сапожках на високих каблуках. 3. У музеї мистецтв прикарпаття відбулася виставка сучасних, талановитих, молодих художників. 4. Шерстяний одяг тепліше і затишніше, ніж синтетичний. 5. Композиція це – самий важливий елемент художньої форми. 6. Центром інтирьєра був шкір'яний диван і портрет арестократа, хоч і неновий але оббитий новою шкірою. 7. Для дизайнера пошук найбільш конструктивно найвдалішої, функціонально найдоцільнішої та водночас естетично самої привабливої форми складає основу його діяльності. 8. У сучасному дизайні інтер'єру найбільш ультрамодними є вітражі. 9. У відповідь на об'яву продати бувший у використанні етюдник на мій адрес на протязі трьох днів прийшло два листа і відкритка. 10. Для малювання картин маслом ми берем полотно натянуте на підрамник і кісточки з білки.

Варіант 2. 1. На протязі слідуючої неділі у магазині Модна лавка починається сезонна розпродажа зимніх пальто. 2. Кімната після римонта стала більш затишнішою бо ми поклеїли нові обої з любимим барокковим узором, і купили три метра красивої французької тюлі. 3. Більша половина студентів (біля сто чоловік) поїдуть літом в Ворохту прийняти участь в пленерній практиці. 4. У музеї відбулася виставка сучасних талановитих молодих художників. 5. Відправившись на екскурсію до музею з нами трапилась пригода. 6. Це один з самих відомих творів художника мариніста намальований під відкритим небом. 7. Об'ява: продається мольберт для художника синього кольору, заінтересованих звонити по телефону. 8. Подружна пара дуже любить старовину тому антиквар дуже природньо вписався у їхній інтирьєр. 9. В 2 годині відбудиться відкриття виставки художника Марчука в галереї Бастіон, запрошуються всі бажаючі. 10. На відзнаку ювілея метця були проведені багато численні міроприємства у яких прийняло участь багато початкуючих художників.

ВПРАВА 32. За допомогою тлумачного словника мистецтвознавчих термінів з'ясуйте значення і походження запропонованих терміноодиниць, а також розподіліть їх у різні колонки: а) грецького походження; б) латинського; в) українського; г) німецького;

г) італійського; д) французького; е) англійського.

Поставте наголос.

Доповніть самостійно колонку з термінами українського походження.

Окремо випишіть лексеми, які складаються з терміноелементів різного походження.

Варіант 1. Живопис, карикатура, фаянс, графіті, сфумато, трафарет, арка, колорит, бароко, образ, прет-а-порте, от-кютюр, вернісаж, емаль, рисунок, алегорія, ескіз, ательє, гобелен, пейзаж, натюрморт, портрет, офорт, виставка, витинанка, дереворит, начерк, різьблення, тло, пам'ятник, атлант, каріатида, архітектоніка, вишивка, світлотінь, фреска, темпера, парпет, графіка, фонтан, естамп.

Варіант 2. Живопис, образ, скульптура, статуя, монумент, світлота, підмальовок, шаблон, штамп, розпис, композиція, принтер, контемпорарі-арт, сервер, файл, декорація, екслібрис, рисунок, пам'ятник, дизайн, дисплей, вишивка, відродження, ландшафт, абрис, гардина, краєвид, мольберт, рейсфедер, картридж, компакт-диск, стріт-арт, комп'ютер, ноутбук, культура, архітектура, класицизм, фактура, аплікація, карниз, контур, шрифт, штрих.

Вправа 33. Перепишіть текст згідно з правилами орфографічних і пунктуаційних норм української мови.

Випишіть із тексту 10 професійних термінів, допишіть для них значення і походження, скориставшись тлумачним словником мистецтвознавчих термінів.

Пригоди слів¹

Варіант 1.

Ватман (англ. Whatman – Ватман) – назва високо/якісного паперу із шорсткою поверхнею для малюва(н, нн)я і кресле(н, нн)я походить від пр(і, и)звища власника британської паперової фабрики XVIII ст.

Силует (франц. silhouette) – одно/барвне контурне зображе(н, нн)я намальоване вирізане чи вишите на одно/тонному тлі. Це слово все що залишилося в пам...яті поколі(н, нн)ь від Етьєна де Силуета блискучого міністра фінансів при дворі короля Франції Людовіка XV. Силует був безумовно людиною обдарованою але на своїй посаді перебував надто не/довго і швидко

¹ Коваль А. П. Слово про слово. Київ : Радянська школа, 1986. 384 с.

зазнав краху. Тому у Франції в ті часи почали говорити “з...явився як Силует” або “щез як Силует” тобто це слово стало символом швидкої й ефектної але не/продуманої справи. Коли з...явилась манера тіньового зображе(н, нн)я дуже ефектна але водночас і дуже швидка про неї (с, з)казали це “на манер Силуета”. Пізніше не лише манера зображе(н, нн)я а й саме зображе(н, нн)я стало носити ім...я Силуета.

Меценат (лат. Maecenas) – багатий покровит(е, и)ль наук і мистецтв а також їх пр(и, е)дставників. Історичний Меценат це римський політичний діяч I ст. до н.е. що уславився покровительством поетам і художникам бо сам теж був натурою артистичною хоч талант мав не/в(е, и)ликий.

Мавзолей (грец. Μαυσωλεῖον) – надмогильна архітектурна споруда. Це слово за яким через прірву столі(т, тт)ь ми бачимо мертвого Мавсола (майже не/залежного сатрапа перської провінції Карії) і безумну від горя його сестру й дружину Артемісію яка випила з вином і пр...янощами попіл спал(е, и)ного Мавсола щоб не розлучатися з ним ніколи. Потім вона побудувала йому в(и, е)личну споруду гробницю в якій ніхто не/був похований.

Гобелен (фр. gobelin) – шпалера килим декоративна тканина виготовле(н, нн)і в/ручну чи машинним способом. Назва походить від пр(и, і)звища француз...кої династії фарбувальників Гобеленів які жили у Парижі в XV ст.

Каріатида (грец. καριάτιδα) – коло(н, нн)а підпора у вигляді жіночої постаті. Слово походить від назви карійських дів жриць храму Артеміди в Карії (Лаконія, регіон Греції).

Сепія (лат. sepiā від дав.-гр. σηπία – каракатиця) – світло/коричнева барвникова р(и, е)човина або відтінок коричневого кольору. Також так називають колір властивий старим чорно/білим світлинам та і(м, мм)ітацію такої світлини. Колись сепія добувалася із чорнильної залози каракатиці. Цією фарбою вона у природних умовах користується для захисту від ворогів випускаючи “димову завісу” тобто струмінь коричневої рідини. Це надзвичайно стійка фарба навіть у викопних молюсків які прол(и, е)жали у товщі ґрунту кілька мільйонів років сепія зб(е, и)рігає свої властивості.

Пурпур (лат. purpura, грец. πορφύρα) – 1) фарбувальна р(е, и)човина червонувато/фіолетового кольору яку добували в давні часи із залоз морського молюска; 2) темно/червоний або

яскраво/червоний колір; 3) одяг із тканини червоного кольору. Морські пурпурні молюски-слимаки дають по кілька крапель дорогоцінної фарби червоно/фіолетового кольору. Ця фарба крім краси відзначалася дивовижною стійкістю пофарбовані нею тканини не змінювали свого кольору ні у прісній ні в морській воді не линяли ні від сонця ні від пра(н, нн)я. Давні греки називали таку фарбу *порфіра*. У сучасній українській мові слово *порфіра* означає не фарбу а одяг це довга пурпурова мантия символ влади монарха. У римлян грецька назва фарби перетворилася в *пурпур*.

Сієна (італ. Siena) – темно/жовта фарба назва якої походить від італійського міста Сієна у р(е, и)гіоні Тоскана.

Хакі (з хінді через перську – khaki “запилюжений”). У буквальному перекладі з хінді колір бруду землі. Прикметник на позначе(н, нн)я брунатно/зеленого кольору з коричневим відтінком.

Бордо (франц. Bordeaux) – 1) сорт червоного вина (від назви міста Бордо у Франції); 2) прикметник на позначе(н, нн)я темно/червоного кольору (те саме що і *бордовий*). Це червоно/фіолетовий відтінок червоного кольору т(е, и)мніший від багряного. Як назва кольору слово “бордо” використовується з 1891 року вже за 10 років від нього був утвор(е, и)(н, нн)ий прикметник “бордовий” який в нинішньому вигляді фіксується словниками з 1935 року. Певний час нормативним вважалось слово “бордо” але з часом його майже витіснило словосполучення “бордовий колір”.

Індиго (ісп. Indigo з лат. indicum, від грец. Ἰνδικός — індійський) – колір середній між темно/синім та фіолетовим. Назва походить від рослини індиго що росте в Індії з якої добували відповідний барвник для фарбува(н, нн)я одягу.

Маренго – (італ. Marengo) – чорний колір із сірим відблиском. Такого кольору була тканина яку в/перше виготовили в селі Маренго в Італії. Поряд із ним колись сталася битва при Маренго (1800) в якій францу...ка армія під керівництвом Наполеона здобула перемогу над австрійцями. За одними да(н, нн)ими саме такого кольору був одяг Наполеона за іншими тканина місцевого виробництва ручної роботи була в основному темно/сірого кольору.

Варіант 2.

Макінтош (англ. mackintosh) – вид плаща який отримав назву від тканини з якої його шили. Це була водо/не/проникна прогумована тканина спосіб виробництва якої винайшов

шотландський хімік Чарлз Макінтош (1766-1843) на початку ХІХ ст. Також так називають літнє за/звичай габардинове чоловіче пальто що було в моді в с(и, е)р(и, е)дині ХІХ ст. Одного разу проводячи черговий дослід Макінтош вимастив рукав піджака розчином каучуку (природної гуми) і через деякий час помітив що рукав не/промокає. Він запатентував цей винахід і заснував компанію з виробництва водо/не/проникних плащів макінтошів.

Галіфе (фр. Galliffet) – штани особливого крою що обтягують литки й коліна та дуже розширені на рівні стегон. Назва походить від прізвища францу...кого кавал(и, е)рійського генерала Гастона Галіфе (1830-1909), який придумав цей крій для військових кавал(и, е)рійських штанів. Під час Франко-пруської війни 1870-1871 років він отримав важке поранення в р(и, е)зультаті якого його стегно залишилося викривленим. Щоб приховати від сторо(н, нн)іх очей цей фізичний не/до/лік “модний” генерал і придумав такі штани.

Реглан (англ. raglan) – фасон верхнього одягу у якому рукав становить єдине ціле з плечем. Це винахід англійського генерала Реглана який втратив праву руку в битві при Ватерлоо (1815 рік) і носив одяг з таким рукавом щоб трохи пр(и, е)ховати цей не/до/лік.

Френч (буквально – “французький”) – військовий одяг притале(н, нн)ий з чотирма накладними к(и, е)шеннями і хлястиком. Назва виникла від прізвиська англійського фельдмаршала Джона Пінкстоуна (Джон Френч – “французький”) командувача англійськими військами в роки Першої світової війни який носив цей одяг.

Шуба (араб. ġubba). Це слово потрапило у Європу зі Сходу ще під/час хр(е, и)стових походів. Серед запозичених тоді слів і речей була й *джубба* арабський одяг з довгими рукавами. До нас слово *джубба* дійшло через німецьку мову десь у ХІV ст. В/перше слово *шуба* трапляється в давньо/українських писемних документах у 1382 р. У францу...кій мові слово *джубба* перетворилося в *жюп* і через польську мову прийшло у формі *юпка* яке відоме у нас з ХVІ ст. і означає “верхній жіночий одяг у вигляді довгої корсетки (переважно з рукавами)”. Ще один наслідок арабської *джубби* *жупан*. Ось його шлях в італійській мові було слово *джуппоно* яким називали один із видів селянського одягу звідси слово було запозичене в польську мову де набуло форми *жупан* а вже з польської потрапило в українську.

Джинси (англ. jeans). Історія джинсів розпочалася коли 24-річний єврейський є(м, мм)ігрант з Баварії Леві Стросс заснував у Сан-Франциско майстерню з пошиву штанів для гірників та золото/шукачів. Перші джинси він пошив у 1853 році після того як один із золото/шукачів поскаржився що золото знайти значно легше ніж пару міцних та зручних штанів. Тодішні джинси нагадували комбінезон і були (с, з)кроєні з коричневої тканини пр(и, е)значеної для наметів і тентів. У ті часи тканини що використовували для пошиву цих л(е, и)г(е, и)ндарних штанів відправляли з італійського порту Генуя і на тюках ставили штамп місця відправле(н, нн)я “Genes”. Американці/отримувачі читали штамп на свій манер “Джинс”. У 1873 році Леві Стросс і кравець із Невади Якоб Девіс офіційно пат(е, и)нтують своє виробництво «робочих комбінезонів без бретелей з кишнями для ножа грошей і годинника». Коли у них закінчилися запаси наметового брезенту вони закупили цупку саржу в Ними (Франція). Звідси пішла назва тканини денім (denim – de Nimes – з Ниму). У 1867 році корабель на якому перебувала партія тканини потрапив у шторм. Бочки з фарбою індиго розбилися і кілька рулонів просочилися синьою фарбою. Однак підприємець не викинув зіпсовану тканину а пошив з неї штани які розійшлися мом(е, и)нтально. Так майбутні джинси одержали свій знам(е, и)нитий синій колір. Ця легенда жива до/тепер але довести що справи (с, з)клялися саме так не/можливо архіви к(о, а)мпанії загинули під/час землетрусу в 1906 році.

Краватка (італ. cravatta або фр. cravate; можливо, за посередництва пол. krawat). Появою та закріпле(н, нн)ям у світовій моді цього символу чоловічого гард(е, и)робу прийнято вважати 1635 рік. Після перемоги над яничарами турецького султана хорватські воїни були запроше(н, нн)і до двору францу...кого короля Людовика XIV в нагороду за виявлені на полі бою мужність та звитягу. Офіцери та вояки хорватської армії здавна носили строкаті шовкові шийні хустини. Людовик XIV відомий своєю любов...ю до речей і одягу дуже вподобав новий предмет гардеробу й не втримавшись теж пов...язав собі на шию щось подібне від/так ставши першим законодавцем моди краватки у Франції а отже й в усій Європі. Звідси й одна з версій походження францу...кого слова cravatte що поширилось у всій Європі від à la croate (по/хорватськи).

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Професійна термінологія.

Випишіть зразок професійного тексту (≈ 20-25 речень, науковий опис якого-небудь мистецького твору вашої спеціальності (*картини, вишивки, скульптури, проекту інтер'єру, упаковки чи обкладинки тощо*). Підкресліть окремо загальнонаукові терміни, окремо – вузькоспеціальні. Для фахових термінів випишіть визначення і походження, скориставшись тлумачним словником мистецтвознавчих термінів або тлумачним словником української мови.

Взірець.

Музей мистецтв Прикарпаття є скарбницею образотворчого мистецтва краю. Його збірка, започаткована в 1980 р., охоплює унікальні пам'ятки галицького іконопису й барокової скульптури, творчість класиків західноукраїнського малярства: К. Устиновича, І. Труша, Я. Пстрака, Ю. Данькевича, О. Новаківського, О. Сорохтея, О. Кульчицької; роботи українських художників другої половини ХХ ст., а також твори польських, австрійських, німецьких та італійських майстрів ХVIII-ХХ ст.

У музеї зберігається велика колекція сучасної зарубіжної графіки, подарованої з виставок Міжнародного бієнале “Імпреза”.

Народна творчість представлена різними видами декоративно-ужиткового мистецтва Гуцульщини, Бойківщини, Покуття, Опілля.

Чинний експозиційний зал розташований у найдавнішій архітектурній споруді міста – ренесансному Колегіальному костьолі ХVII ст. на майдані Митрополита Андрея Шептицького. Для огляду виставлена найбагатша частина музейної збірки: іконопис краю ХV-ХІХ ст.; твори барокової пластики Т. Гуддера, К. Кутченрайтера, Й.-Г. Пінзеля, М. Полейовського, Д. Станетті; картини братів Унтербергів; старовинні церковні книги, видані у Львові, Почаєві, Уневі. Щомісяця у виставковому залі проводяться змінні виставки, а в його постійній експозиції лунають концерти класичної музики і хорового співу. Для широкого загалу відвідувачів пропонуються: оглядові екскурсії з історії сакрального мистецтва Галичини; тематичні екскурсії, присвячені окремим розділам діючої експозиції; лекторій; зустрічі з митцями; мистецтвознавча експертиза творів; путівники та каталоги (Інтернет-ресурс).

Вузькоспеціальні терміни:

Музей (від дав.-гр. τὸ Μουσείον — дім Муз) – 1. Культурно-освітній та науково-дослідний заклад, що збирає, вивчає, експонує та зберігає пам'ятки матеріальної й духовної культури, природничо-наукові колекції тощо. // Приміщення такого закладу. 2. перен., розм. Зібрання яких-небудь речей. Словник української мови: в 11 томах. – Том 4, 1973. – С. 822.

Образотворче мистецтво – мистецтво, що втілює художні образи на площині та в просторі (живопис, графіка, скульптура і т. ін.). Словник української мови: в 11 томах. – Том 5, 1974. – С. 561. Слово мистецтво

вважається запозиченням зі ст.-пол. *misterstwo* (від *mistrz*), що походить од нім. *Meister* (майстер), котре виводиться з лат. *Magister* (навчитель, начальник), утвореного шляхом поєднання слів *magis* (великий) та *histor* (знавець, умілець, згодом — актор). Створення слова приписують редакторам часопису “Основа”, або Олені Пчілці.

Іконопис (грец. *εἰκόνα* — малюнок, образ, зображення + писати) — галузь релігійного живопису // Мистецтво малювання ікон. Словник української мови: в 11 томах. — Том 4, 1973. — С. 16.

Барокова скульптура (від порт. *barroco*, ісп. *barroco* та фр. *baroque* — перлина неправильної форми; лат. *sculptura*, від *sculpo* — висікаю, вирізую) — період розвитку мистецтва скульптури, переважно в католицьких країнах, що охопив майже всі галузі культури від декору храмів і палаців до садів і надгробків. Скульптура — вид образотворчого мистецтва, твори якого мають об’ємну або рельєфну форму і виконуються способом витісування, виливання, різьблення, ліплення тощо з твердих чи пластичних матеріалів (каменю, металу, дерева, глини і т. ін.). 2. Твір цього виду мистецтва (статуя, бюст, барельєф і т. ін.). // збірн. Сукупність таких творів. Словник української мови: в 11 томах. — Том 9, 1978. — С. 333.

Малярство (нім. *Maler* — живописець) — вид образотворчого мистецтва, що зображує фарбами предмети і явища реальної дійсності на полотні, дереві, папері, стіні тощо; живопис. Словник української мови: в 11 томах. — Том 4, 1973. — С. 614.

Художник (від прасл. **хѣдогъѣ*, **хѣдогъ* (досвідчений, вмілий), запозиченого від гот. **handags* (вправний) — від *handus* (рука) — 1. Творчий працівник у галузі образотворчого мистецтва; живописець, графік, скульптор. // Майстер, що працює в галузі прикладного мистецтва (розписування тканин, різьблення по дереву і т. ін.). 2. Те саме, що митець 1. 3. Той, хто досяг високої досконалості, справності в галузі мистецтва. // перен. Той, хто виявляє великий смак і майстерність у чомусь. // чого, у чому. Фахівець у якій-небудь справі. Словник української мови: в 11 томах. — Том 11, 1980. — С. 168.

Біснале (італ. *biennale* — один раз на два роки, від лат. *bis* (двічі) і *annus* (рік)) — велика виставка, що відбувається раз на два роки. // Взагалі захід, що відбувається один раз на два роки. Вільний тлумачний словник, 2016.

Декоративно-ужиткове (прикладне) мистецтво (франц. *décor*, від лат. *decoro* — прикрашаю) — мистецтво виготовлення, а також художнього оформлення виробів побутового призначення. Енциклопедія сучасної України. Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=21350

Експозиційний зал — 1. Який становить собою експозицію (у 1 знач.). 2. Признач. для експозиції (у 2 знач.). Словник української мови: в 11 томах. — Том 2, 1971. — С. 463. Експозиція (від лат. *expositio* — виставляння) — 1. Частина твору, де змальовуються суспільне середовище і життєві обставини, в яких формувалися риси характеру дійових осіб, історичні умови, що впливають на розвиток подій і т. ін. // Перший розділ музичного

твору, в якому дано виклад основних тем. 2. Систематизоване розміщення експонатів, що дає більш-менш закінчене уявлення про певне коло предметів чи проблем. // Самі експонати, розміщені в певній системі, у певному порядку. 3. Кількість освітлення, яку одержує світлочутливий матеріал при фотографуванні. Словник української мови: в 11 томах. – Том 2, 1971. – С. 463.

Ренесанс (франц. Renaissance – Відродження, від renaître – відроджуватися) – 1. Період ідеологічного й культурного розквіту в ряді країн Європи, що внаслідок зародження капіталізму змінив середньовіччя у XIV-XVI ст.; Відродження. // перен. Взагалі розквіт, піднесення чого-небудь, що було в стані занепаду. 2. Архітектурний стиль епохи Відродження, який змінив готичний і сприйняв елементи греко-римської архітектури з великою кількістю рельєфних прикрас. Словник української мови: в 11 томах. – Том 8, 1977. – С. 505.

Картина (від італ. cartina (тонкий папір), від лат. charta (лист папірусу, папір), від давньогрецьк. χάρτης (лист папірусу) – 1. Твір живопису, намальований переважно фарбами на полотні, картоні, дошці тощо. 2. перен., розм. Про кого-, що-небудь, що своїм виглядом викликає захоплення. 3. перен. Те, що можна бачити, охопити зором або конкретно уявити. // Стан, становище чого-небудь. // Словесне, мистецьке зображення чого-небудь у літературі тощо. 4. Епізод, частина акту п'єси, що потребує окремої декорації. 5. розм., рідко. Те саме, що кінофільм. Словник української мови: в 11 томах. – Том 4, 1973. – Стор. 110.

Виставка – публічний показ спеціально підібраних предметів і місце цього показу. // Сукупність предметів, виставлених для огляду. Словник української мови: в 11 томах. – Том 1, 1970. – С. 498.

Експедиція (від лат. excursio – поїздка, вилазка, відвідини) – 1. Поїздка або похід куди-небудь з метою відвідати, оглянути що-небудь. // Відвідування визначних місць, огляд експонатів музею, виставки і т. ін. 2. розм. Група людей, що колективно відвідує, оглядає що-небудь. Словник української мови: в 11 томах. – Том 2, 1971. – С. 460.

Сакральне мистецтво (лат. sacrum – святий, священний) – мистецтво, тісно пов'язане з вірою в Бога, релігійними обрядами, релігійним життям, символізмом божественної сили. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>

Експертиза (від лат. expertus – досвідчений, знавець) – розгляд, дослідження якої-небудь справи, якогось питання з метою зробити правильний висновок, дати правильну оцінку відповідному явищу. Словник української мови: в 11 томах. – Том 2, 1971. – Стор. 462. Предметом **мистецтвознавчої експертизи** є фактичні дані, пов'язані з визначенням історичної, культурної та художньої цінності мистецького твору, матеріальної вартості, відповідності його змісту та ідейного спрямування встановленим нормам суспільної моралі, що здійснюється на основі спеціальних знань у галузях мистецтвознавства, культурології, історії, соціології, етики, етнографії та інших наук.

Завдання 2. Малюнок словом.

У будь-якому функціональному стилі української літературної мови (науковому, публіцистичному, розмовному, художньому тощо) опишіть як фахівець запропоновану вам ахроматичну репродукцію мистецького твору, уявивши її в кольорі. Дотримуючись правил орфографічних, лексичних, морфологічних, стилістичних та інших норм, використайте у своєму описі максимальну кількість прикметників і професійної лексики.

Порівняйте “забарвлений” вами художній твір з оригіналом.

Взірець. Казка “Золотий черевичок”, іл. Катерина Штанко.

Світ художника химерний, незбагнений і не завжди зрозумілий чужому оку і розуму. Проте водночас він привабливий і надзвичайно чарівний. Не раз, стоячи в галереї перед картиною, я замислювалася не тільки про те, що на ній зображено, але й про ідею, яку вклав творець. Ось і зараз прискіпливо вдивляюся в малюнок, що знаходиться переді мною, стараючись розгадати задум автора.

Найперше, що я бачу, – стовбур міцного дерева. Воно здається дуже старим і, напевно, росте тут не одне століття. Його кора має темно-буре забарвлення, а листя вже давно не прикрашає гілок. У стовбурі є “портал” з відчиненими масивними дверима. Поглянувши крізь цей вхід, можна побачити високі шпилі синіх гір вдалині, а також зацікавлену постать, що визирає назустріч невідомому. Довкола коріння дерева зеленіє трава, на якій хтось залишив бронзову посудину з водою, прикрашену дивними візерунками. Головною окрасою картини є ангели, що більше схожі на вродливих жінок з крилами, але від цього зовсім не втрачають своєї божественності. Вони сидять на гілках дерева, кожна із них тримає в руках нитки та різноманітні знаряддя для прядіння. Одягнуті в спідниці багряного, смарагдового та коричневого кольорів, які доповнюють фартухи з чудернацькими орнаментами. Руки й плечі закриті сорочками з об’ємними рукавами, а на таліях затягнуті корсети. За спинами у цих ангелів-жінок прозорі, наче зіткані з повітря, крила. Усі вони мають спокійний, задумливий вигляд. На мою думку, ангели спостерігають за життям, що повільно протікає внизу. Там від подиху повітря хитаються поодинокі дерева перед побіленими сільськими хатами. Подвір’я обгороджені плетеними тинами, а за ними на широких луках пасеться худоба. На блакитному небі де-не-де пропливають білосніжні хмари над верхівками пагорбів, вкритих лісами. Ангели охороняють ці залиті сонцем простори і плетуть долі людей, які живуть там, унизу.

Картина написана майстерно, а вдало підібрані кольори створюють атмосферу казковості. Такий витвір мистецтва з легкістю міг би доповнити колекцію будь-якого поціновувача прекрасного. (Зі студентських робіт).

Завдання 3. Опис поняття.

Опишіть будь-яке поняття (бажано професійне) у різних функціональних стилях української літературної мови.

Взірець (поняття “студент-заочник”, взято зі студентських робіт).

Офіційно-діловий стиль

Директорові Навчально-наукового
Інституту мистецтв
ДВНЗ “Прикарпатський
національний університет
імені Василя Стефаника”
проф. Грицану А. В.
студента групи ОМ-123
Малевица Казимира Севериновича

Пояснювальна записка

Я знімаю із себе відповідальність за написані мною нижче слова, які не відповідають дійсності або можуть бути використані проти мене. Все це було написано під впливом трансу, в якому я перебуваю під час сесії, та під впливом атмосфери порядку і дисципліни, яка панує у нашому Інституті.

Дата

Підпис

Художній стиль

В одному царстві, у прекрасному місті, на одній із знаменитих вулиць стоїть гарний будинок жовто-червоного кольору (ні, не “Мак-Дональдс”!) з чудовими ґратами на вікнах першого поверху. І живе в ньому велика дружна сім'я, в якій дуже багато дітей.

Всі діти слухняні, тому що бояться суворого, але справедливого батька, якого всі кличуть “Анатолію Васильовичу”. Ставляться до нього з повагою і щирою любов'ю, бо ж інакше не можна, тому що ніхто не хоче покинути рідне сімейне гніздечко достроково. Також живе з ними декілька тіток та дядьків, вони виховують цих діточок, але, як і діти, бояться і поважають Анатолія Васильовича, тому що вони теж не хочуть втрачати цю сім'ю і тинятися царством у пошуках іншого дому, а кращого, ніж цей, їм уже не знайти.

Декілька разів на рік погостювати до батька на сесію приїжджають його хресні сини й доньки. Вони люблять свого батька сильніше від рідних дітей, тому що бачать його значно рідше, чому й безмежно раді. Своїх тіточок та дядечок похресники теж раді бачити, а деяких із них так сильно люблять, що, якби могли, то відправили б на пенсію раніше за інших.

Хресні діти довго не гостюють. Але вони не ображаються, що батько дужче любить своїх рідних дітей, ну і нехай – їм не шкода.

Епістолярний стиль

Привіт, рідна сесіє!

Виbach за фамільярність, просто ми з тобою знайомі вже два роки, а якщо мені пощастить, то наше знайомство буде тривати ще два роки!

Я знав, що ми з тобою зустрінємось, але не думав, що так швидко. Я був таким заклопотаним, що навіть не встиг до нашої зустрічі як слід підготуватись, але сподіваюся, що ти мені це пробачиш.

Ми з тобою не бачились більше ніж півроку, але я ніколи не забуду, з якою радістю я тебе проводжав влітку. Тож намагатимусь і цього разу тебе не образити. Наразі не прощаюся, адже ми з тобою ще будемо бачитися цілий тиждень (сподіваюся, не довше!).

Твій Казимирко.

Розмовний стиль

— Привіт, друже!

— Привіт, ти звідки?

— Ти прикинь, у мене сесія почалася – це завал!

— У смислі?

— У смислі торба! Цілий день сидиш на парах, викладачі грузять, грузять – розумієш, дах зриває, файли летять! Кльово старшим студентам – ходять собі вже розслаблені. Деякі заочники на тачках приїжджають. Всі наворочені: руки в пальцях, зуби в наколках, на ногах дулі, ходять собі поверхом і бульки з носа пускають.

— Ну а ти як?

— Та от біжу додому, ще маю сьогодні цілу ніч укрмову за профспрямуванням писати.

— А це що таке?

— Та це українська мова, майже така сама, як ми з тобою говоримо, тільки без всяких там приколів і прибамбасів.

— Ну і як, шариш?

— Та нормально, стараюся, головне звикнути. Ну все, давай, може, завтра зустрінємось.

Науковий стиль

Заочне навчання – вид навчання, який поєднує риси самонавчання і очного навчання, характеризується фазністю. У першу фазу відбувається отримання бази знань, навчальної літератури та її вивчення (настановча сесія), у другу – проводиться перевірка засвоєного матеріалу (заліково-екзаменаційна сесія). При цьому ці фази помітно віддалені одна від одної за часом (звичайно від декількох місяців до року).

Заочне навчання використовує потоковий принцип: єдиний для всіх учнів освітній план, загальні терміни здачі контрольних і курсових робіт. Двічі на рік (як правило, взимку і влітку) відбувається складання сесій.

Заочна освіта має свої переваги над стаціонарною. Студенти-заочники відвідують вищий навчальний заклад двічі на рік (може бути частіше чи

рідше, залежно від принципу навчання у цьому закладі, а також від бажання студентів). Що рідше вони бачать своїх викладачів, то у кращих стосунках із ними перебувають.

Студенти-заочники поділяються на три категорії:

1. Студенти, що приїхали відпочити від сім'ї (від батьків, чоловіка, дружини, дітей тощо).
2. Студенти, які приїхали вчитися, але відвідування занять не повинно заважати відвідуванню кав'ярень, ресторанів тощо.
3. Студенти, які приїхали тільки вчитися, але таких, на жаль, меншість.

Публіцистичний стиль

Кримінальна хроніка.

Вчора стався наїзд викладача на студента-заочника. Оскільки наїзд був здійснений вже на стадії гальмування, то студент серйозно не постраждав і відбувся лише легким переляком, який минеться до кінця сесії.

Як повідомили з достовірних джерел, сьогодні мав відбутися замах на студентські домашні роботи. Замах зазнав провалу у зв'язку з відсутністю вказаних документів. Імена та прізвища членів терористичного угруповання не називалися, а студентам, які зірвали цю операцію, висловлено подяку з боку товаришів.

Новини спорту.

Сьогодні у наших студентів є ще одна причина для радості. Турнір із відтягування заліку, що відбувся між викладачами і студентами, завершився, незважаючи на хорошу фізичну підготовку професора, беззаперечною перемогою студентів. Залік вдалося відтягнути аж на дві години! Поки що це рекорд у вказаному виді спорту, хоча є дуже багато охочих його побити. Тож побажаймо цим сміливцям успіхів і натхнення!

Завдання 4. Ознаки наукового стилю.

Із Вісника Прикарпатського національного університету (серія “Мистецтвознавство”) або з Вісника іншого університету скопіюйте чи роздрукуйте наукову статтю вашої спеціальності, на прикладі якої проаналізуйте, як реалізуються загальні і мовні особливості й ознаки наукового стилю у цьому конкретному випадку.

Взірець (статтю подаємо скорочено).

Метод асоціацій у створенні декоративної композиції

Ольга Каленюк, кафедра образотворчого мистецтва, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки.

Анотація. **Досліджено** сутність методу асоціацій. **Розглянуто** можливості цього методу в створенні декоративної композиції. **Проаналізовано** механізми процесу трансформації асоціативного образу в картинну площину. Запропонована схема допоможе генерувати теми філософського характеру в побудові декоративної композиції, використовуючи асоціативне мислення.

Ключові слова: метод асоціацій, декоративна композиція, творчість, трансформація, синектика.

Для ХХІ століття характерним є небачене прискорення розвитку всіх сфер суспільного життя, що спричинило зміну сприйняття людиною довкілля. Сучасна культура як продукт інформаційної епохи відзначена переорієнтацією фундаментальних основ з вербальної парадигми на візуальну. Зміни у напрямі станковізму та полістилізму відбуваються і в декоративно-прикладному мистецтві (ДПМ). Втрачаючи функцію утилітарності і постаючи перед нами у вигляді станкового декоративного панно, твори ДПМ загострюють перед студентом – майбутнім художником, питання компонування і ставлять проблему втілення ідейного задуму в декоративній роботі станкового характеру.

Питанням композиції в образотворчому мистецтві займалися В. Козлов, І. Волкотруб, О. Голубева, Г. Логвиненко, О. Чернишов, Р. Паранюшкін, К. Даглідян, М. Яковлев, Б. Губаль та ін. Розширення тематичного діапазону з розмаїттям образних рішень із широким застосуванням різних матеріалів дає можливість художникові максимально втілити задум, але водночас ставить проблему його трансформації на площину станкової роботи. Цю проблему частково вирішували відповідно до особливостей матеріалу та технік того чи іншого виду ДПМ. Але зараз, коли в тематиці творів переважає образно-філософське трактування і водночас у роботах використовують синтез матеріалів, актуальним залишається питання трансформації філософських ідей у площину декоративного панно.

Тому об'єктом аналізу цієї статті є процес трансформації теми філософського змісту в декоративну композицію.

Створення картини за задумом є найскладнішим завданням для студента, майбутнього митця. У процесі сприйняття і побудови декоративної

композиції в уяві важливим є фокусування на конкретних елементах нашої чуттєвої сфери. Створений внутрішній образ переводиться у зовнішній з допомогою матеріалу. *Це мозаїчна робота, яка проходить ті ж стадії, що притаманні творчому мисленню загалом: виникнення проблемної ситуації, вибір її вирішення з-поміж різних варіантів, тонкі переходи між логічним осмисленням завдання і миттєвим “осяянням”, коли підсвідома здогадка стає усвідомленою* [5, с. 101].

Поєднання і взаємодія зорових, слухових, нюхових, смакових аналізаторів зумовлює появу емоційно-психологічних реакцій сприйняття, звідси можна зробити висновок, що багатство поля для вивчення законів мистецтва представлене поєднанням епізодів замислу й ефекту зорового сприйняття. У процесі аналізу особливостей “механізму” впливу декоративної композиції можна виявити певні недоліки, які розривають кореляцію між художником і глядачем, відповідно, виникає необхідність переглянути композиційні, виражальні чи зображальні рішення.

Художнє мислення більшою чи меншою мірою характерне для кожної людини, у цьому сенсі кожна людина певною мірою є художником, саме тому вона здатна сприймати твори мистецтва. Перші художники у своїх наскельних малюнках зображали конкретні предмети: тварин, списи, стріли, мисливців. Мистецтво зароджувалося як наслідування реальності, і до наших днів воно продовжує розвиватися на ґрунті предметного наслідування.

Отож майже все образотворче мистецтво предметне, але це зовсім не скасовує асоціативності образу.

Оптимальним, на наш погляд, методом формування сучасного мистецького твору є метод асоціацій, тому з'ясування сутності цього методу є дуже важливим для розуміння тенденцій і перспектив його використання для вирішення цієї проблеми. Застосування цього методу в образотворчому мистецтві не є новим [4]. З погляду психологів, асоціація – це зв'язок між окремими нервово-психічними актами-уявленнями, думками, почуттями, внаслідок якого одне уявлення чи почуття викликає інше. Фактично, кожен предмет викликає будь-якої асоціації, кожна форма виражає певний характер (ескімос – сніг, північ; нічне небо – безкінечність; пантера – витонченість і підступність). А якщо взяти більш тонкі зв'язки, наприклад, звуки скрипки, вірші, то **ми вступимо** в той розділ композиції, який вимагатиме додаткового розумового процесу, чистої творчості [7, с. 50].

Запропонований метод асоціацій дає змогу генерувати нові ідеї в побудові декоративної композиції шляхом зіставлення досліджуваного явища, процесу, об'єкта з іншими більш-менш подібними, активізуючи та використовуючи асоціативне мислення, уяву, фантазію людини. За словами Альберта Ейнштейна, “уява є важливішою за знання, бо знання має межі. Тим часом уява охоплює все на світі, стимулює прогрес і є джерелом його еволюції”.

У цьому контексті цікавим і неординарним способом генерації ідей є метод синектики Вільяма Гордона. Метод синектики застосовують для вирішення проблем і пошуку нових ідей, використовуючи аналогії і

переносячи завдання на готові рішення, що існують у різних сферах і галузях.

Синектика – це поєднання різнорідних, а іноді навіть несумісних елементів у процесі постановки і вирішення завдань. Головною особливістю методу синектики є використання порівнянь і аналогій. Метод ґрунтується на використанні несвідомих механізмів, що виявляються в мисленні людини в момент творчої активності. В. Гордон не заперечував великої ролі “індивідуального осяяння” у пошуку нових творчих рішень і при цьому став автором дуалістичного погляду на природу творчості. З одного боку, незбагненна стихійність, унікальність кожної особистості, з іншого – необхідність системи “спрямованого пошуку рішень”.

Принцип “синектики” – що буквально з грецького означає з’єднання воєдино різних, часто очевидно несумісних елементів, є ключовим у вирішенні проблеми винайдення механізму втілення задуму в момент побудови декоративної композиції. Адже неодмінна вимога у творчості – це новизна пропонованих рішень, новий погляд на предмети і явища навколишнього світу. Тему твору аналізують відповідно до головного методичного принципу “від загального до конкретного”. Цей підхід спрямований на те, щоб осягнути саму “технологію” декоративної композиції. В О. Чернишова у “Формальній композиції” вона вирішується як структура взаємних перетворень різних форм відображення і їх продуктів (образів, схем, установок) та постає як система методичних процедур, яка представлена методичною формулою: усвідомити – відчутти – виразити (організувати) [8, с. 50].

Для використання методу асоціацій **пропонуємо** схему, яка спростить і частково вирішить проблему трансформації ідейного задуму в площину декоративного панно [2, с. 139–144], особливо коли тема має філософський зміст.

Наведемо для прикладу схему абстрактно-логічного і наочно-образного асоціативного ряду композиційних елементів декоративної композиції та їх взаємозв’язок на тему “Материнство”. Тема твору обумовлює асоціації плавності ліній у трактуванні, центричності композиції, спокійного м’якого колориту. Далі залучаються композиційно значущі принципи побудови декоративної композиції – компоновання в заданій площині, стилізація елементів, реалізація домінанти, ритмічна організація елементів на площині, забезпечення стійкої зорової рівноваги.

Загальні принципи побудови монокомпозиції чітко описав В. Козлов [3, с. 203– 216]. Р. Паранюшкін визначив три головні формальні ознаки композиції, які необхідні в будь-якій організованій формі: цілісність; підпорядкованість другорядного головному, тобто наявність домінанти; зрівноваженість [7, с. 4]. Процес художньої творчості загалом та естетичне предметне формотворення зокрема пов’язані із закономірностями візуального сприйняття, а тому у процесах абстрагування й стилізації, які працюють у синтезі з асоціативним методом, необхідно спиратися на окремі і сталі положення та висновки психології, теорії сприйняття й розпізнавання

зорових образів [9, с. 191]. У цьому аспекті, як зазначає К. Даглідян, художня трансформація природних об'єктів має головну ціль – перетворення реальних форм у стилізовані або абстрактні, наділені виразністю й емоційністю такої сили, яка є недосяжною в реалістичних зображеннях. Тому стилізація й абстракція зображення тісно пов'язані з його експресивністю (виразністю). І навпаки, якщо зображення експресивне, то в його основі закладена абстракція як узагальненість усього зображення з ціллю виразності суті композиції [1, с. 260–261].

Будь-яка композиція містить елемент асоціативності – чи то суто формальна композиція на ритм або динаміку, сюжетна, чи картина з ретельно розробленими персонажами і предметами. *Нам важливо було окреслити коло завдань і вичленувати на етапі створення декоративного панно таку творчу субстанцію, як асоціацію, щоб за її посередництвом спростити трактування теми філософського змісту, яка виражається в таких складниках: тема філософського змісту – словесно-логічні асоціації – наочно-образні асоціації – композиційні елементи картини.*

Отже, метод асоціацій є сполучною ланкою між раціонально-робочою стороною композиційної діяльності і високими духовно-чуттєвими завданнями митця.

Список використаної літератури

1. Даглідян К. Т. Декоративная композиция: учеб. пособие / К. Т. Даглідян. – Изд. 2-е, перераб. и доп. – Ростов н/Д. : Феникс, 2010. – 312 с. : ил. – (Высшее образование).
2. Каленюк О. Дидактичні засади формування фахових знань у майбутніх учителів образотворчого мистецтва : дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук / О. Каленюк. – Луцьк, 2005. – 192 с.
3. ...

Аналіз статті

Досліджувану статтю написано власне науковим підстилем наукового стилю. Про це свідчать такі основні ознаки, як:

1. Чітка композиція тексту (стаття складається із анотації з ключовими словами, вступу, основної частини, висновків, списку використаної літератури. Вступ містить такі необхідні частини, як перелік дослідників та їхніх праць, що є авторитетними у відповідній галузі, актуальність дослідження й об'єкт аналізу статті).
2. Ясність, логічність і зв'язність викладу (автор максимально зрозуміло подає науковий матеріал, дотримуючись причиново-наслідкових відношень).
3. Аргументованість і доказовість викладу (як аргументи автор використовує покликання на першоджерела і цитати з них, думки інших дослідників на вказану проблему, оперує значною теоретичною базою дослідження тощо).
4. Об'єктивність викладу (щоб уникнути суб'єктивності викладу й аналізу, автор покликається на ряд авторитетних у відповідній галузі

досліджень).

5. Ілюстративний матеріал (фотографія декоративного панно)¹.
6. Глумачення наукових понять (визначення методів асоціацій та синектики).

Серед мовних особливостей наукового стилю, притаманних аналізованій статті, виділимо такі:

1. Загальнонаукові терміни².
2. Вузькоспеціальні терміни.
3. Іншомовна лексика.
4. Абстрактна лексика.
5. Переважання дієслів теперішнього часу; у позачасовому значенні це вказує на постійний характер процесу і незмінну актуальність дослідження.
6. *Складні синтаксичні конструкції*.
7. Використання **1-ої особи множини і безособових дієслівних форм викладу** як наслідок відсутності авторського “Я”.
8. Скорочення й умовні позначки (напр., ДПМ в аналізованій статті).
9. Уживання так званої наукової фразеології, стійких термінологічних словосполук. Їх ще називають спеціальними функціонально-синтаксичними засобами зв'язку, що вказують на послідовність розвитку думки, заперечення, причиново-наслідкові відношення, перехід від однієї думки до іншої, результат, висновок.
10. Відсутність авторської індивідуальної манери й емоційно-експресивної лексики.

Серед відсутніх мовних ознак наукового стилю у статті виділимо риторичні запитання, які також сприяють послідовності викладу.

¹ У наведеному зрізці фотографії немає, але у першоджерелі її було використано (прим. авт.).

² Терміни, іншомовну й абстрактну лексику, складні синтаксичні конструкції підкреслено у тексті не всі, а тільки окремі приклади.

Завдання 5. Лексикографія у професійній комунікації.

В окремому зошиті укласти словник професійної термінології (50 термінів). Після кожного терміна вказати повну паспортизацію (бібліографічний опис) словника, звідки саме взято термін. Якщо всі терміни взято з одного словника професійної термінології, то паспортизацію цього словника можна вказати один раз, а для кожного терміна вказувати тільки сторінку.

Взірець словникової статті:

Горельєф (фр. *haut – relief* – високий рельєф, фр. *relief* від лат. *relevo* — піднімаю) – один із видів скульптурного зображення на площині, випуклі частини якого виступають над тлом фону на половину і більше своєї висоти, деколи майже відділяючись від нього.

Клименюк Т. М., Проскураков В. І., Ковальчук Х. І.
Ілюстрований словник архітектурних термінів : навч. посіб. Львів :
Видавництво Львівської політехніки, 2010. 180 с. С. 55.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Українська мова серед інших мов. Основні риси української мови, які вирізняють її з-поміж інших слов'янських мов.
2. Роль Галичини у формуванні сучасної української літературної мови.
3. Лінгвоцид: український та світовий досвід.
4. Джерела української фразеології.
5. Культура усного ділового спілкування.
6. Крилаті вислови, афоризми, літературні цитати як вияв і результат культури мовленнєвої поведінки.
7. Стиль сучасної ділової людини.
8. Види і жанри публічних виступів.
9. Мислителі давнього та сучасного світу про мистецтво усного публічного мовлення.
10. Культура ведення діалогу і полілогу.
11. Презентація як різновид публічного мовлення.
12. “Мозковий штурм”. Технології проведення “мозкового штурму”.
13. Дискусія, етика професійного дискусивно-полемічного спілкування.
14. Види усного ділового спілкування.
15. Культура мовлення сучасної ділової людини.
16. Мовний етикет українців: традиції та сучасність.
17. Про що говорять імена: традиції та сучасність.
18. Національні особливості спілкування (*Австралія, арабські країни, Великобританія, Німеччина, Ізраїль, Індія, Іспанія, Італія, Китай, США, Франція, Корея, Японія* тощо).
19. Сучасні офіційно-ділові документи та походження їх назв (за Етимологічним словником української мови).
20. Терміни та їх функції в ділових паперах.
21. Синонімія, омонімія та паронімія термінів у офіційно-діловому стилі.
22. Стандартні вислови як явище писемного ділового мовлення.
23. Документи щодо особового складу, їх загальна характеристика (*крім тих, що розглядаються на практичних заняттях*).

24. Довідково-інформаційні документи, їх загальна характеристика (*крім тих, що розглядаються на практичних заняттях*).
25. Обліково-фінансові документи, їх загальна характеристика (*крім тих, що розглядаються на практичних заняттях*).
26. Організаційно-розпорядчі документи, їх загальна характеристика (*крім тих, що розглядаються на практичних заняттях*).
27. Становлення і розвиток термінології мистецької професійної сфери.
28. Особливості семантики, правопису та вимови професійної термінології.
29. Оцінка пуристичних тенденцій у формуванні фахової термінології.
30. Сучасна українська реклама: лінгвістичний аспект.

ДИКТАНТИ

ІСТОРІЯ ОЛІВЦЯ

Хлопчик уважно дивився, як бабуся пише листа, і раптом запитав:

— Про що ти пишеш? Можливо, розповідаєш про мене?

Бабуся перестала писати і сказала онукові:

— Так, я пишу і про тебе, але набагато важливішим за написане є олівець, яким я користуюся. Сподіваюся, коли ти виростеш, то будеш таким, як цей олівець.

— Але ж я бачив багато олівців, і цей нічим від них не відрізняється... – здивовано зауважив онук.

Бабуся загадково всміхнулася і пояснила:

— Усе залежить від того, як дивитися на речі. Олівець має п'ять властивостей, якщо ти також їх матимеш, то будеш людиною, яка приносить добро у світ.

По-перше, аби олівець писав, потрібна рука, яка ним керуватиме. Ти можеш творити великі речі, але не забувай, що є Рука, яка тебе провадить, ми її називаємо Богом, і він завжди вестиме тебе в напрямку Своєї волі. По-друге, щоб олівець добре писав, його треба підстругати, від цього він стане трішки коротшим, але набагато гострішим. Так само і нам іноді доводиться терпіти біль, але це робить нас кращими. По-третє, написане олівцем можна стерти, якщо ти помилився. Отже, це нагадування нам, що завжди можна виправитись, було би лише бажання. По-четверте, насправді важлива не дерев'яна оболонка олівця, а його серцевина — графіт. Для тебе теж головним має бути те, що діється у твоєму серці. І, нарешті, по-п'яте, олівець завжди залишає слід. Так само і ти пам'ятай: усе, що зробиш у цьому житті, залишить якийсь слід, тому старайся, щоб кожний твій вчинок був гарним.

(234 слова, за П. Коельйо у пер. В. Шовкуна)

ФЕОДОСІЙСЬКА КАРТИННА ГАЛЕРЕЯ

Феодосійська картинна галерея – один із найстаріших художніх музеїв нашої країни. Її експозиційні зали розміщені в будинку, де пройшли життя і творчість видатного мариніста Івана Костянтиновича Айвазовського (тисяча вісімсот сімнадцятий – тисяча дев'ятисотий роки життя). Цей будинок споруджено тисяча вісімсот сорок п'ятого року за проектом самого Айвазовського.

Через тридцять п'ять років до нього прибудували великий зал, призначений для демонстрування картин перед відправленням їх на виставки до інших міст.

Приміщення картинної галереї як у минулому, так і тепер виділяється серед архітектурної забудови міста. Зведене на самому березі моря, воно трохи нагадує італійські вілли. Це враження посилюють незвичайний для цієї місцевості темно-червоний колір стін, скульптурні зображення античних богів у нішах та вертикальне членування пілястрів сірого мармуру на всьому фасаді. Мереживна в'язь балконних переплетінь доповнює цю схожість.

Створюючи проект, художник заздалегідь продумав і передбачив призначення всіх приміщень. Тому парадні вітальні не сполучалися тоді з житловими кімнатами, а робочий кабінет і майстерня мали безпосередній зв'язок із виставковим залом. Високі стелі кімнат, старовинний паркет у залах другого поверху, широка панорама на Феодосійську затоку, що відкривається з вікон, створюють враження простору й атмосферу романтичного піднесення.

Основою зібрання галереї вважається експозиція другої виставкової зали, яку називають Великою. Представлені у ній картини охоплюють увесь творчий шлях Айвазовського, починаючи від періоду навчання його в Петербурзькій академії мистецтв і закінчуючи творами останнього періоду життя. Також картини художника різних років експонуються і в інших приміщеннях, зокрема на стінах балкону-переходу, що веде до колишньої майстерні Айвазовського, в одній із віталень. У робочому кабінеті художника експонуються картини, виконані ним під враженнями від численних подорожей.

Творчий шлях Айвазовського охоплює понад шість десятиріч, за які він створив близько шести тисяч творів.

(264 слова, за С. Полун)

ІВАН КОСТЯНТИНОВИЧ АЙВАЗОВСЬКИЙ

Початок творчого шляху Івана Айвазовського характеризують такі роботи, як “Берег моря вночі”, “Ялта”, “Стара Феодосія”.

У картині “Берег моря вночі”, виконаній художником під час навчання в Академії, майстерно намальовані сріблясто-синє небо зі швидкими хмарами, бурхливе золотисто-зелене море, кораблі, що похилилися під поривами вітру. Вже замолоду Айвазовський

виявляв чуття кольору, лінії, композиції, намагався наповнити свої твори світлом.

Одна з найліричніших сторінок творчості видатного пейзажиста – його чудові місячні марини, зокрема “Венеція”, у якій особливо добре передано відчуття величного спокою, тиші, одухотвореності. Дуже гарний центр картини, осяяний місячним світлом, яке, поступово згасаючи, огортає далечінь і немовби розчиняється в густій синяві нічного неба.

У головному виставковому залі музею центральне місце займає монументальне полотно “Від штилю до урагану”, у якому Айвазовський із великою майстерністю відобразив три стани моря – штиль, близьку бурю й ураган.

Одне з найкращих творінь майстра – “Серед хвиль”. Ця робота – справжня перлина зібрання галереї. У ній художник чудово передав пластичну красу бурхливих хвиль, створив героїчний і водночас проникливо-ліричний образ моря.

Прикмети типового південного містечка і величну панораму гір Айвазовський відтворив у картині “Алушта”. Вона немовби зіткана зі світла й повітря, веселкова гра блакитних, зеленавих та золотавих відтінків полонить уяву.

У картині “Прибій біля кримських берегів” лінія горизонту умовно розділяє полотно на дві майже однакові частини, внаслідок чого маси неба й моря врівноважені. У ній немає деталізації, написано її широкою, вільною манерою, у холодних сіро-сріблястих і сріблясто-оливкових тонах. У “Прибої біля кримських берегів” особливо помітний перелом, який почався в Айвазовського ще в сімдесяті роки дев’ятнадцятого століття, коли на зміну ранньому романтизму з його ефектними бурями та блискавицями, прекрасними світанками і заходами сонця прийшов об’єктивніший погляд на природу.

(263 слова, за С. Полун)

ВЕЧІРНЯ ЗОРЯ

Ніч стояла ясна, холодна, і земля купалася в м’якому промінні, що йшло не від зірок і не від місяця, який був тоді десь далеко, по той бік земної кулі.

З південного сходу на північний захід проходила по небу блідо-зелена смуга, яка кидала своє світло на землю. Раптом, немов спалахнув промінь прожектора, по небу пройшла біла смуга світла.

На хвилину ніч змінилась блідим, наче в тумані, днем, а потім усе вкрила темрява, ще чорніша, ніж була до того. На південному сході щось рухалось тихо, без звуку, блискучий зеленуватий серпанок шумував, кипів, підіймався, опадав, наче шукаючи чогось, простягав велетенські свої руки до верхніх шарів ефіру. Світло боролось із темрявою, і темрява, здавалося, перемагала його, одначе воно не здавалося. І ось, стаючи все ширшим, світлішим, глибшим, розходячись променистими потоками праворуч і ліворуч, воно знову запалило середину зеніту сліпучим вогнем і полинуло далі, аж до обрію. Перемогло! Небо знову було з'єднане блискучою аркою, яка, не згасаючи, горіла, мінилася.

Вгорі, над головою, сяяло ясне світло. Наче хвилі, підіймаючись та опадаючи в дикому якомусь ритмі, вогняна річка залила небесне склепіння.

Арка перетворилась на гігантський ткацький верстат, на якому з блискучою основою переливались пурпурові та зелені, як морська глибінь, нитки, і, нарешті, найтендітніший у світі серпанок, відсвічуючи всіма кольорами веселки, покрив прозорим укривалом здивовану, зачаровану ніч. Зненацька чиясь чорна рука грубо розірвала прозорий серпанок, арка розсипалась, почервонівши, мов засоромившись. Зачорніли темні провалля, почали зростати, зливатися до купи. Роз'єднані, всіх кольорів, вогнисті плями згасали, знижались до обрію. Темна ніч величезним, бездонним шатром повисла над землею. Спалахували одна по одній зірки.

(251 слово, за Дж. Лондоном у пер. О. Сенюк)

МУЗИКА ПЕНЗЛЯ

Погляд дівчини випадково падає на мольберт. Полотно, натягнуте, мов струни гітари, вже місяць стоїть, чекаючи від власниці натхнення. А натхнення десь заблукало і не приходить, ніби вона вступила в суперечку не тільки зі світом, а й із собою. Але не зараз. Глянувши на полотно, дівчина зрозуміла – усе змінилося, у неї раптом пересохло в роті, і навіть чорна густа кава не допомагала, руки починали тремтіти, а всередині закручувався маленький смерч, який, коли не знайти для нього виходу, міг її розірвати на шматки.

У майстерні приємна ранкова прохолода, трішки незвична, чужа. Вона заповнює ледь чутним шепотінням увесь простір кімнати, згори донизу. Дівчина підходить до мольберта, торкається

кінчиками пальців полотна і відчуває, як усередині починає наростати трепетна й гаряча хвиля, готова в будь-який момент вирватися на волю й пролитися веселкою фарб і звуків.

Десь ззовні починає лунати музика. Гомінка і тиха водночас, насичена густиною барв і разом із тим ніби розірвана хвилями гірських шпилів. Там за вікном хтось грає на флюярі: терпко й зачудовано, ніжно і стрімко... Музика гір звучить над містом, розповідаючи йому про шпилі, що підпирають небо, про бистрі потічки, про густі ліси, про озера і про світ, який населяють, очевидно, не тільки люди.

У грудях дівчини шалено калатає серце. Та хвиля, що так стрімко наростала всередині, стає ще більшою і нарешті заповнює собою всю її сутність. Художниця тремтячими руками бере пензлик, відкриває фарби, – вона вже не належить собі. Той шал, той азарт, музика, які заповнили її зсередини й підперли зі всіх боків, раптом стають цілістю і виливаються на полотно. Дівчині застається, мов на дитячій розмальовці, обвести, зафарбувати ті лінії, ті образи, слова, звуки, які вихлюпнула її уява.

Вона диригує пензлем, а флюяра то сполоханою пташкою, то Жар-птицею звучить зовсім поруч, краючи серце, напоюючи його цілющою водою. Художниця заглиблюється у світ фарб та образів, а музика флюяри переплутується з музикою літнього дощу, тихого й погідного.

(304 слова, за Дарою Корній)

ПОШМАТОВАНЕ НЕБО

Весна – це небо, дощ, який будить до життя все живе. Літо – гроза й блискавки в косах ночі. Зима – жалібне завивання чи то від болю, чи то від утіхи. Осінь – прекрасна у своєму смутку й у своїй байдужості, летить назустріч світу на крилах барвистого листя. Інколи це помаранчево-пурпурові крила надії, інколи крила брунатного відчаю. Все має свою барву, все – сльози, сміх, біль, журба, навіть гріх. І все це частинки білого, дбайливо зібрані в розкішному букеті веселкового спектру фарб.

...Творець – художник, геніальний митець. ...Напевно, Богам стало нудно, і він взяв і розділив білий колір на спектри, подарувавши людям веселку. Хороший задум, справді божественний. Проте люди, як завжди, зуміли і тут напартачити: взялися змішувати фарби, не завжди вміло. Змішали червоний,

зелений та синій – зродилося сіре марево. Так, лише сіре, бо чорне – це лишень відсутність потоку світла, тобто коли немає що псувати.

Натхнення... Художниця, мов навіжена, кинулася до полотна – і вже нічого та нікого не помічала, йдучи дорогою, якою вело її провидіння. Дівчина прислухалась до своїх пальців, які грали на струнах полотна. Музика та, натхненна й чарівна, викликала якийсь страх, однак без неї було би нестерпно. Вона перебувала у тому шаленому стані, коли все, абсолютно все, що стосується тіла, не має жодного значення. Її душа зараз так далеко! Там тепер вирує гроза і променисті леза блискавок розрізають небо, нещадно його шматуючи.

...На мольберті стояла картина. Грозова ніч, кудлаті хмари сердито снують небом, і цю пекельну чорноту роздирає навпіл блискавка, освітлюючи те, що приховує ніч. На горі стоїть самотня постать жінки, яка, піднявши над собою руки, міцно стискає щось у кулаках. Через завісу дощу, який починається разом із блискавкою, важко роздивитися, що це, тільки видно, як струмки води течуть по вродливому юному обличчі. А може, це сльози. Кожна краплинка, кожна складочка на обличчі ночі досконало виписані...

(291 слово, за Дарою Корній)

ЗИМОВІ АКВАРЕЛІ

На вершині найвищої гори, що дряпає небо, стоїть старий етюдник... Те місце таємниче: вітрами завіяне, снігом посріблене, ніхто не наважується цю гору підкорити...

На етюднику – палітра з м'якими дивними неземними кольорами. Це – акварелі зими. Саме зараз вона знову прилине до своєї імпровізованої майстерні, щоб домалювати незакінчений шедевр. У руках зими – тисячі тисяч пензлів, якими красуня торкається всього, всюди залишаючи свій холодний відбиток. Починаючи від верхнього краю листка сірого неба і закінчуючи нижнім кутком пожовклої трави, веде пензлями по тьмяному аркушу завмерлої природи, роблячи рівномірну срібно-печальну заливку.

Усміхається зима гордовито, бо вважає себе неординарним митцем. Не будемо сперечатися, адже справді: так більше не вмie ніхто.

Зима цілує хмарини – і від несподіванки кудлаті вибухають

тоннами сніжинок. Вона керує хореографічним ансамблем північних вітрів. Вона покриває серце легкою памороззю задуми. Що ж, нехай, адже цей стан також прекрасний, як і вона – печально-сніжна квітка Всесвіту, що проростає холодно з його розпростертих долонь...

(147 слів, зі студентських робіт)

ГРА У ХОВАНКИ

Кажуть, що одного разу зібралися в одному куточку Землі всі почуття. Коли Нудьга позіхнула втретє, Божевілля запропонувало: “А давайте грати в хованки!” Інтрига підвела брову: “Хованки? А це що за гра?”. Ентузіазм затанцював із Ейфорією, Радість так стрибала, що переконала Сумнів, тільки Апатія, яку ніколи нічого не цікавило, відмовилася брати участь в грі. Правда вважала за краще взагалі не ховатися, тому що врешті-решт її завжди знаходять.

Першою сховалася Лінь за найближчим каменем біля дороги, Віра здійнялася на небеса, а Заздрість причаїлася в тіні Триумфу, який умудрився піднятися на верхівку найвищого дерева. Благородство дуже довго не могло сховатися, оскільки кожне місце здавалося ідеальним для його друзів: кришталево чисте озеро – для Краси, крона дерева – для Страху, подих вітерця – для Свободи. Брехня сховалася в глибині океану, хоча насправді вона причаїлася у веселці.

Спочатку Божевілля, звичайно, знайшло Лінь, потім почуло, як Віра сперечається з Богом, а про Пристрасть дізналося з того, як тремтів вулкан. Сумнів сидів на огорожі, вирішуючи, з якого боку йому сховатися. Отже, були знайдені всі: Печаль – у темній печері, Брехня – у веселці, хоча якщо чесно, то вона ховалася на дні океану.

Ось тільки Любов знайти не могли. Божевілля шукало за кожним деревом, у кожному струмочку, на вершині кожної гори і нарешті побачило трояндовий кущ. Але коли воно відхиляло гілки, гострі колючки троянд поранили Любові око. Божевілля не знало, що й робити: вибачалося, плакало, а для спокутування своєї провини пообіцяло Любові стати її поводитирем.

І ось із того часу, коли на Землі вперше грали в хованки, Любов сліпа на одне око, а Божевілля водить її за руку.

(255 слів, Інтернет-ресурс)

ДВА ОБЛИЧЧЯ ОДНІЄЇ ЛЮДИНИ

Одного разу відомому художникові епохи Відродження Леонардо да Вінчі замовили фреску “Таємна вечеря”. Йому залишалося написати головних героїв – Христа та Іуду, однак він ніяк не міг знайти гідних натурників для втілення цих образів.

Якось Леонардо випадково зайшов до скромної церкви, де побачив молодого стрункого диригента. Це і був той чоловік з прекрасними рисами обличчя, яке він тисячі разів бачив уві сні та наяву і яке так довго шукав.

Але фреска залишалася незакінченою ще майже чотири роки. Холодного зимового вечора тисяча чотириста дев’яносто восьмого року Леонардо віч-на-віч зіткнувся із жебраком. Уважно придивившись до обличчя незнайомця, художник звернув увагу на глибоко посаджені очі, що були затьмарені нищими почуттями. Митець запросив жебрака додому. Раз по раз позираючи на хижий профіль, нервово клав мазок за мазком, аж поки не виліпив майже об’ємний образ Іуди Іскаріота.

Тим часом на обличчі у жебрака з’явилася зловісна посмішка. “Доля – річ жорстока, чи не так? – вирвалося в нього. – Скажіть, чому тоді я не послухався вашої поради?”

Тоді Леонардо пильно придивився до незнайомця і здригнувся – перед ним стояв той самий диригент, з якого він писав Ісуса Христа. Згадав Леонардо і про те, що сказав на прощання музикантові: “Ти зможеш бути схожим на Нього, якщо чинитимеш так само, як робив Він”.

Так і співіснують вони на знаменитій фресці знаменитого художника як символ протилежних начал – Святості та Падіння. Якою дорогою йти, Бог дав право вирішувати самій людині.

(225 слів, Інтернет-ресурс)

ФЛОРИСТИЧНА МОДА

Що таке мода? Заглянувши в тлумачний словник, прочитаємо: “мода – це недовготривале панування в суспільстві певних смаків, що виявляються у зовнішніх формах побуту, особливо в одязі”.

Як правило, використовуючи слово “мода”, мають на увазі одяг. Але насправді мода визначає у нашому світі величезну кількість речей: марку автомобіля, деталі інтер’єру, парфуми, професію чи навіть форму носа або брів. Існує мода і на кімнатні рослини.

Поняття “рослини і мода” поєднані з того часу, коли людина здогадалася кинути насінину не в землю на полі, а в горщик із ґрунтом. Храми стародавньої Еллади прикрашалися вазонками з квітами, а древній Вавилон прославився висячими садами Семираміди, які і тепер є одним із семи чудес світу. Більше тисячі років тому в Китаї зародилося мистецтво бонсай, яке перейшло в Японію і отримало там справжнє визнання. Дев’ятнадцяте століття закономірно вважають “золотим віком” фуксії й орхідеї. Пік захоплення камеліями припадає на першу половину дев’ятнадцятого століття, а пальмами і бегоніями – на другу. З початку двадцятого сторіччя і до першої світової війни особливо популярними були пеларгонії. У післявоєнного покоління своєрідним символом постійності, спокою і домашнього затишку став фікус. У кінці другого тисячоліття законодавцями квіткової моди стали кактуси і фіалки.

А чим сьогодні модно прикрашати квартири, громадські приміщення, офіси, школи і дитячі садочки? Немає сумнівів, що основний “писк” сучасної моди на вазонки – це квіткові домашні рослини, серед яких кожен вибирає собі ті, які найбільше припадають до смаку.

“Сучасний серйозний світ потребує веселих квітів”, – кажуть голландські флористи, які є законодавцями моди на квіти.

(238 слів, із журналу)

КАЙДАШЕВА СІМ’Я

У неділю вранці перед службою Божою Мотря Довбишівна прибиралась до церкви. Вона принесла з комори зав’язані в хустці квіти та стрічки і розсипала їх по столі, застеленому білою скатертиною; принесла й поставила на лаві червоні чобітки.

Дівчина сіла на круглому стільцеві коло стола, а подруга-сусідка наділа Мотрі на голову кибалку, вирізану з товстого паперу, схожу на вінок; на кибалку, над самим лобом, поклала вузьку стрічку із золотої парчі, а потім клала стрічки одну вище од другої так, що над лобом було видно смужку од кожної стрічки. Всю кибалку кругом і всі коси вона обтикала квітками з червоних, зелених, синіх і жовтих вузьких стьожок. За вуха вона позатикала пучки дрібненького барвінку, качурині кучері та павині пера і потім розстелила по спині двадцять довгих кінців стрічок до самого пояса.

Мотря вбралася в зелену спідницю, в червону запаску, підперезалась довгим червоним поясом і попускала кінці трохи не до самого долу, одяглась у вишивану сорочку і зелений з червоними квіточками корсет, взулась в червоні чоботи, наділа добре намисто, взяла в руки білу хусточку та й пішла до церкви. Вся її голова аж ніби горіла квітками проти сонця. Павине пір'я блищало і миготіло, а золотий пружок парчі на чорних косах сяяв і надавав краси тонким чорним бровам та блискучим очам. Червона запаска, червоні чоботи, червоний, як жар, пояс – все блищало й сяяло проти вранішнього сонця, як щире золото.

(223 слова, за І. Нечуєм-Левицьким)

ДВІ БАРВИ ЖИТТЯ

...Мерехтіння сонячно-жовтого суцільного тла у вируванні гарячих іскор лягало на свідомість піднесеним заспокоєнням. Колір плив і мінився з темно-жовтого до світлішого, набираючи чимдалі більшої напруженості у злетах темно-блискучих іскор, що все повніше охоплювали мерехтінням золотисто-жовте тло.

Жовтий колір переходив у темно-жовтий, мінився на жовтогарячий, яскраво-помаранчевий, перетворювався на світло-брунатний, аж врешті одна з іскор пробила опукле тло і з нього вдарила спершу тонка, а потім чимдалі сильніша і ширша цівка густо-синього, яка, мішаючись із світло-жовтим, виявлялась зеленою, але синє індиго рвалося вже з-за жовтого чимдалі могутніше, вже розтікалася вусібіч оливно важка синява, облямована по краях тим смарагдово-зеленим, що народилося від суміші жовто-синього, однак усередині цих зелено-синіх озер лишалася синьо-блакитною, манливо мрійною, безмежною...

...За щільно стуленими повіками вирувало червоне полум'я, палахкотіло і блискало променями, міняючись гамою усіх бордово-червоних відтінків, переливаючись з блідо-рожевого, темно-оксамитового, повного пурпуру у тепло-червоному світлі призахідного сонця.

...Вибух стався несподівано і бурхливо. Густо-чорна фарба потекла з одного променя, аспидно-чорна, вона перетинала рожеву червонявість передвістям кінця, і вже попри всі настрої, попри бажання й далі залишатися у звичному фоні червоногарячої гами, чорні патьоки заливали червоне тло, нагадуючи про час і простір, і в контрастності своїй творили іншу прекрасну і неповторну

картину завершення буття і пошуку нового, видобуття зсередини повної правди, у якій змішувалось усе, але лишалися незмішаними два яскраві кольори, дві головні барви життя – червоне і чорне.

(217 слів, за Ю. Покальчуком)

ДИВОСВІТ ПИСАНКИ

Культурний набуток українського народу давно ввійшов до скарбниці світової цивілізації. Одне з найпочесніших місць у ньому належить писанкарству, у якому розкрилися висока духовність та небуденний талант нашого народу.

Протягом довгого віку писанки сформувалися певні види орнаменту і колірної гами, характерні для різних регіонів.

Зокрема, у писанках Наддніпрянщини переважає рослинний орнамент (дубовий чи горіховий лист, троянди, гвоздики) на чорному, темно-вишневому, інколи зеленому тлі. На Полтавщині часто використовуються жовті, світло-зелені, білі барви, на тлі яких наносять розпис яскравими фарбами.

На Поділлі використовують рослинний, рідше геометричний орнамент на чорному, фіолетовому, коричневому тлі; на Поліссі — геометризований рослинний орнамент: білий по чорному, іноді з додаванням червоного, жовтого і зеленого кольорів; у Східних Карпатах – геометричні орнаменти, намальовані тонкими жовтими і білими контурами.

Після білих снігів настає весна, і ми знову беремо в руки писанку, аби закодувати на ній наші надії і сподівання тим прадавнім письмом, яке дісталось нам у спадщину від пращурів і яке в Європі називають «українською мініатюрою». Писанка випромінює радість, красу, тепло людських рук, і весь світ схиляється перед цим високим мистецтвом.

(168 слів, за Т. Глущенком)

КОЛІР МОВИ

Який колір має мова? Типова асоціація – синій, бо чорнило зазвичай буває синім, інколи чорним і червоним, наприклад, у вчителя. Проте це колір мовних знаків на папері. Я ж запитую про мову взагалі, про всю систему. Якого кольору українська мова, хінді або грецька? Кожна мова має свій власний колір, форму, запах, звук, смак. Що довше вивчаєш мову, то краще її відчуваєш усім своїм єством.

Візьмімо, наприклад, німецьку. Вона – кольору жовтої глини, на дотик може бути сухою, твердою, ламкою, а може бути м'якою, теплою, еластичною. Вона має запах розім'ятого в руці дубового листа і смак волоських горіхів, перетертих із цукром, лимонною шкоринкою, родзинками і корицею. Люди, які не розуміють німецької мови, кажуть, що вона звучить, як собака гарчить. Це неправда, ця мова має звук, що нагадує падіння з гори каменя.

І так з кожною мовою. Українська має біло-сіро-блакитний колір свіжовипраного полотна, на дотик – як невеличка хмарка, гладенька і пухнаста водночас, але невловима, адже як полонити повітря? Пахне вона стиглими яблуками, смакує криничною водою, а звучить, як журавлиний крик. Англійська – із гіркуватим присмаком, на дотик – золотий пісок. Іспанська – кисло-солодка і звучить палким шепотом закоханого.

Це відчуває кожна людина, бо вона живе не з мовою, а в мові, наче зернятко всередині плоду. Вона говорить мовою, думає мовою, чує мовою, вдихає її запах, відчуває її кінчиками пальців, бачить її перед собою щомиті свого життя і смакує її на своїх губах. Таку різноманітну у виявах і унікальну за суттю. Вона – одна-єдина, проте ім'я їй – легіон.

(239 слів, за Л. Баграт)

ІСТОРИЯ НАРОДНОЇ ВИШИВКИ В УКРАЇНІ

Вишивка – поширений вид декоративно-прикладного мистецтва, у якому візерунок виконується ручним або ж машинним способом на різних матеріалах: тканині, шкірі, повсті, – лляними, бавовняними, шовковими нитками, а також бісером, перлами і коштовним камінням.

Цей вид мистецтва виник давним-давно, корені його сягають вглиб віків. Мабуть, ми ніколи не зможемо довідатися, хто і коли вперше здогадався втілити в орнаменті красу рідної природи, свої переживання та відчуття, адже з огляду на недовговічність тканини та ниток наука позбавлена можливості точно визначити час цього, безперечно ж, від Бога мистецтва.

Вишиванням в Україні займалися майже виключно жінки. Для цієї роботи використовувалась кожна зручна нагода: і досвітки та вечорниці, на які дівчата збиралися довгими осінніми та зимовими вечорами, і години відпочинку від польових робіт навесні та взимку.

За народними традиціями, готуючись вийти заміж, кожна дівчина, як правило, повинна була мати багато різних вишиванок. Заможніші дівчата готували собі 50-100 сорочок із тонкого виробленого і вибіленого полотна: для буденної роботи, свята, посагу, на весілля, навіть на смерть, тобто для потреб протягом усього життя. Дівчата змагалися між собою в доборі візерунків, у майстерності вишивання. Одяг – характеристика майстерності дівчини, її працьовитості, і поганою нареченою вважалася та, яка не оволоділа цією майстерністю змалку.

Художнє вишивання – один із найбільш поширених видів народного мистецтва, у якому втілені кращі традиції народу, приносить і буде приносити радість тисячам його шанувальників.

(212 слів, за О. Гасюком, М. Степаном)

СОФІЯ КИЇВСЬКА

У центрі Києва, на Софійському майдані, понад дев'ять сторіч височить пам'ятка давньоруського мистецтва – славетний Софійський собор.

Софія Київська... Чудове творіння народного генія, свідок високої культури й героїчного минулого. Важко уявити, скільки подій відбувалося в цих стінах, скільки людей побувало під її склепінням зі своїми радощами, сподіванками та горем. Собор був свідком блискучих злетів і поразок, гіркоти міжкнязівських усобиць. Його мозаїчну підлогу топтали копита монгольських коней, а жадібні руки загарбників тяглися до блискучих золотих прикрас. Так багато могли б розповісти ці давні стіни! Та як змусити їх розкрити свої таємниці?

Тепер Софія – музей. На її місці, за словами літописця, було колись поле в передмісті. Ярослав Мудрий звів цей собор на честь перемоги над кочовими племенами – печенігами. Тоді місто розширилось, його оточили потужними земляними валами. Урочистим в'їздом до нього були Золоті ворота, споруджені у вигляді башти з надбрамною церквою Благовіщення. Перед тими, хто входив до головного храму Стародавньої Русі, відкривалася величезна, з золотими переливами мозаїчна композиція головного вівтаря з шестиметровою фігурою Марії-Оранти (“тієї, що молиться”) у центрі. Для середньовічного киянина вона була захисницею міста, держави, його особистого щастя та майна. Під Орантою збереглася символічна композиція “Євхаристія”

(“Причастя апостолів”), а нижче від неї – “Святителі” (“Отці церкви”). На південній, північній, західній стінах на ктиторській фресці був зображений Ярослав Мудрий із родиною, що як засновник підносить модель храму Ісусові Христу. Збереглися лише фрагменти фрески.

Слава про Софію поширилася далеко за межами Русі.

(227 слів, за С. Висоцьким)¹

ГАЛИНА КАЛЬЧЕНКО

Дуже рано пішла від нас ця жінка, наділена небайдужим серцем і великим хистом, одна з найяскравіших мистецьких постатей шістдесятих-сімдесятих років в Україні. Покликанням Галини Нечипорівни була шляхетна праця скульптора. Вона поетично сприймала світ і людей, інтуїтивно відчувала все прекрасне, мала одухотворену натуру.

Народилася Галина Кальченко тисяча дев'ятсот двадцять шостого року в Борзні на Чернігівщині, а померла тисяча дев'ятсот сімдесят п'ятого року від тяжкої хвороби. Жити для неї означало творити, бути постійно в напрузі. Вона працювала з різним матеріалом: бронзою, гранітом, мармуром, майолікою, алюмінієм, оргсклом. Лише любов до зображуваних людей, лише натхнення надавали їй сили.

Скільки щирості й теплоти у скульптурних портретах Тараса Шевченка, Григорія Сковороди, Ольги Кобилянської, Марії Заньковецької, Миколи Леонтовича! Вона створила галерею портретів видатних діячів культури: Ванди Василевської та Андрія Малишка, Левка Ревуцького й Олесея Гончара, Івана Кавалерідзе й Марії Приймаченко.

У пам'ятнику Василеві Порику у Франції, виконаному в співавторстві зі скульптором Валентином Знобою, утілено образ героя французького Опору, партизана, офіцера з Вінничини. Твір удостоєний премії імені Грекова.

Особливе місце у творчості скульпторки посідає образ Лесі Українки. Він увійшов у життя митця ще зі шкільних років. Вона писала в щоденнику: “Я люблю тебе, Лесю... Тобі притаманна така багатогранність... Тож постаєш у моїй уяві такою різною – ніжною і жіночною, грізною і непокірною, величною і земною...” Титанічна

¹ Зубков М. Збірник диктантів для випускників та абітурієнтів з української мови + граматичний коментар : 5-те вид., доопр. Харків: СПДФО Співак Т.К., 2007. С. 28-29.

праця над утіленням у скульптурі образу улюбленої поетки увінчалася відкриттям у Києві скульптури. Монумент удостоєний Шевченківської премії.

Прикута до ліжка тяжкою хворобою, вона мріяла ще багато зробити: пам'ятник полеглим у Корсунь-Шевченківській битві, погруддя Олександра Довженка, портрети сучасників...

Сьогодні скульптури Галини Кальченко прикрашають майдани й вулиці наших міст і сіл. Щоразу, коли наш погляд затримується на скульптурі Лесі Українці в Києві чи перед бронзовою постаттю геніальної Марії Заньковецької в алеї придніпровського парку, неминуче думаємо: є в цих прекрасних образах щось і від неї самої, натхненної жінки-митця Галини Кальченко.

(295 слів, за О. Гончаром)¹

КАТЕРИНА БІЛОКУР

Настав час, коли полтавська Богданівка стала мистецькою столицею Катерини Білокур. Звідси, з біленької селянської хати, рушила у великі світи творчість народної майстрині, пішла до людей її малярська поезія, сповнена якоїсь майже магічної сили, майже фантастичної краси. Спершу її картини побачила Полтава, потім Київ, Москва, потім вони з'явилися у Парижі, біля них юрмилися відвідувачі на міжнародних виставках: хто ж авторка цих незвичайних полотен? Звідки такий вроджений артистизм у простої української жінки, таке естетичне чуття, багатство і сила уяви?

Дочка України, народний художник республіки, Катерина Білокур привернула на виставках загальну увагу до своєї праці, вразивши найвибагливіших поціновувачів яскравою самобутністю, поетичною силою своїх творів. Вона мовби розповідала світові, який талановитий її народ, як розвинуте в ньому від природи естетичне почуття, яка сприйнятлива його душа до всього прекрасного в житті.

Україна здавна славиться народним мистецтвом. Дівоче вбрання і козацька люлька, топірець гуцула і спинка саней, бабусина скриня й мисник на стіні, вишитий рушник і звичайна віконниця – будь-яка ужиткова річ під рукою невідомого митця чи

¹ Зубков М. Збірник диктантів для випускників та абітурієнтів з української мови + граматичний коментар : 5-ге вид., доопр. Харків: СПДФО Співак Т.К., 2007. С. 34.

майстрині ставала витвором мистецтва. І водночас творилася пісня, з'являлось малярство, бриніла бандура, ця українська арфа...

Людина оточувала себе красою, знала в ній смак, художньо оздоблювала життя, заповнена одвічним бажанням творити.

(190 слів, за О. Гончаром)¹

ДЖЕРЕЛА НАТХНЕННЯ

Пензлі були рівнесенькі, тонкі, однакової довжини, мов щойно застругані олівці, їх було багато: для кожної фарби окремий пензель. Катерина робила їх сама з волосинок пухнастого хвоста домашнього кота, ретельно підбираючи для одного пензля дев'ять волосинок, для другого – дванадцять, для третього – тридцять шість. Та і справді дуже важливо, яким буде пензлик. Хоч не вірила в жодні прикмети й забобони, знала із власного творчого досвіду, що навіть нестача однієї волосинки або її зайвина – і вже не вийде потрібний мазок.

Усеньке літо малювала Катерина картину “Рідне поле”. А літечко тисяча дев'ятсот сорок дев'ятого року було рівне й тепле: у городці перед вікнами не цвіли – буяли пишні квіти! Не маючи сама надто міцного здоров'я, Катерина Білокур особливо ревно любила все здорове, прекрасне, досконале. З діда-прадіда селянка, вона не переставала дивуватись незбагненній силі землі, скропленій дощем і зігрітій сонцем: із малесенького зернятка, вкинутого в пухку ріллю, виростає отака краса! Десь беруться з води, землі і світла найтонші переливи червоного, жовтого, вишневого, рожевого, блакитного!

На свої запитання не знаходила відповіді ні в агронома, який, здавалося, знає все про зелений світ, ні в шкільному підручнику ботаніки. Де знаходить природа такі розмаїті барви, що їх не відтворити жодною фарбою, жодним пензлем? Ой, як хотілося жінці бодай хоч трохи передати цю красу на папір!

На її малюнках квіти вражають своїми дивовижними формами, багатством барв. Ах, як хотілося змалювати всю Україну, усю землю!

(223 слова, за Д. Степовиком)²

¹ Там само, с. 44-45.

² Зубков М. Збірник диктантів для випускників та абітурієнтів з української мови + граматичний коментар : 5-те вид., доопр. Харків: СПДФО Співак Т.К., 2007. С. 145.

**КОРОТКИЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК
З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
(ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)
(КОЛОКВІУМ¹)**

1. **АВТОБІОГРАФІЯ** – (від грец. αὐτός — сам, βίος — життя, γράφω — пишу) – документ, у якому особа подає опис свого життя і діяльності. Обов’язковий елемент особової справи.
2. **АДРЕСА** (від франц. *adresse* – скеровувати) – точна вказівка місця проживання кого-небудь або місцезнаходження чого-небудь (напр., *поштова А.*).
3. **АДРЕСАНТ** – той, що адресує, посилає кому-небудь лист чи щось інше, відправник.
4. **АДРЕСАТ** – той, кому адресується, посилається лист чи щось інше, одержувач.
5. **АКЦЕНТУАЦІЙНІ НОРМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ** (від лат. *accentus* – наголос) – норми, які визначають правильний словесний наголос (напр., *озна́ка*, а не *о́знака*).
6. **АНОТАЦІЯ** (від лат. *annotatio* – зауваження, помітка, від *annoto* – позначаю) – стисла характеристика змісту книги, статті тощо. Анотація книги складається з двох частин: бібліографічного опису і власне тексту.
7. **АРГУМЕНТ** (від лат. *argumentum*, від *arguo* – показую, виявляю) – підстава, доказ, які наводяться для обґрунтування, підтвердження чого-небудь.
8. **АФОРІЗМ** (від грец. αφορισμός – визначення, вислів) – яка-небудь узагальнена думка, висловлена стисло в дуже виразній формі (напр., “*Коли я молюся чужою мовою, то вуста мої моляться, а серце спить*” – апостол Павло).
9. **БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА** (від лат. *baccalaureus*, від *baccalarius* – старший студент) – кваліфікаційна науково-дослідницька робота випускника, яка готується з метою прилюдного захисту і отримання освітньо-кваліфікаційного ступеня “бакалавр”. Пишеться найчастіше після 4 курсу.
10. **БІБЛОГРАФІЯ** (від грец. βιβλίον – книга і γράφω – пишу, зображую) – список літератури (книжок і статей) на яку-небудь тему або з якої-небудь галузі знань.
11. **БЛАНК** (від франц. *blanc* – білий) – друкowana стандартна

¹ Для багатозначних слів подано тільки ті значення, які стосуються української мови (за професійним спрямуванням).

- форма якого-небудь документа, що заповнюється окремо конкретними даними.
12. **ВІНОСКА** – пояснення, примітка до тексту, поміщені під ним; нотатка.
 13. **ВІСНОВОК** – остаточна думка про що-небудь, логічний підсумок, зроблений на основі спостережень, міркувань або розгляду певних фактів.
 14. **ВІЗІТНА КАРТКА** (від франц. *visite*, від лат. *visito* – відвідую) – картка з прізвищем, ім'ям та по батькові, іноді з адресою її власника для вручення під час знайомства або візиту.
 15. **ВІЗА** (франц. *visa* – побачений, переглянутий) – 1) позначка, зроблена службовою особою на документі, що свідчить про його вірогідність або надає йому юридичної сили; 2) позначка на закордонному паспорті, яка є дозволом на в'їзд, виїзд, проживання або проїзд через територію відповідної держави.
 16. **ГРАФІЧНІ НОРМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ** (від грец. γράφική, від γράφω – пишу, малюю) – норми, які регулюють правильну передачу звуків на письмі (напр., звуки [ja] на початку слова і складу позначаються буквою **я**, а звуки [шч] – буквою **щ**).
 17. **ДЕРЖАВНА МОВА** – закріплена традицією або законодавством мова, вживання якої обов'язкове в органах державного управління та діловодства, громадських органах та організаціях, на підприємствах, у закладах освіти, науки, культури, у сферах зв'язку та інформації.
 18. **ДЕФІНІЦІЯ** (від лат. *definitio*, від *definio* – визначаю) – стисле логічне визначення, яке містить найістотніші ознаки визначуваного поняття, тобто його зміст і межі.
 19. **ДИСКУСІЯ** (від лат. *discussio*, від *discutio* – розглядаю, досліджую) – прилюдне, відкрите, доброзичливе обговорення актуального, але суперечливого питання, спрямоване на певний позитивний результат.
 20. **ДІСПУТ** (від лат. *disputo* – досліджую, сперечаюсь) – публічна полеміка (суперечка) на наукову, літературну і т. ін. тему. Готується й організовується наперед, а не виникає спонтанно, на відміну від дискусії.
 21. **ДІАЛОГ** (від грец. διάλογος – розмова, бесіда) – розмова, бесіда двох осіб.
 22. **ДОГОВІР** – документ, що містить взаємне зобов'язання, угоду про права та обов'язки між державами, установами,

підприємствами та окремими особами.

23. **ДОКУМЕНТ** (від лат. *documentum* – повчальний приклад, взірець, доказ) – матеріальний об’єкт, що містить у зафіксованому вигляді інформацію, оформлений у заведеному порядку й має відповідно до чинного законодавства юридичну силу (напр., *характеристика, заява, розписка, доручення, договір, автобіографія* тощо).
24. **ДОКУМЕНТУВАННЯ** – регламентований процес запису інформації на папері чи іншому носії, який забезпечує її юридичну силу.
25. **ДОКУМЕНТООБІГ** – рух документів в установі з моменту їх створення (чи одержання) до відправлення або передачі на зберігання до архіву (знищення). Обсяг документообігу визначається кількістю вхідних, вихідних та внутрішніх документів, наприклад, за рік.
26. **ДОПОВІДЬ** – прилюдне повідомлення на певну тему; виступ, промова.
27. **ДОПОВІДНА ЗАПІСКА** – письмове повідомлення на ім’я керівника установи, організації, у якому описується певний факт, подія, повідомляється про виконання окремих завдань, службових доручень.
28. **ДОРУЧЕННЯ** – документ, що дає кому-небудь право діяти від імені особи, що видала цей документ (доручителя).
29. **ДУБЛІКАТ** (від лат. *duplicatus* – подвоєний) – другий примірник документа, що має однакову з оригіналом (першим примірником) юридичну силу.
30. **ЕНЦИКЛОПЕДІЯ** (від грец. *ἐγκυκλοπαιδεία* – коло загальноосвітніх знань) – науково-довідкове видання, що об’єднує в певній системі найістотніші відомості з усіх галузей знань (*універсальна Е.*) чи будь-якої однієї (*галузева Е.*).
31. **ЕПІСТОЛІЙНИЙ СТИЛЬ** (від грец. *ἐπιστολή* – лист, послання) – один із функціональних стилів української літературної мови, який об’єднує ділове та приватне листування.
32. **ЕТИКА** (від лат. *ethica*, від грец. *ἦθος* – звичай) – норми поведінки, сукупність моральних правил якого-небудь класу, суспільної організації тощо.
33. **ЕТИКЕТ** (від франц. *etiquette*, від флам. *steeken* – встромляти) – установлені норми поведінки і правила ввічливості у

- товаристві.
34. **ЖАНР** (від франц. *genre*, від лат. *genus (generis)* – рід, вид) – різновид, вид творів у галузі якого-небудь мистецтва, який характеризується певними сюжетними та стилістичними ознаками (напр., *прозові жанри – оповідання, новела, роман, повість* тощо).
35. **ЖАРГОН** (від франц. *jargon*, від галлороманського *gargone* – базікання) – мова якоїсь соціальної чи професійної групи, що відрізняється від загальнонародної наявністю специфічних слів і виразів, властивих цій групі; сленг (напр., *студентський, спортивний, музичний жаргони*).
36. **ЖЕСТИ** (від лат. *gestus* — рухи тіла) – більше або менше помітні, однак виразно сприйнятні рухи людського тіла чи рук, що супроводжують мову або замінюють її. Використовуються як допоміжний засіб спілкування (напр., кивнути у східних слов'ян означає “так”, а у болгар – “ні”).
37. **ЗАЯВА** – документ, оформлений за певним зразком у вигляді письмового прохання, що подається на ім'я офіційної особи або до установи чи організації.
38. **ЗВІТ** – письмове повідомлення про виконання певної роботи. Звіти бувають статистичні (цифрові) й текстові. Статистичні звіти пишуть на спеціальних, виготовлених друкарським способом, бланках, текстові – на звичайному папері. Матеріал звіту охоплює чітко визначений період часу.
39. **КАНЦЕЛЯРІЗМИ** (від лат. *cancellarius* – секретар) – слова, стійкі словосполучення, вживання яких у літературній мові закріплено традицією за офіційно-діловим стилем, поза яким вони у більшості випадків засмічують мову (напр., *ухвалити, заслухати, квартирнаймач, доводжу до вашого відома, необхідно вжити термінових заходів* тощо).
40. **КЛАСИФІКАЦІЯ** (від лат. *classis* – розряд) – система розподілу предметів, явищ або понять на класи, групи тощо за спільними ознаками, властивостями (напр., *К. документів*).
41. **КЛІШЕ** (від франц. *cliche*, букв. – відбиток) – готовий зворот, що регулярно використовується у певних умовах згідно з комунікативними вимогами тієї чи іншої мовної сфери (насамперед у документах офіційно-ділового стилю; напр., *укладання угоди, договірні сторони, забезпечення виконання* тощо).

42. **КОМУНІКАЦІЯ** (від лат. *communico* – спілкуюсь із кимось) – те саме, що й спілкування, зв'язок.
43. **КОМУНІКАТИВНА ПРОФЕСІОГРАМА ФАХІВЦЯ** (від лат. *professio* — заняття, спеціальність і грец. *γραμμα* — риска, літера, написання) – важливий складник діяльності будь-якого фахівця, який належить до ключових професійних характеристик. Вона містить три основні компоненти: робота з документами; вміння опрацьовувати та створювати наукові тексти різного рівня складності; вміння вести міжособистісний і соціальний діалог та виступати прилюдно.
44. **КОНСПЕКТ** (від лат. *conspectus* – огляд) – короткий письмовий виклад змісту книги, статті, лекції тощо. Складається з плану, стисло викладених основних положень, фактів і прикладів.
45. **КОНТЕ́КСТ** (від лат. *contextus* – тісний зв'язок, з'єднання) – завершений за змістом уривок тексту, що дає змогу встановити значення слова або речення, які входять до його складу.
46. **КОНТРА́КТ** (від лат. *contractus* – угода) – різновид договору; особлива форма трудового договору, в якому термін його дії, права та обов'язки і відповідальність сторін (у тому числі матеріальна), умови матеріального забезпечення та організації праці працівника, умови розірвання договору встановлюються угодою сторін.
47. **КОНФЕСІ́ЙНИЙ СТИЛЬ** (від лат. *confessio* — визнання) – один із функціональних стилів української літературної мови, який обслуговує релігійну, церковну сферу життєдіяльності суспільства.
48. **КО́ПІЯ** (від лат. *copia* – запас, велика кількість) – точне відтворення чого-небудь, що цілком відповідає оригіналові (напр., *копія документа*).
49. **КУЛЬТУ́РА МО́ВЛЕННЯ** (від лат. *cultura* – догляд, освіта, розвиток) – володіння мовними нормами літературної мови, вміння користуватися всіма її засобами залежно від умов спілкування, змісту та мети висловлювання.
50. **КУРСОВА́ РОБО́ТА** (від лат. *cursus* – рух, біг) – невелика за обсягом дослідницька робота із значною реферативною частиною; передбачає закріплення, поглиблення й узагальнення знань з певної фахової чи професійно-орієнтованої дисципліни, розвиток дослідницьких навичок,

спроможності самостійного осмислення певної наукової проблеми.

51. **ЛЕКСИЧНІ НОРМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ** (від грец. *λεξικός* – словесний, словниковий) – розрізнення значень і семантичних відтінків, закономірності лексичної сполучуваності (напр., *кольоровий малюнок*, але *колірна гама картини*).
52. **ЛІНГВОЦІД** (від лат. *lingua* – мова і *cide* – вбивство) – мововбивство; свідоме, цілеспрямоване нищення певної мови як головної ознаки етносу.
53. **ЛІТЕРАТУРНА МОВА** (від лат. *literatura* – написане, рукопис, від *litera* – літера) – наддіалектна, унормована, відшліфована форма загальнонародної мови, яка характеризується багатофункціональністю та поділом на стилі. Обслуговує усі сфери життєдіяльності людей.
54. **МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА** (від лат. *magister* – начальник, вчитель) – кваліфікаційна науково-дослідницька робота випускника, яка готується з метою прилюдного захисту і отримання освітньо-кваліфікаційного ступеня “магістр”. Магістр покликаний продемонструвати рівень наукової кваліфікації, уміння самостійно вести науковий пошук і вирішувати конкретні наукові завдання.
55. **МОВА** – сукупність довільно відтворюваних, загальноприйнятих у межах даного суспільства звукових знаків для об’єктивно існуючих явищ і понять, а також загальноприйнятих правил їх комбінування у процесі вираження думок.
56. **МОВА ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ** – сукупність усіх мовних засобів, якими послуговуються у професійно обмеженій сфері комунікації з метою забезпечення порозуміння між людьми, які працюють у цій сфері. Поняття **професійна мова** охоплює три функціональні різновиди літературної мови – офіційно-діловий, науковий, розмовний.
57. **МОВНА ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНЦІЯ** (від лат. *competentia*, від *compete* – взаємно прагну; відповідаю, підходжу) – сума систематизованих знань про норми і правила літературної мови, за якими будуються правильні мовні конструкції та повідомлення за фахом.
58. **МОВЛЕННЄВА ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНЦІЯ** – система умінь і навичок використання знань під час фахового спілкування для

передавання певної інформації.

59. **МОВНИЙ ЕТИКЕТ** – сукупність правил мовної поведінки, які репрезентуються в мікросистемі національно специфічних стійких формул і виразів у ситуаціях установлення контакту зі співрозмовником, підтримка спілкування в доброзичливій тональності.
60. **МОВЛЕННЄВИЙ ЕТИКЕТ** – реалізація мовного етикету в конкретних актах спілкування, вибір мовних засобів вираження.
61. **МОНОГРАФІЯ** (від грец. *μόνος* – один і *γράφω* – пишу, зображую) – наукове дослідження, в якому висвітлюється одне питання, одна тема. Автор монографії пропонує власну наукову гіпотезу чи концепцію розв’язання важливої наукової проблеми.
62. **МОНОЛОГ** (від грец. *μόνος* – один і *λογία* – слово, вчення) – довготривала мова однієї особи, звернена до самої себе або до інших осіб.
63. **МОРФОЛОГІЧНІ НОРМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ** (від грец. *μορφή* – форма і *λογία* – слово, вчення) – норми, які регулюють вибір варіантів морфологічної форми слова і способів її поєднання з іншими словами (напр., *найрозумніший*, а не *самий розумний студент*).
64. **НАУКОВИЙ СТИЛЬ** – один із функціональних стилів української літературної мови, який обслуговує наукову та науково-навчальну сфери життєдіяльності людей.
65. **НОРМИ МОВНІ** (від лат. *norma* – правило, взірець) – сукупність загальноприйнятих правил реалізації мовної системи, які закріплюються у процесі суспільної комунікації і вважаються правильними і зразковими на певному історичному етапі (напр., *орфографічні норми – це правила правопису*).
66. **НОСІЙ** – матеріальний об’єкт, що використовується для закріплення та зберігання на ньому мовної, звукової чи зображувальної інформації, у тому числі в перетвореному вигляді (*папір, диски, аудіозаписи, відеоматеріали* тощо).
67. **ОРАТОР** (від лат. *orator*, від *oro* – говорю) – той, хто володіє мистецтвом виголошування промов; промовець, красномовець, ритор.
68. **ОРИГІНАЛ** (від лат. *originalis* – первісний, природжений) – те,

- що є основою для відтворення, копіювання; взірць. У справочинстві – перший примірник документа.
69. **ОРФОГРАФІЧНІ НОРМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ** (від грец. орθογραφία – правопис) – правила, які регулюють правильність написання слів (напр., *дизайнер інтер'єру*, а не *дезайнир інтирєру*).
70. **ОРФОЕПІЧНІ НОРМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ** (від грец. ὀρθοέπεια – правильність мови) – правила, які регулюють правильність вимови (напр., [молод'ба́], а не [молот'ба́]). Також такими нормами є тверда вимова шиплячих [час], вживання фрикативного г [го́лос] та проривного г [грунт] тощо).
71. **ОФІЦІЙНО-ДІЛОВІЙ СТИЛЬ** (від лат. *officium* – служба) – один із функціональних стилів української літературної мови, який слугує для спілкування в державно-політичному, громадському й економічному житті, у сфері управління адміністративно-господарською діяльністю.
72. **ПОЛІЛОГ** – (від грец. πολυ – багато і λογία – слово, вчення) – багатоголосся; розмова, у якій одночасно бере участь багато людей.
73. **ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПІСКА** – документ, який укладають для пояснення ситуації, що склалася, фактів, дій або вчинків працівника на вимогу керівника, а в деяких випадках – з ініціативи підлеглого.
74. **ПРОТОКОЛ** (від грец. πρωτόκολλον, від πρόκος – перший і κολλάω – приклеюю) – документ, який містить запис усього, про що йшлося на зборах, засіданнях. Або документ, який засвідчує певний факт, подію.
75. **ПРОФЕСІОНАЛІЗМИ** (від лат. *professio* – заняття, спеціальність) – слова, вживання яких обмежене вузькоспецифічними потребами представників певної професії. До П. зазвичай належать назви знарядь виробництва, трудових процесів, різні професійні означення загальномовних понять і т. д.
76. **ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ СТИЛЬ** (від нім. *Publizistik*, від лат. *publicus* – суспільний, народний) – один із функціональних стилів української літературної мови, який призначений для обговорення та вирішення важливих суспільних проблем за допомогою ЗМІ.
77. **ПУНКТУАЦІЙНІ НОРМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ** (від нім.

Punctuation, від лат. *punctum* – крапка) – норми, які регулюють правильне вживання розділових знаків.

78. **РЕЗОЛЮЦІЯ** (від лат. *resolutio* – розв’язання, дозвіл) – змінний реквізит, що містить інформацію про подальшу роботу з документом (буває *резолуція-підтвердження, резолюція-розгляд, резолюція-відповідь*).
79. **РЕЗЮМЕ** (від англ. *resume* – зведені відомості) – документ, у якому коротко викладаються особисті, освітні та професійні відомості про особу. Як правило, надсилається в установу, яка оголосила вакансії на певні посади.
80. **РЕКВІЗИТИ** (від лат. *requisition* – необхідне, потрібне, від *requiro* – потребую) – окремі елементи, складники, з яких будується кожен документ (*печатка, підпис, текст, дата, заголовок, адресат...*).
81. **РЕФЕРАТ** (від нім. *Referat*, від лат. *refero* – доповідаю) – короткий письмовий (або усний) виклад змісту наукової праці, результатів наукової діяльності; доповідь на будь-яку тему, що складається на основі огляду літературних та інших джерел і в якій викладають найголовніше з обраної теми, подають як чужі, так і власні думки та оцінки, роблять висновки.
82. **РЕЦЕНЗІЯ** (від лат. *recensio* – розгляд) – вторинний жанр наукового стилю; невелика стаття науково-теоретичного, науково-популярного чи художньо-публіцистичного характеру, яка містить критичне осмислення первинної наукової праці (монографії, дисертації, статті, підручника тощо).
83. **РИТОРИКА** (від грец. *ρητορική* – ораторське мистецтво) – наука про мистецтво красномовства.
84. **РОЗМОВНИЙ СТИЛЬ** – один із функціональних стилів української мови, який призначений для обслуговування усного повсякденного спілкування в побуті, у сім’ї тощо.
85. **РОЗПІСКА** – документ, який підтверджує передавання й отримання документів, грошей, товарів, матеріальних цінностей від установи чи іншої особи.
86. **РУБРИКАЦІЯ** (від лат. *rubrica* – заголовок закону, від *ruber* – червоний) – членування тексту на складники, графічне відокремлення однієї частини від іншої, а також використання заголовків, нумерації та ін.

87. **СИНТАКСІЧНІ НОРМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ** (від грец. σύνταξις – побудова, зв’язок, з’єднання) – норми, які регулюють вибір варіантів побудови словосполучень і речень (напр., *У музеї відбулася виставка творів молодих художників міста*, а не *У музеї відбулася виставка молодих художників міста*).
88. **СЛОВНИК** – зібрання слів (інколи морфем, словосполучень), розташованих у певному порядку, в якому з’ясовується значення мовних одиниць, наводиться різна інформація про них або переклад іншою мовою чи подаються відомості про предмети, що визначаються словами.
89. **СЛОВОТВІРНІ НОРМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ** – норми, які регулюють вибір морфем, їх розташування і сполучення у складі слова (напр., *спостерігач*, але не *спостерігальник* чи *спостережувач*).
90. **СПІЛКУВАЛЬНИЙ ЕТИКЕТ** – сукупність мовних і немовних (вербальних і невербальних) засобів спілкування, якими послуговуються у різних комунікативних ситуаціях.
91. **СПРАВОЧИНСТВО (ДІЛОВОДСТВО)** – вид діяльності: документування та організація роботи з документами у процесі здійснення управлінських дій.
92. **СТАТТЯ НАУКОВА** – наукова праця невеликого розміру, присвячена певній темі, розрахована на фахівців відповідного профілю, надрукована у фаховому журналі чи збірнику наукових праць.
93. **СТАНДАРТИЗАЦІЯ** (від англ. *standard* – норма, зразок) – дотримання єдиних стабільних граматико-стилістичних норм у національній мові (переважно у науково-технічному та офіційно-діловому її стилях). Стандартизація документів – це встановлення єдиних норм та вимог, які висуваються до них.
94. **СТИЛІСТИЧНІ НОРМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ** – доцільність використання мовно-виражальних засобів у конкретному лексичному оточенні, відповідній ситуації спілкування (напр., відсутність емоційно-експресивної лексики в офіційно-діловому стилі).
95. **СТИЛЬ МОВНИЙ** (від лат. *stilus* – паличка для письма) – сукупність мовних засобів (слів, словосполучень, речень), дібраних відповідно до мети, змісту, сфери спілкування (офіційно-діловий, науковий, публіцистичний, художній, розмовний, епістолярний, конфесійний).

96. **ТЕКСТ** (від лат. *textum* – тканина, зв'язок, побудова) – писемний або усний мовленнєвий масив, що становить лінійну послідовність висловлень, об'єднаних у тематичну і структурну цілісність. Ознаки тексту: зв'язність, цілісність, членованість, інформативність, завершеність.
97. **ТЕКСТ НАУКОВИЙ** – спосіб репрезентації наукової інформації, результат (первинний чи вторинний, основний чи похідний) наукового дослідження.
98. **ТЕРМІН** (від лат. *Terminus* – у давньоримській міфології божество меж, кордонів) – слово або словосполучення, що означає чітко окреслене спеціальне поняття якої-небудь галузі науки, техніки, мистецтва тощо (напр., *терміни художнього мистецтва*).
99. **ТЕРМІНОЛОГІЯ** (від лат. *Terminus* – у давньоримській міфології божество меж, кордонів і грец. λογία — слово, вчення) – сукупність термінів якоїсь галузі науки, техніки, мистецтва або всіх термінів певної мови.
100. **ТЕРМІНОСИСТЕМА** (від лат. *Terminus* – у давньоримській міфології божество меж, кордонів і грец. σύντημα – утворення, складення) – вужче поняття, ніж термінологія; опрацьована фахівцями певної галузі та лінгвістами підмножина термінів, яка адекватно й однозначно відображає систему понять цієї галузі.
101. **ТРАФАРЕТИЗАЦІЯ** (від італ. *traforetto*, зменш. від *traforo* – свердлення, проколювання) – спосіб уніфікації текстів документів, який полягає в тому, що вся інформація, характерна для певної групи документів, умовно поділяється на постійну (трафаретну) і змінну (індивідуальну). Створюються збірники трафаретних текстів.
102. **ТРУДОВА УГОДА** – різновид договору; документ, яким регламентуються стосунки між установою і позаштатним працівником. Трудова угода, укладена зі штатним працівником, визначає коло його доручень, які виходять за межі безпосередніх службових обов'язків.
103. **УНІВЕРСАЛЬНІ ВЕЛИЧІНИ УСНОГО СПІЛКУВАННЯ** (від лат. *universalis* – всеосяжний, різнобічний, загальний) – основні невербальні засоби спілкування, до яких традиційно відносять погляд (контакт очей), посмішку та відстань між співрозмовниками (проксеміку).

104. **УНІФІКАЦІЯ ДОКУМЕНТІВ** (від англ. *unification*, від лат. *unicus* – єдиний) – формування єдиного комплексу видів і різновидів документів для аналогічних управлінських ситуацій, розробка єдиних норм і правил складання, оформлення і створення трафаретних текстів.
105. **ФОРМУЛЯР** (від нім. *Formular*, франц. *formulaire*, від лат. *formula* – форма) – модель побудови форми документа, яка встановлює галузь використання, формати, розміри берегів, вимоги до побудови конструкційної сітки та основні реквізити.
106. **ФРАЗЕОЛОГІЗМ** (від грец. φράσις – спосіб вираження, зворот) – усталений зворот, стійке поєднання слів, що виступає в мові як єдиний, неподільний і цілісний за значенням вислів (напр., *малювати темними фарбами; хоч картину малюй; білими нитками шитий*).
107. **ФРАЗЕОЛОГІЧНІ НОРМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ** – норми, які регулюють правильність використання фразеологізмів та крилатих висловів, зокрема стійкість їх лексичного складу (напр., для поняття “надмірно перебільшувати що-небудь” маємо вислів “згущувати (згущати) / згустити фарби (барви)”: “Я навмисне згустив фарби, щоб акцентувати на головній небезпеці” (І. Муратов)).
108. **ХАРАКТЕРІСТИКА** (від грец. χαρακτήρ – ознака, риса, особливість) – документ, у якому в офіційній формі висловлено громадську думку про працівника як члена колективу і який складається на його вимогу або письмовий запит іншої установи для подання до цієї установи.
109. **ХУДОЖНІЙ СТИЛЬ** – один із функціональних стилів української літературної мови, що об’єднує твори художньої літератури (прозу, поезію і драму).
110. **ШТАМП МОВНИЙ** (від нім. *Stampfe*, від італ. *stampa* – печатка, друк) – прийнятий загально визнаний зразок, мовна формула, стійкий вислів, який потрібно використовувати в певних випадках (напр., при написанні документів).
111. **ЮРИДІЧНА СІЛА** (від лат. *juridicus* – судовий) – здатність офіційного документа, яка надається йому чинним законодавством, компетенцією органу, що його видав, та встановленим порядком його оформлення. Юридична сила документа забезпечується встановленим для кожного

різновиду документів комплексом реквізитів.

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ

1. Предмет, мета, завдання курсу “Українська мова (за професійним спрямуванням)”.
2. Загальне поняття про мову, мовлення (їхні ознаки) і мовну культуру.
3. Суспільний характер мови. Функції мови у суспільстві.
4. Українська мова серед інших мов світу. Класифікація мов.
5. Мовна ситуація і мовна політика в сучасній Україні.
6. Походження та основні етапи розвитку української мови.
7. Лінгвоцид в Україні: історія і сучасність.
8. Українська літературна мова як унормована форма загальнонародної мови української нації. Основні ознаки літературної мови. Внесок Т. Шевченка та І. Котляревського у формування сучасної української літературної мови.
9. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови.
10. Професійна мовнокомунікативна компетенція.
11. Мовна норма — центральне поняття теорії культури мови. Типи мовних норм.
12. Основні словники та довідники, у яких фіксуються мовні норми. *Навести приклади.*
13. Культура мови – елемент загальної культури людини.
14. Комунікативна професіограма фахівця.
15. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет. Стандартні етикетні ситуації. Парадигма мовних формул.
16. Комунікативні ознаки культури мовлення (*нормативність, змістовність, багатство, точність, виразність мовлення*). *Розкрити вказані поняття, навести приклади порушення або, навпаки, дотримання аналізованих ознак культури мовлення.*
17. Комунікативні ознаки культури мовлення (*доречність, стислість, логічність, аргументованість, чистота мовлення*). *Розкрити вказані поняття, навести приклади порушення або, навпаки, дотримання аналізованих ознак культури мовлення.*
18. Комунікативні ознаки культури мовлення (*достатність і ясність, етичність і естетичність, образність, милозвучність мовлення*). *Розкрити вказані поняття, навести*

приклади порушення або, навпаки, дотримання аналізованих ознак культури мовлення

19. Поняття мовного стилю. Різниця між функціональними й експресивними стилями української мови.
20. Загальна характеристика функціональних стилів сучасної української літературної мови: сфера функціонування, основні ознаки, мовні засоби і підстили.
21. Офіційно-діловий стиль як різновид літературної мови, що обслуговує офіційно-ділову і професійну діяльність мовців, його основні мовні засоби і підстили.
22. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів.
23. Спілкування як основа життєдіяльності й професійних стосунків людей. Етикет ділового мовлення.
24. Презентація як різновид публічного мовлення.
25. Універсальні величини усного спілкування.
26. Роль вербальних і невербальних засобів у спілкуванні.
27. Мовленнєвий етикет українців. Словесні формули ввічливості. *Перелічити основні формули ввічливості, навести приклади.*
28. Види й жанри прилюдних виступів залежно від змісту, призначення, способу проголошення та обставин спілкування.
29. Культура публічної монологічної мови. Доповідь ділова, звітна, політична. Основні вимоги до доповідей.
30. Промова як усний виступ з метою висвітлення певної інформації та впливу на розум, почуття й волю слухача. Основні вимоги до промови. Види промов.
31. Лекція як форма пропаганди наукових знань. Складники лекції.
32. Культура професійної діалогічної мови. Ділова бесіда як різновид професійної діалогічної мови.
33. Дискусія, етика професійного дискусивно-полемічного спілкування.
34. Підготовка тексту виступу. Збирання та накопичення інформації. Значення наочності різного виду.
35. Форми підготовки прилюдного виступу (*план і розгорнутий план виступу, тези виступу та ін.*). Способи викладу матеріалу.
36. Візитна картка як невід'ємний атрибут сучасної ділової людини.

37. Поняття про документ і його функції.
38. Призначення і класифікація документів.
39. Основні реквізити на формулярах сучасних документів.
40. Оформлення сторінки документа.
41. Документи щодо особового складу, їх загальна характеристика (*автобіографія, резюме, заява, характеристика*).
42. Довідково-інформаційні документи, їх загальна характеристика (*довідна й пояснювальна записки, звіт, протокол, витяг з протоколу, запрошення, оголошення*).
43. Обліково-фінансові документи, їх загальна характеристика (*доручення, розписка*).
44. Господарсько-договірні документи документи, їх загальна характеристика (*договір, контракт, трудова угода*).
45. Поняття про термін та його ознаки. Різниця між термінами, професіоналізмами і професійним жаргоном. Термінологічні професійні словники.
46. Використання власне українських та запозичених термінів у фаховій діяльності.
47. Проблемні аспекти у розвитку української терміносистеми.
48. Науковий стиль сучасної української літературної мови, його мовні ознаки та підстили.
49. Становлення і розвиток наукового стилю української мови.
50. Оформлювання результатів наукової діяльності. План, тези, конспект як важливий засіб організації розумової праці.
51. Анотування і реферування наукових текстів.
52. Основні правила бібліографічного опису джерел, оформлювання покликань.
53. Реферат як жанр академічного письма. Складники реферату.
54. Стаття як самостійний науковий твір. Вимоги до наукової статті.
55. Рецензія, відгук як критичне осмислення наукової праці.

ТЕСТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ЗАКОНОДАВЧІ ТА НОРМАТИВНО-СТИЛЬОВІ ОЗНАКИ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

Блок I

ДЕРЖАВНА МОВА – МОВА ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА ЯК УНОРМОВАНА ФОРМА ЗАГАЛЬНОНАРОДНОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ.

СТИЛІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ У ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ

ВАРІАНТ I

1. Укажіть підстили, які виділяють в офіційно-діловому стилі: (4 б.)

а) адміністративно-канцелярський;	д) дипломатичний;
б) стиль ЗМІ;	е) комбінований;
в) юридичний;	ж) законодавчий;
г) підстиль ділового листування;	з) науково-публіцистичний;
	и) науково-популярний.

2. Для якого стилю метою мовлення є обговорення, відстоювання та пропаганда важливих суспільно-політичних ідей, сприяння суспільному розвитку? (1 б.)

- а) конфесійний;
- б) науковий;
- в) публіцистичний;
- г) художній.

3. Виберіть варіант, у якому всі словосполучення характерні для наукового стилю: (1 б.)

- а) *сонцесяйний лик, греблю гатити, призначити конференцію;*
- б) *відповідальна особа, визначити виконавців, благословити присутніх;*
- в) *прямий кут, поставити дослід, узагальнити висновки;*
- г) *жартівливий вітерець, будьте щасливі, безхмарне небо.*

4. Для якого підстилю наукового стилю головними рисами є доступність викладу інформації, програмність викладу матеріалу, спрямована на активізацію мислення учня, послідовність введення термінологічної лексики тощо? (1 б.)

- а) виробничо-технічний підстиль;
- б) науково-популярний підстиль;

- в) власне науковий підстиль;
- г) науково-навчальний підстиль.

5. Визначте, до яких стилів належать висловлювання: (4 б.)

- а) Високоповажний добродію! Ніяк не можу погодитися з думкою, що у збірнику на честь Куліша не буде Вашої хоч би й маленької новелки! Терпеливо чекав я два місяці обіцяного оповідання, та вже й третій місяць минув, а від Вас як немає нічого, так немає. І ось пишу знову...
- б) На Прикарпатті художники малювали картини з благородною метою: у Ворохті завершився десятиденний пленер, котрий зібрав художників із різних куточків України. За словами організаторів, полотна буде виставлено на аукціон.
- в) ...Як Він наближався до сходу з гори Оливної, то весь натовп учнів, радіючи, почав гучним голосом Бога хвалити за всі чуда, що бачили...
- г) Залежність швидкості поширення пучка світла в певному середовищі від кольору пучка називають дисперсією світла. У результаті дисперсії біле світло, що пройшло крізь призму, утворює спектр, тобто виявляється розкладеним на сім спектральних кольорів.

А	Б	В	Г

6. Які додаткові засоби спілкування використовують мовці у розмовному стилі? (1 б.)

- а) наочні посібники та технічні засоби;
- б) невербальні засоби спілкування;
- в) використання складних синтаксичних конструкцій;
- г) широке застосування художніх образів;

7. Який стиль української мови називають іще белетристичним? (1 б.)

- а) офіційно-діловий;
- б) розмовний;
- в) епістолярний;
- г) художній.

8. Визначте, яким стилям властиві перелічені жанри: (4 б.)

- а) указ, протокол, статут, доручення, характеристика;
- б) стаття, нарис, замітка, фейлетон, есе, огляд;

- в) драма, новела, поема, балада, роман, оповідання;
- г) реферат, монографія, лекція, стаття, дипломна робота.

А	Б	В	Г

9. Визначте, яким стилям притаманні вказані мовні засоби: (4 б.)

- а) емоційно-експресивна та побутова лексика, прості, переважно короткі речення, елементи просторіччя, діалектизми;
- б) суспільно-політична та соціально-економічна термінологія, образні вислови, влучні заголовки, афоризми;
- в) усе багатство лексики, авторські новотвори, усі стилістичні фігури, емоційно-експресивна лексика;
- г) відсутність авторської мовної індивідуальності та емоційно-експресивної лексики, наявність мовних кліше й адміністративно-канцелярської лексики.

А	Б	В	Г

10. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) сукупність усіх мовних засобів, якими послуговуються у професійно обмеженій сфері комунікації для забезпечення порозуміння між людьми, що працюють у цій сфері;
 - б) мова соціально-історичної спільноти людей, яка разом з іншими ознаками (спільність території, культури, економічного життя та ін.) характеризує конкретну націю; мова, що є засобом усного й письмового спілкування нації, охоплює всі мовні засоби спілкування людей;
 - в) вища форма загальнонародної національної мови, яка характеризується унормованою граматичною організацією, розвиненою системою стилів, що обслуговує різні сфери суспільної діяльності людей;
 - г) закріплена традицією або законодавством мова, вживання якої обов'язкове в органах державного управління та діловодства, громадських органах та організаціях, у закладах освіти, науки, культури, у сферах зв'язку та інформації.
- 1) державна мова; 2) національна мова; 3) літературна мова; 4) розмовна мова; 5) мова професійного спілкування.

А	Б	В	Г

11. Які основні ознаки літературної мови? (1 б.)

- а) наддіалектна загальнонаціональна форма існування; поліфункціональність; поділ на стилі; наявність загальноприйнятих норм;
- б) загальнонаціональна форма існування; поділ на стилі; наявність загальноприйнятих норм;
- в) усна і писемна форма існування; поліфункціональність; поділ на стилі; інтерференція (накладання і змішування) норм;
- г) поліфункціональність; поділ на стилі; наявність загальноприйнятих норм.

12. На які різновиди поділяють лексичні одиниці фахових текстів? (1 б.)

- а) загальноповживана лексика; терміни певної галузі науки; міжгалузеві терміни; професіоналізми, професійні жаргонізми;
- б) терміни певної галузі науки; міжгалузеві терміни; професійні жаргонізми; синоніми й антоніми;
- в) загальноповживана лексика; терміни; професійні жаргонізми і діалектизми;
- г) розмовна лексика; терміни певної галузі; неологізми; професійні жаргонізми.

13. У якому варіанті перелічено всі ознаки термінів? (1 б.)

- а) включення у термінологічний словник, можливість заміни іншим терміном, наявність запозичених елементів;
- б) полісемія і омонімія термінів, наявність визначення, включення одночасно у термінологію і терміносистему певної галузі;
- в) багатозначність, можливість заміни професіоналізмом, включення у термінологічний словник;
- г) наявність дефініції (визначення), однозначність у межах певної термінологічної системи, відсутність емоційного забарвлення, конвенційність і системність термінів.

14. Яка функція мови характеризує її здатність називати всі явища і предмети навколишнього світу? (1 б.)

- а) комунікативна;
- б) номінативна;
- в) пізнавальна;
- г) емоційна.

15. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) функція мови, яка допомагає визначити мовний “паспорт” людини, її спільність з іншими людьми, наявність певних індивідуальних особливостей;
 - б) функція мови, завдяки якій відбувається засвоєння людиною культури свого та інших народів;
 - в) функція мови як важливого засобу пізнання навколишнього світу, який людина осягає не стільки власним досвідом, скільки через мову, бо в ній зафіксовано досвід попередніх поколінь, сума знань про світ;
 - г) функція формування й формулювання думки.
- 1) пізнавальна; 2) ідентифікаційна; 3) комунікативна; 4) культуроносна; 5) мислетворча.

А	Б	В	Г

16. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) норми української мови, які охоплюють правила написання слів та їх частин;
 - б) норми, які об’єднують загальноприйняті правила вживання граматичних форм слів;
 - в) норми української мови, що регулюють побудову словосполучень та речень;
 - г) норми, що об’єднують загальноприйняті правила літературної вимови.
- 1) морфологічні; 2) орфографічні; 3) орфоепічні; 4) синтаксичні; 5) акцентуаційні норми.

А	Б	В	Г

17. Установіть відповідність між формами лінгвоциду та прикладами їх реалізації на практиці у різні часи: (4 б.)

- а) лінгвоцид через боротьбу з друкованим словом;
 - б) лінгвоцид через оголошення мови неприродною;
 - в) лінгвоцид через науку;
 - г) лінгвоцид через заборону мови чужою державою.
1. Українською мовою в УРСР в 70-80-х ХХ ст. роках виходило лише 5 % науково-технічної літератури – переважно

- підручники для профтехосвіти та науково-популярні видання.
2. 1753 р. – указ Катерини II про заборону викладати українською мовою в Києво-Могилянській академії.
 3. Псевдонаукові твердження про те, що українська мова є “наріччям” російської, “зіпсованою польською” або “сумішшю польських і російських слів”.
 4. У I пол. 80-х років XX ст. було запроваджено положення, за яким учителі російської мови одержували зарплату на 15 % більшу, ніж учителі української мови.
 5. Заборона видання українських книжок, газет, журналів.

А	Б	В	Г

18. Установіть відповідність між подіями та часом, коли вони відбувалися: (4 б.)

- а) початок розвитку української мови, виокремлення її із праслов'янської мовної єдності;
 - б) поява перших писемних пам'яток української мови;
 - в) поява нової літературної української мови;
 - г) становлення сучасної української літературної мови.
- 1) кінець XIX – XX ст.; 2) кінець XVIII ст.; 3) XI ст.; 4) VI-VII ст.; 5) XIX ст.

А	Б	В	Г

19. До якої групи мов у міжнародній генеалогічній класифікації належить українська мова? (1 б.)

- а) балтійська;
- б) романська;
- в) слов'янська;
- г) германська.

20. Укажіть мови, які належать до західнослов'янської підгрупи слов'янської групи індоєвропейської сім'ї мов: (4 б.)

а) українська;	е) білоруська;
б) польська;	ж) словацька;
в) болгарська;	з) російська;
г) сербська;	и) чеська;
д) хорватська;	к) серболужицькі мови.

ВАРІАНТ II

1. Оберіть варіант, де наведено визначення мовного стилю: (1 б.)

- а) сукупність мовних засобів вираження, зумовлених змістом і метою висловлювання;
- б) кількісно обмежена група лексики, яка використовується тільки на певній території країни;
- в) різновид мови, що застосовується для офіційно-ділового спілкування у виробничій діяльності;
- г) писемна форма мовлення, призначена для регулювання стандартних ситуацій життєдіяльності людей.

2. Укажіть, які підстилі виділяють у науковому стилі: (4 б.)

- а) власне науковий;
- б) науково-публіцистичний;
- в) науково-навчальний;
- г) науково-технічний;
- д) художньо-публіцистичний;
- е) законодавчий;
- ж) комбінований;
- з) науково-популярний;
- и) дипломатичний;
- к) адміністративно-канцелярський.

3. Оберіть варіант, у якому всі словосполучення характерні для офіційно-ділового стилю: (1 б.)

- а) *прийняти рішення, винести ухвалу, відкрити фінансування, перевірити виконання;*
- б) *розігнати мітинг, благословити присутніх, вирішити одностайно, виділити кошти;*
- в) *атмосферні опади, морські припливи, порушити питання;*
- г) *вжити заходів, теплий погляд, доброго здоров'я.*

4. Які мінімальні (основні) частини повинен містити лист? (1 б.)

- а) звертання, прощання, підпис;
- б) адреса, основна частина, прощання;
- в) основна частина, прощання, постскриптум (PS);
- г) звертання, основна частина, прощання.

5. Визначте, до яких стилів належать висловлювання: (4 б.)

- а) Сторона, що зазнала втрат у результаті порушення умов Договору іншою стороною, має право на відшкодування збитків та неотриманої вигоди;
- б) Мені нагадують людські серця / крихке й тоненьке серце олівця – / зламати легко, / застругати важче, / списати неможливо до кінця;

- в) Виставка вражає новими темами, своєрідним підходом до висвітлення думок автора, яскравістю й щирістю виписаних образів. У її експозиції – не тільки абстрактні, формальні речі, а й повернення до класичного мистецтва....
- г) – Джоне! – вимовив Вільям Блейк захоплено. – Ви знаєте, адже цей ваш малюнок – це справжнє диво! – Ось як? Добре, що ви мені це розтлумачили, – посміхнувшись, відповів Джон Констебл. – Отже, до цієї миті я помилявся, вважаючи, що це все-таки просто малюнок. Хоча й досить вдалий.

А	Б	В	Г

6. У якому стилі української мови “дозволено” використовувати неповні або обірвані речення? (1 б.)

- а) науковий стиль;
 б) офіційно-діловий стиль;
 в) розмовний стиль;
 г) публіцистичний стиль.

7. Який стиль української мови умовно назвають синтезом художнього та наукового? (1 б.)

- а) офіційно-діловий;
 б) публіцистичний;
 в) розмовний;
 г) епістолярний.

8. Визначте, яким стилям характерні наведені жанри: (4 б.)

- а) проповідь, молитовник, Служба Божа, Євангеліє;
 б) розмова, промова, доповідь, бесіда, розповідь;
 в) розписка, оголошення, інструкція, акт, автобіографія;
 г) курсова робота, підручник, дисертація, монографія.

А	Б	В	Г

9. Визначте, яким стилям притаманні перелічені мовні засоби: (4 б.)

- а) спеціальна термінологія, абстрактні, іншомовні слова, стійкі термінологічні словосполучення, цитати, покликання тощо;
 б) слова-символи, непрямий порядок слів у реченні, метафори, алегорії, архаїзми, спеціальна богослівна термінологія;
 в) нейтральний тон викладу, усталені мовні звороти, суворі

регламентація тексту (параграфи, пункти, підпункти...), канцелярська лексика;

- г) тричленна будова тексту, поєднання елементів художнього, публіцистичного та розмовного стилів, поділ тільки на 2 підстили.

А	Б	В	Г

10. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) сукупність усіх мовних засобів, якими послуговуються у професійно обмеженій сфері комунікації для забезпечення порозуміння між людьми, які працюють у цій сфері;
- б) сукупність довільно відтворюваних, загальноприйнятих у межах даного суспільства звукових знаків для об'єктивно існуючих явищ і понять, а також загальноприйнятих правил їх комбінування у процесі вираження думок;
- в) вища форма загальнонародної національної мови, яка характеризується унормованою граматичною організацією, розвиненою системою стилів, що обслуговує різні сфери суспільної діяльності людей;
- г) закріплена традицією або законодавством мова, вживання якої обов'язкове в органах державного управління та діловодства, громадських органах та організаціях, у закладах освіти, науки, культури, у сферах зв'язку та інформації.

- 1) штучна мова; 2) державна мова; 3) мова професійного спілкування; 4) мова (як засіб спілкування); 5) літературна мова.

А	Б	В	Г

11. Оберіть варіант, у якому правильно перелічено складники загальнонародної національної мови: (1 б.)

- а) літературна мова, територіальні діалекти, соціальні діалекти (жаргони), просторіччя і ненормативна лексика;
- б) національна мова, територіальні діалекти, соціальні діалекти (жаргони), писемне і усне мовлення;
- в) державна мова, територіальні діалекти, соціальні діалекти (жаргони), ненормативна лексика;
- г) індивідуальне мовлення, територіальні діалекти, жаргони, усна і писемна форми мови.

12. У якому варіанті наведено правильне визначення терміна? (1 б.)

- а) термін не називає поняття, як звичайне слово, а, навпаки, поняття приписане терміну, додане до нього;
- б) лаконічне логічне визначення, яке зазначає суттєві ознаки предмета або значення поняття, тобто його зміст і межі;
- в) слово або усталене словосполучення, що чітко й однозначно позначає наукове чи спеціальне поняття;
- г) слова та словосполучення, властиві мовленню певної професійної групи людей.

13. За допомогою якої функції мови здійснюється пізнання навколишнього світу? (1 б.)

- а) гносеологічна;
- б) емоційна;
- в) мислетворча;
- г) комунікативна.

14. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) функція мови, завдяки якій здійснюється вплив словом, а також здатність слів викликати уявлення, образи предметів, істот, які не існують узагалі, тощо;
- б) функція мови, завдяки якій усе пізнане людиною одержує від неї свою назву й тільки так існує у свідомості;
- в) функція мови для вираження прекрасного, виховання естетичного смаку;
- г) функція мови, що характеризує її здатність виступати основним засобом спілкування.

1) магічна; 2) комунікативна; 3) естетична; 4) номінативна (називна); 5) ідентифікаційна.

А	Б	В	Г

15. Які норми української мови регулюють правильність наголошування та інтонуювання? (1 б.)

- а) стилістичні;
- б) фразеологічні;
- в) лексичні;
- г) акцентуаційні.

16. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) норми української мови, які об'єднують загальноприйняті правила наголошування слів;
- б) норми української мови, які регулюють правильність відбору мовних елементів відповідно до умов, мети і ситуації спілкування;
- в) норми вживання сталих висловів у властивих їм значеннях;
- г) вживання слів у властивому їм значенні та правильне поєднання слів за змістом у словосполученні чи реченні.

- 1) стилістичні; 2) акцентуаційні; 3) лексичні; 4) фразеологічні;
5) морфемні.

А	Б	В	Г

17. Установіть відповідність між подіями та часом, коли вони відбувалися: (4 б.)

- а) початок розвитку української мови, виокремлення її із праслов'янської мовної єдності;
- б) поява перших писемних пам'яток української мови;
- в) поява нової літературної української мови;
- г) становлення сучасної української літературної мови.

- 1) XIX ст.; 2) XI ст.; 3) кінець XVIII ст.; 4) VI-VII ст.; 5) кінець XIX – XX ст.

А	Б	В	Г

18. До якої сім'ї (родини) мов, згідно з генеалогічною класифікацією, належить українська мова? (1 б.)

- а) індоєвропейська;
- б) угро-фінська;
- в) індо-іранська;
- г) тюркська сім'я мов.

19. Які мови належать до південнослов'янської підгрупи слов'янської групи мов? (4 б.)

- а) болгарська;
- б) українська;
- в) російська;
- г) сербська;
- д) білоруська;
- е) чеська;
- ж) словацька;
- з) хорватська;

БЛОК II

ОСНОВИ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ. УСНЕ ПРОФЕСІЙНЕ МОВЛЕННЯ

ВАРІАНТ I

1. Оберіть варіант, у якому наведено визначення словника: (1 б.)

- а) довідникове видання, у якому зібрані найістотніші відомості з усіх або окремих галузей знань, подані у формі доступного пояснення; містить насамперед нелінгвістичну інформацію як у текстовій, так і в зображальній формі;
- б) зібрання слів (а інколи морфем чи словосполучень), розташованих у певному порядку (алфавітному, гніздовому та ін.), у якому з'ясовано значення мовних одиниць, наведено різну інформацію про них або переклад іншою мовою чи подано відомості про предмети, що визначаються словами;
- в) короткий виклад наукової праці, вчення, змісту джерела із зазначенням характеру, методики, результатів дослідження та збереження мовностилістичних особливостей;
- г) стисла характеристика змісту книги, статті тощо, яка не розкриває змісту наукового джерела, а лише інформує про наявність наукового джерела певного змісту і характеру.

2. На які два основні різновиди поділяють усі словники? (1 б.)

- а) українські та іншомовні;
- б) тлумачні і перекладні;
- в) одномовні і багатомовні;
- г) енциклопедичні та лінгвістичні (“словники слів”).

3. У якому варіанті подано статтю з тлумачного словника термінів художнього мистецтва? (1 б.)

- а) **Графіка** – розділ науки про мову, зокрема про засоби письма, знаки, які використовуються на письмі, їх співвідношення зі звуковим аспектом мови. При розробці методики навчання графіки використовується фонетичний та складовий принцип;
- б) **Графіка** (*гр. graphikē, від graphō – пишу*) – вид образотворчого мистецтва, що поєднує малюнок і друковані художні зображення;
- в) **Графіка** [грец. graphikē < graphō – пишу, креслю, малюю] –

1. Сукупність усіх засобів певної писемності, система співвідношень між літерами письма й звуками мови. 2. Розділ мовознавства, що досліджує співвідношення між графемами і фонемами;

- г) **Графіка**, и, ж. 1. Вид образотворчого мистецтва, основним зображальним засобом якого є малюнок, виконаний на папері, тканині і т.ін. олівцем, пером, пензлем, вуглиною або відтиснутий на папері зі спеціально підготовленої форми; твори цього мистецтва. 2. *лінгв.* Письмові чи друковані знаки, що відбивають звуки мови, інтонацію і т.ін., зображення живої мови письмовими знаками.

4. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) **Пролі́зти (пройти́) крі́зь ву́шко го́лки.** Зробити щось неймовірне, винятково складне;
- б) **Живо́пис** – вид образотворчого мистецтва, специфічною особливістю якого є відтворення художніх образів на площині;
- в) **Офо́рт** – вид гравіювання, при якому лінії малюнка роблять різцем або голкою на смоляному покритті металевої гравюрної дошки і протравлюють кислотою;
- г) **Перспекті́ва** 1. Спосіб зображення об'ємних фігур на площині залежно від уявних змін їхньої величини, чіткості, зумовлений ступенем віддаленості від глядача. 2. Вид у далечінь. 3. *геом.* Спосіб зображення фігур, що ґрунтується на застосуванні центрального проектування (нарисна геометрія, проекція). 4. Переносно – види, плани на майбутнє..;
- д) **Доклада́ти зу́силь = не поклада́ти ру́к = грі́ти чу́ба = мозо́лити ру́ки = гну́ти спі́ну = рва́ти жи́ли = тягті́ ля́мку...**

1. Тлумачний словник термінів художнього мистецтва (термін українського походження)	2. Сучасний словник іншомовних слів	3. Словник фразеологізмів української мови	4. Тлумачний словник термінів художнього мистецтва (термін іншомовного походження)

5. Визначте, з якого словника взято зразок статті: Закрасить – зафарбувати; закрашенный – зафарбований; закрашиваемый – зафарбовуваний... (1 б.)

- а) сучасний тлумачний словник української мови;
- б) тлумачний словник мистецтвознавчих термінів;
- в) російсько-український перекладний словник мистецтвознавчих термінів;
- г) російсько-український перекладний словник синонімів.

6. Оберіть варіант, де наведено визначення етикету: (1 б.)

- а) сукупність правил поведінки, що регламентують взаємини між людьми у різних ситуаціях;
- б) наука про мораль, її походження, розвиток і роль у суспільному та особистому житті людей;
- в) наука про мистецтво, про форми прекрасного в художній творчості, у природі та суспільстві;
- г) сукупність чийх-небудь дій і вчинків; спосіб життя; уміння поводити себе відповідно до встановлених норм і правил.

7. Які функції виконує мовний етикет як соціально-лінгвістичне явище? (6 б.)

- а) контактопідтримувальна;
- б) пізнавальна;
- в) комунікативна;
- г) функція ввічливості;
- д) історико-культурна;
- е) називна;
- ж) регулювальна;
- з) функція впливу;
- и) нормативна;
- к) звертальна (апелятивна);
- л) інформаційна;
- м) емоційно-експресивна.

8. У якому варіанті наведено правильне визначення мовленнєвого етикету? (1 б.)

- а) сукупність мовних і немовних засобів спілкування, якими послуговуються у різних комунікативних ситуаціях;
- б) сукупність правил мовної поведінки, які репрезентуються в мікросистемі національно специфічних стійких формул і виразів у ситуаціях установаження контакту зі співрозмовником; підтримка доброзичливого спілкування;
- в) сукупність правил поведінки, що регламентують взаємини між людьми у різних ситуаціях;
- г) реалізація мовного етикету в конкретних актах спілкування, вибір мовних засобів вираження, коли мовець використовує із системи словесних формул найбільш потрібну, зважаючи на її доречність.

9. Порушенням якого із видів етикету буде ситуація, коли під час розмови один із мовців навмисно використовує надмірну кількість професіоналізмів і термінів, тому його не розуміють співрозмовники? (1 б.)

- а) мовного;
- б) мовленнєвого;
- в) спілкувального;
- г) національно-культурного.

10. Укажіть варіант, у якому наведено основні словесні формули українського мовного етикету, призначені для вибачення: (1 б.)

- а) please, sorry; please, forgive me; excuse me;
- б) извините, пожалуйста; извините меня; прошу прощения;
- в) вибачте, будь ласка; перепрошую; прошу вибачення; вибачайте;
- г) я вибачаюся; звиняйте; перепрошаю; прошу прощення; простіть мені.

11. Напишіть, для яких стандартних етикетних ситуацій призначені наведені словесні формули українського мовного етикету: (4 б.)

- а) на все добре; будьте здорові; до побачення; прощайте; до зустрічі; всього найкращого;
- б) дякую; щиро вдячні; спасибі вам; дозвольте висловити найщирішу подяку (вдячність);
- в) будьмо знайомі; дозвольте відрекомендуватися; ви не проти, щоб ми познайомилися?;
- г) добре; мушу погодитися; гаразд; ви маєте рацію; і я такої ж думки; поза всяким сумнівом.

А	Б	В	Г

12. Із яких основних етапів повинна складатись телефонна розмова? (1 б.)

- а) встановлення зв'язку, виклад суті, закінчення розмови;
- б) вітання та прощання зі співрозмовником;
- в) розповідь про себе та запитання про справи співрозмовника;
- г) розмова про службові справи, а потім – про особисті.

13. Вкажіть, у яких місцях чи ситуаціях не можна розмовляти мобільним телефоном: (9 б.)

- а) таксі;
- б) за кермом автомобіля;

в) вокзал чи аеропорт;	и) конференція;
г) нарада;	к) крамниця;
д) стадіон;	л) театр і кінотеатр;
е) музей;	м) бібліотека;
ж) літак;	н) громадський транспорт;
з) заклади громадського харчування;	о) церква;
	п) навчальні заняття.

14. Дотримання правил усного і писемного мовлення: правильне наголошування, інтонування, слововживання, будова речень, діалогу, тексту, – це: (1 б.)

- а) адекватність мовлення;
- б) естетичність мовлення;
- в) нормативність мовлення;
- г) культура мовлення.

15. Порушенням якої із ознак культури мовлення є засмічення мовлення людини просторічними словами, жаргонізмами, діалектною лексикою, лайливими словами, недоречно вжитими іншомовними словами, словами-паразитами? (1 б.)

- а) милозвучність мовлення;
- б) змістовність мовлення;
- в) точність мовлення;
- г) чистота мовлення.

16. У чому полягають гендерні аспекти спілкування? (1 б.)

- а) вивчення паралінгвістичної системи як частини невербальних (несловесних) засобів спілкування;
- б) цілеспрямований процес обміну інформацією;
- в) дослідження системи організації простору і часу спілкування;
- г) дослідження комунікативної взаємодії індивідів (жінка / чоловік) у співвідношенні з параметрами мови; дослідження залежності характеру спілкування від соціостатевих статусів його учасників.

17. Кому (із точки зору гендерних особливостей спілкування) більше притаманний демократичний стиль спілкування: спільне прийняття рішень, заохочення активності комунікантів тощо? (1 б.)

- а) підлеглим;
- б) чоловікам;
- в) жінкам;
- г) керівникам.

18. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) система організації простору і часу спілкування;
- б) жести, міміка і пантоміміка, тобто рухи тіла;
- в) вокалізації, тобто якості голосу, його діапазон, тональність;
- г) темп і паузи в мовленні, а також різні “вкраплення” в мову – плач, сміх тощо.

1) екстралінгвістика; 2) паралінгвістика; 3) проксеміка; 4) контакт очей; 5) кінетика.

А	Б	В	Г

19. Укажіть, які існують “змістові” різновиди візитних карток: (6 б.)

- а) стандартна картка;
- б) жіноча візитна картка;
- в) картка високопосадовця;
- г) картка дружини;
- д) чорно-біла візитна картка;
- е) об’єднана (сімейна) картка;
- ж) квадратна візитна картка;
- з) картка фірми (корпоративна);
- и) чоловіча візитна картка;
- к) рекламна картка фірми;
- л) кольорова візитна картка;
- м) візитна картка-книжечка.

20. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) стандартна візитна картка;
- б) візитна картка жінки (не посадовця);
- в) візитна картка високопосадовця;
- г) візитна картка молодої дівчини.

1) 6 × 10 см; 2) 4 × 8 см; 3) 7 × 3,5 см; 4) 5 × 6 см; 5) 5 × 9 см.

А	Б	В	Г

ВАРІАНТ II

1. Оберіть варіант, у якому наведено визначення енциклопедії: (1 б.)

- а) зібрання слів (морфем чи словосполучень), розташованих у певному порядку (алфавітному, гніздовому та ін.), в якому з'ясовано значення мовних одиниць, наведено різну інформацію про них або переклад іншою мовою чи подано відомості про предмети, що визначаються словами;
- б) довідникове видання, у якому зібрані найістотніші відомості з усіх або окремих галузей знань, подані у формі доступного пояснення; містить насамперед нелінгвістичну інформацію як у текстовій, так і в зображальній формі;
- в) короткий виклад наукової праці, вчення, змісту джерела із зазначенням характеру, методики, результатів дослідження та збереження мовностилістичних особливостей;
- г) стисла характеристика змісту книги, статті тощо, яка не розкриває змісту наукового джерела, а лише інформує про наявність наукового джерела певного змісту і характеру.

2. У якому варіанті подано статтю з тлумачного словника термінів художнього мистецтва? (1 б.)

- а) **Композіція** (лат. *compositio* – побудова, складання, поєднання, створення) – побудова твору, доцільне поєднання всіх його компонентів у художньо-естетичну цілісність, зумовлену логікою зображеного, представленого читачеві світу, світоглядною позицією, естетичним ідеалом, задумом письменника, каноном, нормами обраного жанру, орієнтацією на адресата;
- б) **Композіція** – побудова художнього твору, обумовлена його змістом, призначенням і характером, а також і сам твір, тобто кінцевий результат діяльності митця;
- в) **Композіція**, і, жін. 1. тільки одн. Будова, структура, розташування та взаємний зв'язок складових частин художнього твору, картини тощо. 2. Музичний твір. Теорія складання музичних творів. Композицією літературного твору називається така побудова, яка об'єднує всі його частини в єдине ціле;
- г) **Композіція** (твору) будова, структура; (насмикана з різних творів) компіляція; (музична) твір, опус.

3. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) **Анагра́ма** 1. Переставляння окремих літер або складів у слові, внаслідок чого утворюються нові слова з іншим значенням.
2. Скорочений підпис художника;
- б) **У рожевих ф́арбах (рожевими ф́арбами); у рожевому світлі**, зі сл. зображувати, поставати і под. Краще, ніж є насправді; ідеалізовано;
- в) **Рейсши́на** – креслярський інструмент (довга лінійка з нерухомою та рухомою поперечками) для проведення паралельних ліній;
- г) **Ви́шивка** – один із видів народного декоративного мистецтва українців; орнаментальне або сюжетне зображення на тканині, шкірі, виконане різними ручними або машинними швами;
- д) **У рожевих ф́арбах (рожевими ф́арбами)**, зі сл. зображувати, поставати і под. Краще, ніж є насправді; ідеалізовано ↔ **Тёмними ф́арбами**, зі сл. зображати, малювати і под. Негативно, непривабливо, гірше, ніж є насправді.

1. Тлумачний словник термінів художнього мистецтва (термін українського походження)	2. Сучасний словник іншомовних слів	3. Словник фразеологізмів української мови	4. Тлумачний словник термінів художнього мистецтва (термін іншомовного походження)

4. Укажіть, з якого словника взято зразок статті: **закон площадей – закон площ;** **закон поглотчення – закон поглинання;** **закон постійства – закон сталості.** (1 б.)

- а) сучасний тлумачний словник української мови;
- б) російсько-український перекладний словник наукових термінів;
- в) тлумачний словник математичних термінів;
- г) російсько-український перекладний словник синонімів.

5. У якому варіанті наведено правильне визначення мовного етикету? (1 б.)

- а) сукупність правил мовної поведінки, які репрезентуються в мікросистемі національно специфічних стійких формул і виразів у ситуаціях установлення контакту зі співрозмовником, спілкування в доброзичливій тональності;

- б) сукупність правил поведінки, що регламентують взаємини між людьми у різних ситуаціях;
- в) наука про мораль, її походження, розвиток і роль у суспільному та особистому житті людей;
- г) сукупність дій і вчинків; уміння поводити себе відповідно до встановлених норм і правил.

6. У чому полягає звертальна (тобто апелятивна) функція мовного етикету як соціально-лінгвістичного явища? (1 б.)

- а) встановлення, збереження чи закріплення стосунків адресата й адресанта;
- б) прояв взаємно чемного поводження членів колективу;
- в) регулювання взаємин між людьми у різних спілкувальних ситуаціях;
- г) привернення уваги, здійснення впливу на співрозмовника, встановлення мовленнєвого контакту.

7. У якому варіанті наведено визначення спілкувального етикету? (1 б.)

- а) сукупність мовних і немовних (несловесних) засобів спілкування, якими послуговуються у різних комунікативних ситуаціях;
- б) сукупність правил мовної поведінки, які репрезентуються в мікросистемі національно специфічних стійких формул і виразів у ситуаціях установаження контакту зі співрозмовником, підтримання доброзичливого спілкування;
- в) сукупність правил поведінки, що регламентують взаємини між людьми у різних ситуаціях;
- г) реалізація мовного етикету в конкретних актах спілкування, вибір мовних засобів вираження, коли мовець вибирає із системи словесних формул найбільш потрібну.

8. Порушенням якого із видів етикету буде ситуація, коли під час вітання двох чоловіків один із них навмисно не простягне іншому руку для рукостискання? (1 б.)

- а) мовного;
- б) спілкувального;
- в) мовленнєвого;
- г) національно-культурного.

9. У якому варіанті наведено основні словесні формули українського мовного етикету, призначені для подяки? (1 б.)

- а) спасибо; благодарю вас; спасибо вам большое; наша вам благодарность;
- б) дякую; щиро вдячні; спасибі вам; дозвольте висловити найщирішу подяку (вдячність);
- в) thank you very much; thank you so much;
- г) дякую вас; декую вам; спасибо вам.

10. Напишіть, для яких стандартних етикетних ситуацій призначені наведені словесні формули українського мовного етикету: (4 б.)

- а) дозвольте Вас привітати; поздоровляю Вас; раді Вас вітати; віншую Вас зі святом;
- б) прийміть моє глибоке співчуття; дозвольте висловити щирі співчуття; я сумую разом із Вами;
- в) я змушений зробити Вам зауваження; Вам так робити (говорити) не личить; твій вчинок неетичний;
- г) скажіть, будь ласка; допоможіть, будь ласка; будьте ласкаві, поясніть; якщо ваша ласка, покличте.

А	Б	В	Г

11. Порушенням якої із ознак культури мовлення є відсутність у мовленні людини чіткої відповідності слів тим поняттям, уявленням, предметам, діям тощо, які вони позначають? (1 б.)

- а) точність мовлення;
- б) логічність мовлення;
- в) аргументованість мовлення;
- г) образність мовлення.

12. Порушенням якої із ознак культури мовлення є неправильна побудова ряду однорідних членів речення, коли змішуються родові та видові поняття (письменники і поети, молодь і студенти)? (1 б.)

- а) змістовність мовлення;
- б) нормативність мовлення;
- в) логічність мовлення;
- г) милозвучність мовлення.

13. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) система організації простору і часу спілкування;
- б) жести, міміка і пантоміміка, тобто рухи тіла;
- в) вокалізації, тобто якості голосу, його діапазон, тональність;

г) темп і паузи в мовленні, а також різні “вкраплення” в мову – плач, сміх тощо.

- 1) паралінгвістика; 2) кінетика; 3) проксеміка; 4) контакт очей; 5) екстралінгвістика.

А	Б	В	Г

14. Установіть відповідність: (4 б.)

а) інтимна відстань між співрозмовниками (згідно з проксемічною теорією міжособистісної дистанції);

б) особиста відстань;

в) соціальна відстань;

г) громадська (офіційна) відстань.

- 1) 1 – 3 м; 2) 0 – 0,5 м; 3) 3 – 5 м; 4) 0,5 – 1 м; 5) 5 – 10 м.

А	Б	В	Г

15. Установіть відповідність: (4 б.)

а) уникнення зайвих слів та надлишку інформації, які перешкоджають сприйняттю основної думки висловлювання;

б) глибоке осмислення теми й головної думки висловлювання, докладне ознайомлення з наявною інформацією з цієї теми; різнобічне та повне розкриття теми, уникнення зайвого;

в) доречне використання доказової бази висловлювання (цифри, дати, доведені факти, погляди дослідників галузі знань);

г) використання різноманітних засобів вираження думок у межах відповідного стилю, уникнення невинновданого повторення слів, однотипних конструкцій речень.

1) багатство мовлення; 2) аргументованість мовлення;

3) змістовність мовлення; 4) стислість мовлення; 5) виразність.

А	Б	В	Г

16. Укажіть варіанти з інформацією, яка обов'язково подається у візитних картках фірми (корпоративних): (7 б.)

а) фотографія директора фірми; в) рік заснування організації;

б) адреса організації; г) назви фірм-конкурентів;

д) номери телефонів фірми;	батькові	директора
е) домашня адреса	фірми;	
директора фірми;	и) номери телефонів фірми;	
ж) назва організації;	к) номер факсу організації;	
з) прізвище, ім'я, по	л) E-mail фірми.	

17. У чому полягають гендерні аспекти спілкування? (1 б.)

- а) дослідження комунікативної взаємодії індивідів (жінка / чоловік) у співвідношенні з параметрами мови; дослідження залежності спілкування від соціостатевих статусів учасників;
- б) дослідження системи організації простору і часу спілкування;
- в) цілеспрямований процес обміну інформацією з конкретною метою;
- г) вивчення паралінгвістичної системи як частини невербальних (несловесних) засобів спілкування.

18. Кому (із точки зору гендерних особливостей спілкування) більше притаманний авторитарний стиль спілкування: виокремлення свого «Я», небажання враховувати інтереси співрозмовників тощо? (1 б.)

- а) підлеглим;
- б) жінкам;
- в) чоловікам;
- г) керівникам.

19. До якої години зранку і після якої години ввечері не варто телефонувати до малознайомих людей? (1 б.)

- а) до 9.00 і після 23.30;
- б) до 8.00 і після 22.00;
- в) до 7.00 і після 20.00;
- г) до 6.00 і після 24.00.

20. Вкажіть, у яких місцях чи ситуаціях не можна розмовляти мобільним телефоном: (10 б.)

а) за кермом автомобіля;	к) театр;
б) таксі;	л) кінотеатр;
в) вокзал чи аеропорт;	м) конференція;
г) навчальні заняття.	н) крамниця;
д) стадіон;	о) бібліотека;
е) музей;	п) церква;
ж) нарада;	р) заклади громадського харчування.
з) літак;	
и) громадський транспорт;	

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II
ДІЛОВА ДОКУМЕНТАЦІЯ У ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ

БЛОК I
ПИСЕМНЕ ДІЛОВЕ МОВЛЕННЯ

ВАРІАНТ I

1. Як називається друкована стандартна форма якого-небудь документа, що заповнюється окремо конкретними даними? (1 б.)

- а) бланк;
- б) формуляр;
- в) кліше;
- г) схема.

2. Як називаються обов'язкові елементи, з яких складається кожен документ? (1 б.)

- а) елементи;
- б) реквізити;
- в) штампи;
- г) фрагменти.

3. Виберіть варіант, де наведено правильне визначення поняття "документ": (1 б.)

- а) матеріальний об'єкт, що містить у зафіксованому вигляді інформацію, оформлений у заведеному порядку й має відповідно до чинного законодавства юридичну силу;
- б) матеріальний об'єкт, який використовують для закріплення та зберігання на ньому мовної, звукової чи зображувальної інформації;
- в) діловий папір, призначений для регулювання відносин між особами, організаціями та установами;
- г) результат відображення конкретної інформації.

4. Вкажіть варіанти, у яких зазначено загальні функції документів: (4 б.)

а) управлінська;	е) комунікативна;
б) соціальна;	ж) гедоністична;
в) історична;	з) комбінована;
г) інформаційна;	и) культурна;
д) наукова;	к) правова.

5. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) документ має юридичну силу, є засобом закріплення й зміни правових норм і правовзаємин у суспільстві (законодавчі акти); будь-який документ може бути використаний як судовий доказ;
- б) документ задовольняє потреби суспільства в інформації, з якою пов'язані процеси, що охоплюють сутність таких складників спілкування, як передача-прийом інформації та відповідна реакція на неї;
- в) документи відіграють визначену роль в інформаційному забезпеченні управління, відображаючи різні рівні прийняття й реалізації рішень керівництва;
- г) документ – соціально значущий об'єкт, оскільки він задовольняє суспільні потреби і виникає як реакція на них.

1) інформаційна функція; 2) комунікативна функція; 3) соціальна функція; 4) управлінська функція; 5) правова функція.

А	Б	В	Г

6. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) вхідні та вихідні документи;
- б) службові та особисті документи;
- в) внутрішні та зовнішні документи;
- г) первинні та вторинні документи.

1) класифікація документів за походженням; 2) класифікація документів за напрямом; 3) класифікація документів за джерелами виникнення; 4) класифікація документів за формою; 5) класифікація документів за місцем укладання.

А	Б	В	Г

7. Як офіційно називається особа, яка уклала (написала) той чи інший документ? (1 б.)

- а) адресат;
- б) адресант;
- в) автор;
- г) абонент.

8. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) принцип справочинства, який полягає в тому, що у роботі діловиробничих структур не повинно бути простоїв;
- б) принцип справочинства, який полягає в тому, що заклад повинен працювати в чіткому злагодженому ритмі;
- в) принцип справочинства, який полягає в тому, що всі структури діловиробничого процесу повинні мати однакове навантаження в роботі з документами;
- г) принцип справочинства, який полягає в тому, що кожен документ повинен на вході чи виході потрапити саме тій службовій особі або в той службовий підрозділ, де опрацьовуватиметься далі.

- 1) пропорційність; 2) точність; 3) паралельність; 4) ритмічність; 5) безперервність.

А	Б	В	Г

9. За яким класифікаційним критерієм документи поділяють на справжні та підробки? (1 б.)

- а) за технікою відтворення;
- б) за стадіями створення;
- в) за ступенем складності;
- г) за юридичною силою.

10. Яке розміщення штампа передбачають державні стандарти? (1 б.)

- а) стандартне і нестандартне;
- б) кутове та поздовжнє;
- в) постійне та змінне;
- г) просте та складне.

11. Без яких реквізитів не обходиться жоден документ? (5 б.)

- а) заголовок;
- б) підпис;
- в) назва виду документа (за єдиним винятком);
- г) адресат;
- д) дата;
- е) резолюція;
- ж) печатка;
- з) додатки;
- и) емблема організації;
- к) автор;
- л) текст.

12. На які групи поділяють документи за рівнем стандартизації? (1 б.)

- а) низького, середнього та високого рівня;
- б) високого та низького рівня стандартизації;
- в) стандартні та нестандартні;
- г) стандартні та індивідуальні документи.

13. Вкажіть варіанти, у яких перелічено ознаки документів: (3 б.)

- а) наявність інформації;
- б) системність;
- в) дефініція;
- г) стабільна матеріальна форма;
- д) предметність;
- е) багатозначність;
- ж) функціональне призначення передавати інформацію у просторі і часі;
- з) оцінність.

14. Які береги (поля) повинен мати кожен документ, оформлений на аркуші А-4? (1 б.)

- а) ліворуч 30 мм, праворуч 10 мм, вгорі 20 мм, внизу 20 мм;
- б) ліворуч 20 мм, праворуч 10 мм, вгорі 20 мм, внизу 20 мм;
- в) усі береги однакові — ≈ 20 мм;
- г) ліворуч 10 мм, праворуч 10 мм, вгорі 20 мм, внизу 20 мм.

15. Наведіть приклади документів із такими критеріями класифікації: (7 б.)

1. Офіційний вихідний	2. Особистий зовнішній	3. Офіційний директивний	4. Офіційний внутрішній	5. Особистий вхідний	6. Особистий інформаційний	7. Офіційний вхідний

16. Які існують правила нумерації сторінок документа, укладеного з одного боку аркуша? (1 б.)

- а) посередині нижнього берега арабськими цифрами;
- б) у правому верхньому кутку римськими цифрами;
- в) посередині верхнього берега арабськими цифрами;
- г) непарні сторінки – у верхньому кутку ліворуч, парні – праворуч.

17. Як у документі дозволено переносити на іншу сторінку дату й підпис, якщо вони не помістилися на попередній сторінці? (1 б.)

- а) можна переносити мінімум із двома рядками тексту;
- б) переносити не дозволено взагалі;
- в) переносимо як мінімум із одним абзацом тексту;

г) переносимо як завгодно.

18. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) доповідна та пояснювальна записки, протокол і витяг з протоколу;
- б) автобіографія, резюме, заява, характеристика;
- в) договір, контракт, трудова угода;
- г) акт, доручення, розписка.

1) документи щодо особового складу; 2) обліково-фінансові документи; 3) господарсько-договірні документи; 4) організаційно-розпорядчі документи; 5) довідково-інформаційні документи.

А	Б	В	Г

19. Напишіть, зміст яких понять розкривають визначення: (4 б.)

- а) сукупність реквізитів, розташованих у певній послідовності на бланку документа;
- б) особа, яка є автором документа;
- в) напис службової особи на документі, що є коротким рішенням із приводу викладених у ньому питань;
- г) точне відтворення оригіналу.

А	Б	В	Г

20. У якому варіанті наведено помилкове твердження? (1 б.)

- а) службові документи створюють організації, підприємства та службові особи, які їх представляють, а особисті документи створюють окремі особи поза сферою їх службової діяльності;
- б) стандартні документи мають однакову форму, їх заповнюють у певній послідовності й за обов'язковими правилами, а індивідуальні документи створюють у кожному конкретному випадку для розв'язання окремих ситуацій;
- в) звичайні безстрокові – це документи, які виконують останніми, а термінові – це документи, які мають позначку “дуже терміново”;
- г) до внутрішніх належать документи, що мають чинність лише всередині тієї організації, де їх було створено, а до зовнішніх належать ті документи, що є результатом спілкування установи з іншими організаціями.

ВАРІАНТ II

1. Як називається вид діяльності, предметом якої є питання документування та організація роботи з документами у процесі здійснення управлінських дій? (1 б.)

- а) документування;
- б) справочинство (діловодство);
- в) управління;
- г) документалістика.

2. Як називається сукупність реквізитів і схема їх розташування на документі? (1 б.)

- а) формуляр;
- б) зразок;
- в) матриця;
- г) кліше.

3. Оберіть варіант, де наведено визначення поняття “документообіг”: (1 б.)

- а) відповідність документів чинному законодавству України, нормам юридичного та адміністративного права;
- б) письмове регулювання ділових стосунків у державно-правовій і суспільно-виробничій сферах;
- в) регламентований процес запису інформації на папері чи іншому носії, який забезпечує її юридичну силу;
- г) рух документів в установі з моменту їх створення (чи одержання) до відправлення або передачі на зберігання до архіву (знищення).

4. Вкажіть варіанти, у яких зазначено спеціальні (специфічні) функції документів: (3 б.)

а) управлінська;	е) комунікативна;
б) соціальна;	ж) пізнавальна;
в) історична;	з) комбінована;
г) інформаційна;	и) культурна;
д) наукова;	к) правова.

5. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) документ закріплює і передає культурні традиції, відображає рівень наукового і технічного розвитку суспільства;
- б) документ виступає як засіб зв'язку між окремими елементами офіційної, громадської структури;
- в) документ – соціально значущий об'єкт, оскільки він

задовольняє певну соціальну потребу, його поява зумовлена цією потребою;

- г) документ – це джерело історії, матеріальне підтвердження певних подій тощо; цю функцію документи виконують тоді, коли вони виконали свої оперативні функції і надійшли до архіву на зберігання.

1) комунікативна функція; 2) соціальна функція; 3) культурна функція; 4) правова функція; 5) історична функція.

А	Б	В	Г

6. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) прості (односкладні) та складні документи;
б) звичайні безстрокові, термінові і дуже термінові документи;
в) справжні (істинні) та підробки (фальсифікати);
г) оригінали і копії.

1) класифікація за стадіями створення; 2) класифікація за юридичною силою; 3) класифікація за джерелами виникнення; 4) класифікація за складністю; 5) класифікація за терміном виконання.

А	Б	В	Г

7. Які реквізити є обов'язковими для всіх документів? (4 б.)

- а) дата; ж) назва виду документа (за єдиним винятком);
б) заголовок; з) індекс;
в) печатка; и) текст;
г) герб держави; к) резолюція.
д) підпис;
е) адресат;

8. Укажіть варіанти, де перелічено види копій документів (за критерієм класифікації “стадія створення”): (3 б.)

- а) оригінали; д) трафарети;
б) дублікати; е) витяги (виписки);
в) фальсифікати; ж) фотокопії;
г) відпуски; з) ксерокопії.

9. За яким класифікаційним критерієм документи поділяють на інформаційні та директивні? (1 б.)

- а) за змістом і спеціалізацією;

- б) за ступенем обов'язковості;
- в) за призначенням;
- г) за напрямом.

10. На які дві основні групи поділяють усі реквізити документів? (1 б.)

- а) постійні та змінні;
- б) рукописні та механічні;
- в) стандартні та індивідуальні;
- г) прості та складні.

11. Наведіть приклади документів із такими критеріями класифікації: (7 б.)

1. Офіційний вхідний	2. Особистий зовнішній	3. Офіційний інформаційний	4. Офіційний зовнішній	5. Особистий вхідний	6. Офіційний вторинний	7. Офіційний вихідний

12. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) принцип справочинства, який полягає в організації швидкої і чіткої роботи з документами;
- б) принцип справочинства, який полягає в одночасному виконанні операцій із кількома копіями документів;
- в) принцип справочинства, який полягає в тому, що кожен документ повинен на вході чи виході потрапити саме тій службовій особі або в той службовий підрозділ, де опрацьовуватиметься далі;
- г) принцип справочинства, який полягає в тому, що всі структури діловиробничого процесу повинні мати однакове навантаження в роботі з документами.

- 1) оперативність; 2) точність; 3) паралельність; 4) ритмічність;
5) пропорційність.

А	Б	В	Г

13. Вкажіть варіанти, у яких зазначено ознаки документів: (3 б.)

- а) стабільна матеріальна форма;
- б) системність;
- в) наявність інформації;

- г) дефініція; часі;
д) функціональне призначення передавати інформацію у просторі і е) предметність; ж) багатозначність; з) оцінність.

14. Що таке рубрикація тексту документа? (1 б.)

- а) оформлення та нумерація сторінок документа;
б) оформлення документа у вигляді таблиці;
в) виокремлення головної частини документа;
г) поділ тексту на логічні складники, графічно відокремені один від одного.

15. Які береги (поля) повинен мати кожен документ, оформлений на аркуші А-4? (1 б.)

- а) ліворуч 20 мм, праворуч 10 мм, вгорі 20 мм, внизу 20 мм;
б) ліворуч 30 мм, праворуч 10 мм, вгорі 20 мм, внизу 20 мм;
в) ліворуч 10 мм, праворуч 10 мм, вгорі 20 мм, внизу 20 мм;
г) усі береги однакові — ≈ 20 мм.

16. Які існують правила нумерації сторінок документа, укладеного з обох боків аркуша? (1 б.)

- а) номери непарних сторінок вказуємо у верхньому кутку праворуч, парних – ліворуч;
б) непарні сторінки нумеруємо вгорі ліворуч, парні – праворуч;
в) нумеруємо посередині верхнього берега арабськими цифрами;
г) непарні сторінки нумеруємо внизу ліворуч, парні – праворуч.

17. Які існують правила укладання документів на бланках? (1 б.)

- а) на бланках друкують увесь документ;
б) на бланках друкують першу та останню сторінки документів;
в) на бланку друкують тільки першу сторінку документа, а наступні – на однакових із ним чистих аркушах;
г) на бланках друкують тільки першу та другу сторінки документів.

18. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) автобіографія, резюме, заява, характеристика;
б) доповідна та пояснювальна записки, протокол і витяг із протоколу;
в) акт, доручення, розписка;
г) договір, контракт, трудова угода.
- 1) документи щодо особового складу; 2) обліково-фінансові

документи; 3) господарсько-договірні документи; 4) організаційно-розпорядчі документи; 5) довідково-інформаційні документи.

А	Б	В	Г

19. Напишіть, зміст якого поняття розкриває кожне визначення: (4 б.)

- а) стандартна форма документа, яку заповнюють конкретними даними;
- б) відтворення частини документа;
- в) другий примірник документа, виданий у зв'язку з втратою оригіналу;
- г) один із обов'язкових реквізитів будь-якого документа.

А	Б	В	Г

20. У якому варіанті наведено помилкове твердження? (1 б.)

- а) прості (односкладні) документи відображають одне питання чи один факт, а складні – відображають два й більше питань чи фактів;
- б) звичайні (несекретні) документи – для загального користування, а таємні й цілком таємні – для обмеженого користування колом певних осіб, для яких це є службовим обов'язком;
- в) оригінал – це основний вид документа, перший і єдиний його примірник. Копія – це точне відтворення оригіналу; на копії документа обов'язково робиться помітка вгорі праворуч “копія”;
- г) рукописні документи – це ті, які написані від руки або надруковані на комп'ютері чи друкарській машинці, а документи, відтворені механічним способом, — це такі, з яких знято ксерокопії.

БЛОК II

ДОКУМЕНТ ЯК ОСНОВНИЙ ЖАНР ПИСЕМНОГО ДІЛОВОГО МОВЛЕННЯ

ВАРІАНТ I

1. Оберіть варіант, де наведено визначення заяви: (1 б.)

- а) документ, у якому особа (установа) висловлює свої думки щодо методів поліпшення діяльності державних органів, громадських установ, організацій;
- б) документ, адресований установі чи вповноваженій особі, у якому викладається певне прохання з його коротким обґрунтуванням (може містити додаток);
- в) документ, у якому особа (установа) вказує на порушення її прав та інтересів з боку іншої особи (установи) і пропонує вжити заходів для ліквідації такого порушення;
- г) документ, який містить відомості про результати діяльності за певний період часу, виконання заходів, доручень, завдань і подається керівникові структурного підрозділу, організації або до керівного органу.

2. Яким документом за класифікаційною ознакою “походження” є характеристика? (1 б.)

- а) стандартний документ;
- б) офіційний документ;
- в) особистий документ;
- г) колективний документ.

3. Ураховуючи те, що у фірмах, агенціях, установах зазвичай здійснюється комп'ютерне опрацювання резюме, може допомогти така “хитрість”: (1 б.)

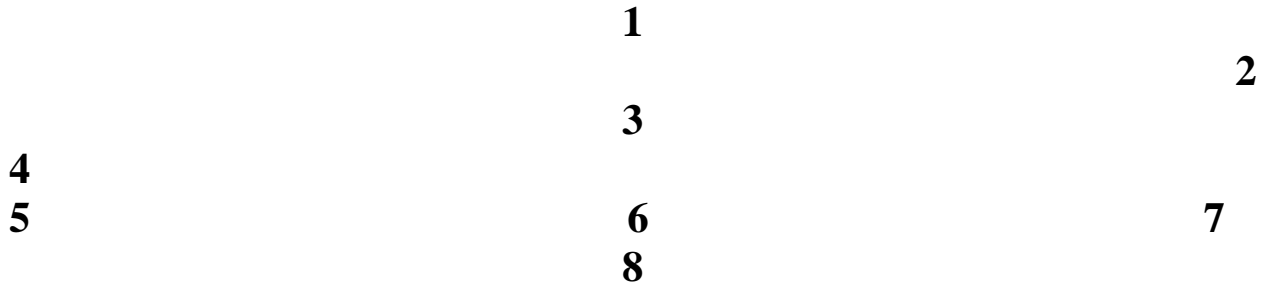
- а) писати всю інформацію у хронологічному порядку;
- б) часто використовувати особовий займенник “Я”;
- в) необхідно обов'язково надсилати фотокартку;
- г) у тексті слід віддавати перевагу іменникам, що є назвами посад, професійним термінам.

4. Автобіографія – це: (1 б.)

- а) документ із відомостями про трудову діяльність осіб;
- б) обов'язковий документ особової справи працівників установ, організацій, у якому фіксують автобіографічні відомості, оформлені шляхом фіксації їх у таблиці;

- в) обов'язковий документ особової справи, у якому особа повідомляє основні факти своєї біографії;
- г) документ, у якому коротко викладають особисті, освітні, професійні відомості про особу;

5. Назвіть реквізити, позначені цифрами, у формулярі-зразку характеристики: (8 б.)

6. Розташуйте у правильній послідовності реквізити особистої розписки: (4 б.)

- а) дата засвідчення підпису автора;
- б) дата укладання розписки;
- в) підпис укладача розписки;
- г) конкретне зазначення, у чому дано розписку;
- д) прізвище, ім'я, по батькові того, кому дається розписка;
- е) засвідчення підпису автора розписки;
- ж) назва виду документа;
- з) прізвище, ім'я, по батькові автора розписки.

7. Напишіть, визначення яких документів наведено нижче: (4 б.)

- а) документ, за яким особа чи організація надає право (повноваження) іншій особі чи організації на законних підставах здійснювати від її імені певні дії або функції;
- б) документ на ім'я керівної посадової особи зі звітом про виконання певної роботи, завдань, доручень, зобов'язань; може містити висновки та пропозиції укладача;
- в) документ, у якому фіксують місце, час, мету, перебіг подій, результат проведення зборів, конференцій, засідань;
- г) документ, що підтверджує певні дії між двома особами чи особою й установою (передача й одержання грошей, документів, матеріальних цінностей).

А	Б	В	Г

8. Перелічіть, які реквізити повинна містити автобіографія: (7 б.)

- а) ініціали та прізвище автора;
- б) прізвище, ім'я, по батькові автора;
- в) дата і місце народження;
- г) відомості про навчання;
- д) відомості про моральні якості особи;
- е) підпис автора;
- ж) відомості про членів родини, які були (чи є) за кордоном;
- з) відомості про трудову діяльність;
- и) короткі відомості про склад сім'ї;
- к) дата написання автобіографії.

9. Чи може емблема організації замінити назву організації на бланку? (1 б.)

- а) так, у будь-якому випадку;
- б) так, але тільки для внутрішніх документів;
- в) так, якщо на емблемі є назва організації;
- г) ні, у жодному випадку.

10. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) стислі, повні й стенографічні;
- б) звітні, інформаційні, ініціативні;
- в) статистичні й текстові;
- г) стандартні, розширені (повні), художні.

1) види звітів; 2) види протоколів; 3) види доповідних записок;
4) види автобіографій; 5) види оголошень (за змістом).

А	Б	В	Г

11. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) автобіографія, резюме, заява, характеристика;
- б) доповідна та пояснювальна записки, протокол і витяг з протоколу;
- в) акт, доручення, розписка;
- г) договір, контракт, трудова угода.

1) документи щодо особового складу; 2) обліково-фінансові документи; 3) господарсько-договірні документи; 4) організаційно-розпорядчі документи; 5) довідково-інформаційні документи.

А	Б	В	Г

12. Оберіть варіант із переліком реквізитів пояснювальної записки: (1 б.)

- а) підпис посадової особи, назва виду документа, текст, заголовок, дата, підпис;
- б) адресат, адресант, назва документа, заголовок, текст, додаток (за потреби), дата, підпис;
- в) назва виду документа, текст, дата, підпис;
- г) назва документа, звертання до адресата, текст, підпис.

13. Який документ має такий перелік реквізитів: назва установи, гриф затвердження, назва документа, номер, місце складання, заголовок, текст, підписи, дата, печатка: (1 б.)

- а) скарга;
- б) розписка;
- в) акт;
- г) резюме.

14. У якому документі використовуємо звертання до адресата у кличному відмінку? (1 б.)

- а) запрошення;
- б) заява;
- в) пояснювальна записка;
- г) доручення.

15. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) документ, у якому особа коротко подає особисті, освітні та професійні відомості про себе для участі в конкурсі на заміщення вакантної посади;
- б) угода між працівником і власником підприємства, установи, організації, за якою працівник зобов'язується виконувати певну роботу, а власник підприємства, установи, організації зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, передбачені законодавством про працю, колективним договором і угодою сторін;
- в) документ, що підтверджує домовленість двох або більше сторін, спрямовану на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків;
- г) документ, укладений між організацією й працівником, який не входить до складу цієї організації, для виконання певних видів робіт, коли ці роботи не можуть бути виконані на договірних засадах із відповідними установами та підприємствами.

1) розписка; 2) трудова угода; 3) контракт; 4) резюме; 5) договір.

А	Б	В	Г

16. Оберіть варіант із правильним початком тексту автобіографії:
(1 б.)

- а) Я, Іван Іванович Іваненко;
- б) Я, Іваненко І.І.;
- в) Я, Іваненко Іван Іванович;
- г) Я (Іваненко Іван Іванович).

17. Оберіть правильний варіант розміщення дати і підпису під документами, які пишуть від руки: (1 б.)

- а) дата підпис
- б) підпис, дата
- в) дата підпис
- г) підпис дата

18. Укажіть, після яких реквізитів не ставимо крапку: (3 б.)

- а) адресант;
- б) заголовок до тексту документа;
- в) дата;
- г) назва виду документа;
- д) гриф затвердження;
- е) текст;
- ж) підпис.

19. Складна заява містить: (1 б.)

- а) перелік документів, що додаються з метою підтвердження правомірності висловленого прохання;
- б) гриф обмеженого доступу до документа;
- в) відмітка про засвідчення копій;
- г) засвідчення підпису того, хто укладає заяву.

20. Який документ містить пункти СЛУХАЛИ, ВИСТУПИЛИ, УХВАЛИЛИ? (1 б.)

- а) акт;
- б) звіт;
- в) протокол;
- г) розписка.

ВАРІАНТ II

1. Оберіть варіант, де наведено правильне визначення характеристики: (1 б.)

- а) документ, у якому в офіційній формі викладено громадську думку про працівника як члена колективу і який укладають на його вимогу або письмовий запит іншої установи для подання до цієї установи;
- б) документ, у якому подають короткі відомості про навчання, трудову діяльність та професійні успіхи й досягнення автора;
- в) документ, у якому коротко викладають особисті, освітні, професійні відомості про особу;
- г) документ, в якому особа (установа) висловлює свої думки щодо методів поліпшення діяльності державних органів, громадських організацій, установ.

2. Як слід оформляти особисту заяву? (1 б.)

- а) від руки на бланку установи;
- б) машинописом на бланку установи;
- в) від руки в одному примірнику;
- г) від руки у двох примірниках.

3. Перелічіть, які відомості зазначають у резюме: (8 б.)

а) мета документа;	складання	ж) досвід роботи;
б) наявність прав;	водійських	з) домашня адреса;
в) ідентифікаційний номер;		и) відомості про батьків;
г) освіта;		к) суміжні спеціальності;
д) моральні якості автора;		л) кількість дітей;
е) перебування за кордоном;		м) фотокартка автора;
		н) знання іноземних мов;
		о) дата і підпис.

4. У якій послідовності подають в автобіографії інформацію про факти, події, етапи життя? (1 б.)

- а) у послідовності, зумовленій ступенем важливості певної інформації для особи, якій видають цей документ;
- б) у хронологічній послідовності;
- в) у послідовності, зумовленій ступенем важливості тієї чи іншої інформації для автора;
- г) у довільній послідовності.

5. Назвіть реквізити, позначені цифрами, у формулярі-зразку пояснювальної записки: (6 б.)

6. Розташуйте у правильній послідовності реквізити особистого доручення: (4 б.)

- а) дата засвідчення підпису автора;
- б) дата укладання доручення;
- в) підпис автора доручення;
- г) конкретне зазначення, що саме доручають;
- д) прізвище, ім'я, по батькові та дані паспорта (або іншого документа) того, кому видають доручення;
- е) засвідчення підпису автора доручення;
- ж) назва виду документа;
- з) прізвище, ім'я, по батькові автора доручення.

7. Напишіть, визначення яких документів наведено нижче: (4 б.)

- а) документ особистого характеру, у якому аргументовано й доказово пояснюють певні дії укладача або його підлеглих чи причини якихось подій, фактів, провин тощо;
- б) документ, у якому особа-автор подає опис свого життя та діяльності у хронологічній послідовності;
- в) документ, у якому подають короткі відомості про навчання, трудову діяльність та професійні успіхи й досягнення автора;
- г) документ, який містить відомості про результати діяльності за певний період часу, виконання заходів, доручень, завдань.

А	Б	В	Г

8. Укажіть, які реквізити повинен містити протокол: (4 б.)

- а) зображення Державного герба України;
- б) назва виду документа та його порядковий номер;
- в) посада, прізвище та ініціали особи, яка веде збори;
- г) прізвище виконавця і номер його телефону;
- д) посада, прізвище та ініціали особи, яка пише протокол;
- е) відомості про моральні якості особи;
- ж) склад учасників заходу;
- з) запис про державну реєстрацію;
- и) засвідчення підпису особи, яка пише протокол.

9. На які три види поділяють автобіографії? (1 б.)

- а) низького, середнього й високого рівня стандартизації;
- б) звичайні, циркулярні й колективні;
- в) разові, спеціальні та генеральні;
- г) стандартні, розширені (повні), художні.

10. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) документ, у якому особа коротко подає особисті, освітні та професійні відомості про себе для участі в конкурсі на заміщення вакантної посади;
- б) угода між працівником і власником підприємства, установи, організації, за якою працівник зобов'язаний виконувати певну роботу, а власник підприємства, установи, організації зобов'язаний виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, передбачені законодавством про працю, колективним договором і угодою сторін;
- в) документ, що підтверджує домовленість двох або більше сторін, спрямований на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків;
- г) документ, укладений між організацією й працівником, який не входить до складу цієї організації, для виконання певних видів робіт, коли ці роботи не можуть бути виконані на договірних засадах із відповідними установами та підприємствами.

1) розписка; 2) трудова угода; 3) контракт; 4) резюме; 5) договір.

А	Б	В	Г

11. Оберіть варіант із переліком реквізитів заяви: (1 б.)

- а) назва виду документа, заголовок, текст, дата складання, підпис керівника установи, печатка;
- б) адресат, адресант, назва виду документа, текст, додаток (якщо є потреба), дата, підпис;
- в) назва виду документа, текст, дата, підпис;
- г) дата, звертання, основна частина, висновок, підпис.

12. Укажіть, який документ має такий перелік реквізитів: штамп установи, назва виду документа, заголовок, текст, підпис, дата, печатка: (1 б.)

- а) протокол;

- б) резюме;
- в) доповідна записка;
- г) звіт.

13. Доповідна і пояснювальна записки є різновидами: (1 б.)

- а) довідок;
- б) інструкцій;
- в) службових записок;
- г) звітів.

14. Який реквізит починають найчастіше прийменником “про”?
(1 б.)

- а) заголовок;
- б) адресат;
- в) текст;
- г) додаток до тексту.

15. Текст характеристики слід писати від: (1 б.)

- а) I-ої особи однини;
- б) II-ої особи множини;
- в) III-ої особи однини;
- г) I-ої особи множини.

16. Додаток до заяви слід оформляти так: (1 б.)

- а) до заяви додаються слідувачі документи;
- б) до заяви додаю такі документи;
- в) до заяви прикладаються такі документи;
- г) до заяви додаються наступні додатки.

17. Оберіть варіант із правильним оформленням адреси: (1 б.)

- а) 76025, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57;
- б) м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57, 76025;
- в) 76025, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, будинок 57;
- г) вул. Шевченка, 57, місто Івано-Франківськ, 76025.

18. У скількох примірниках слід укласти контракт? (1 б.)

- а) в одному – зберігається в організації;
- б) у двох – по одному для кожної сторони;
- в) в одному – зберігається у працівника;
- г) у чотирьох – два для організації і два для працівника.

19. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) стислі, повні й стенографічні;
- б) звітні, інформаційні, ініціативні;

- в) статистичні й текстові;
- г) разові, спеціальні й генеральні.

- 1) види доручень; 2) види звітів; 3) види доповідних записок;
- 4) види автобіографій; 5) види протоколів.

А	Б	В	Г

20. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) доповідна та пояснювальна записки, протокол і витяг із протоколу;
- б) автобіографія, резюме, заява, характеристика;
- в) договір, контракт, трудова угода;
- г) акт, доручення, розписка.

- 1) документи щодо особового складу; 2) обліково-фінансові документи;
- 3) господарсько-договірні документи; 4) організаційно-розпорядчі документи;
- 5) довідково-інформаційні документи.

А	Б	В	Г

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

НАУКОВА КОМУНІКАЦІЯ ЯК СКЛАДНИК ФАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

БЛОК I

НАУКОВИЙ СТИЛЬ У ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ.

ЗАСОБИ НАУКОВОГО СТИЛЮ У ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ

ВАРІАНТ I

1. Оберіть варіант, де наведено визначення мовного стилю: (1 б.)

- а) писемна форма мовлення для регулювання стандартних ситуацій життєдіяльності людей;
- б) кількісно обмежена група лексики, яку використовують тільки на певній території країни;
- в) різновид мови, який застосовують для офіційно-ділового спілкування у виробничій діяльності;
- г) сукупність мовних засобів вираження, зумовлених змістом і метою висловлювання.

2. Оберіть варіант, де наведено визначення наукового стилю: (1 б.)

- а) функціональний різновид мови, який слугує для спілкування в державно-політичному, громадському й економічному житті, законодавстві, у сфері управління адміністративно-господарською діяльністю;
- б) функціональний різновид мови, який використовують для інформування суспільства, пропаганди та агітації, щоб висвітлювати суспільно-політичні проблеми і формувати громадську думку;
- в) різновид мови, який застосовують для офіційних міжколективних і міжособистісних стосунків та неофіційних особистих зв'язків (ділове листування в установах і приватне листування в родині);
- г) різновид мови, який основними своїми функціями має повідомлення, пояснення, з'ясування, обґрунтування, класифікацію понять, систематизацію знань, аргументований доказ, а основним завданням – передавання інформації; обставини мовлення – офіційні.

3. Оберіть варіанти, де перелічено підстилі наукового стилю: (4 б.)

- а) власне науковий;
- б) науково-публіцистичний;
- в) науково-популярний;
- г) художньо-

д) законодавчий;	з) комбінований;
е) науково-навчальний;	и) підстиль ЗМІ;
ж) виробничо-технічний;	к) адміністративно-канцелярський.

4. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) підстиль наукового стилю, призначений для написання текстів, адресованих виключно для фахівців тієї чи іншої вузької галузі знань;
- б) підстиль наукового стилю, головними рисами якого є доступність викладу інформації, спрощеність системи доведень, програмність викладу матеріалу, спрямована на активізацію мислення учня, послідовність уведення термінологічної лексики;
- в) підстиль наукового стилю, яким викладають наукову інформацію для нефаківців на сторінках звичайних (а не спеціальних наукових) книжок і журналів;
- г) підстиль наукового стилю, який використовують у спеціальній літературі, він обслуговує різноманітні сфери господарства та виробництва.

- 1) виробничо-технічний підстиль; 2) науково-навчальний підстиль;
3) науково-популярний підстиль; 4) художньо-публіцистичний підстиль; 5) власне науковий підстиль;

А	Б	В	Г

5. Який із підстилів наукового стилю може використовувати елементи художнього мовлення (епітети, порівняння, метафори), щоб максимально зацікавити читача? (1 б.)

- а) виробничо-технічний підстиль;
- б) науково-навчальний підстиль;
- в) науково-популярний підстиль;
- г) власне науковий підстиль.

6. Оберіть варіант, у якому всі сполучення слів характерні для наукового стилю: (1 б.)

- а) *прийняти рішення; винести ухвалу; відкрити фінансування; слід перевірити виконання;*
- б) *розігнати мітинг; благословити присутніх; вирішити одностайно; виділити кошти;*

- в) *у результаті можна дійти висновку; наведені переконливі докази; дослідження було проведено; як зазначалося раніше; сутність викладеного дає підстави стверджувати;*
- г) *вжити заходів; теплий погляд; доброго здоров'я; я хочу наголосити на тому, що...*

7. Оберіть варіант, у якому перелічено ознаки наукового стилю: (1 б.)

- а) популярний, чіткий виклад, орієнтований на швидке сприймання повідомлень, стислість і зрозумілість інформації, а також – емоційно-експресивне забарвлення;
- б) урочистість і піднесеність, благозвуччя, образність і символізм, канонічність;
- в) поняттєвість і предметність, об'єктивність, логічність, аргументованість викладу, наявність цифрових даних, схем, таблиць, відсутність образності, емоційності та індивідуальних авторських рис;
- г) персональність, інформаційна цілеспрямованість і її утаємничення, авторське “я”, наявність певної композиції: початок, головна частина, кінцівка та іноді постскриптум.

8. Оберіть варіант, у якому висловлювання належить до наукового стилю: (1 б.)

- а) контрольо-оцінний компонент модульної технології навчання передбачає самостійну роботу над перекладом тексту фахового змісту й виконання завдань до нього. Фахові тексти – один із видів усної та писемної форм української мови професійного спілкування;
- б) важко ступити перший крок по дорозі молодості, яка тим і хороша, що навіть у найбільшому горі не знає довгих вагань і страхів, бо не знає справжніх обширів зла та підступу;
- в) Він обрав дванадцятьох і назвав їх апостолами Своїми, щоб могли вони бути поруч із Ним і щоб міг Він послати їх проповідувати, і наділив Він їх владою виганяти демонів;
- г) у протоколі зборів трудового колективу в порядку денному були питання про затвердження теми кандидатської дисертації та призначення наукового керівника.

9. Укажіть варіанти, де перелічено жанри наукового стилю: (6 б.)

- а) підручник;
- б) розписка;
- в) наукова стаття;
- г) конвенція;

д) фейлетон;	к) художня публіцистика;
е) навчальний посібник;	л) словник;
ж) соціальний портрет;	м) ода;
з) дисертація;	н) монографія;
и) повість;	о) драма-феєрія.

10. У якому варіанті перелічено первинні (основні) жанри наукового стилю? (1 б.)

- а) конспекти, реферати, анотації, рецензії, огляди тощо;
- б) наукові статті, монографії, дисертації, курсові, дипломні та магістерські роботи, наукові доповіді;
- в) конвенції, комюніке, ноти, протоколи, меморандуми, договори, ультиматуми тощо;
- г) окремі брошури, статті, замітки на медичні, космічні, біологічні тощо теми у ЗМІ та ін.

11. Який із жанрів наукового стилю може бути як первинним (основним), так і вторинним (похідним)? (1 б.)

- а) дисертація;
- б) стаття;
- в) тези;
- г) монографія.

12. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) народний традиційно-побутовий костюм концентрує мистецтво візерунчастого ткацтва, крою, розмаїтого декоративного оформлення. У комплексі художньо-виражальних засобів вишивка посідала провідне місце. Нею прикрашали одяг із домотканого полотна, грубововняного сукна, вовни;
- б) іонічний ордер – один із трьох основних архітектурних ордерів. Має струнку колону з базою, стовбуром, прорізними вертикальними канелюрами; капітель складається з двох великих волют. Антаблемент іноді без фриза, архітрав – із трьох горизонтальних смуг; фриз часто суцільно покритий рельєфом;
- в) прийом “a la prima” в акварельному живописі – це живопис по сирому, написаний в один сеанс, коли усі кольори беруться відразу в повну силу. Такий метод доречний при виконанні пейзажних етюдів, коли мінлива погода зобов'язує до швидкої техніки. “A la prima” дозволяє зберегти максимальну свіжість

зображення;

- г) зберігання типових зразків, малюнків та унікальних виробів народних художніх промислів. 1. Типові зразки, малюнки та унікальні вироби, зареєстровані в спеціальних журналах, зберігаються на підприємствах, незалежно від того, чи впроваджені вони у виробництво, в окремих приміщеннях, обладнаних охоронною та протипожежною сигналізацією.

- 1) виробничо-технічний підстиль; 2) науково-навчальний підстиль; 3) науково-популярний підстиль; 4) художньо-публіцистичний підстиль; 5) власне науковий підстиль;

А	Б	В	Г

13. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) *безсумнівно, безперечно, без усякого сумніву, поза всяким сумнівом, напевно, звичайно, обов'язково, неодмінно* тощо;
- б) *у результаті можна дійти висновку, що; узагальнюючи, є підстави стверджувати; зі сказаного випливає; з огляду на важливість (авторитетність) висновків; отже* та ін.;
- в) *крім того, разом з тим, між іншим, мало того, згідно з цим, відповідно до цього, як зазначалося раніше* тощо;
- г) *слід (варто) зауважити, особливо важливо виокремити, особливу увагу треба зосереджувати* та ін.;
- д) *по-перше, по-друге, з одного боку, з іншого боку, ще раз, почнемо з того, що, перейдемо до* та ін.

Метатекстові одиниці професійної мови (насамперед наукового стилю), за допомогою яких можна:

1. Наголосити на чомусь необхідному, привернути увагу читачів до важливих фактів	2. Поєднати частини інформації	3. Висловити впевненість або невпевненість (оцінку повідомлюваного)	4. Узагальнити, зробити висновок

14. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) науковий текст, який містить критичне осмислення певної первинної продукції (наукової статті, дипломної роботи,

- дисертації, монографії, підручника тощо);
- б) короткий усний або письмовий виклад наукової праці, результатів наукового дослідження, змісту книги, статті та ін.; доповідь на будь-яку тему, написана, зроблена на основі критичного огляду літературних та інших джерел;
 - в) стисла характеристика роботи з погляду змісту і призначення;
 - г) одноосібна (або колективна, але теж на одну тему) наукова праця у вигляді книги з поглибленим вивченням однієї теми.

1) анотація; 2) рецензія; 3) підручник; 4) реферат; 5) монографія.

А	Б	В	Г

15. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) ознака наукового стилю, що виявляється в послідовності висловлювання, його доказовості й аргументованості, у побудові мовлення відповідно до законів логіки зі збереженням відношень і зв'язків реальної дійсності;
- б) ознака наукового стилю, що виявляється у зваженому оцінюванні ступеня дослідженості проблеми, шляхів її розв'язання, ефективності певної теорії, рівня завершеності її вивчення, в обґрунтованості результатів, наведенні експериментальних даних тощо;
- в) ознака наукового стилю, що виявляється у спрямованості на адресата, коли дослідник прагне висловити своє бачення стосовно певної проблеми, подискутувати з фахівцями. Досягається використанням проблемних запитань, цитат, оцінних мовних засобів тощо;
- г) ознака наукового стилю, що виявляється в умінні автора уникати непотрібних повторів, багатослів'я або мовної надмірності.

1) об'єктивність викладу; 2) відсутність образності, емоційності;
3) стислість наукового тексту; 4) діалогічність наукового стилю;
5) логічність наукового стилю.

А	Б	В	Г

16. Які елементи повинен обов'язково містити реферат? (1 б.)

- а) вступна (теоретична); дослідна (практична); висновки;

- б) титульна сторінка; зміст (план); текст, який складається зі вступу, основної частини, висновків (назви цих частин не подають); список використаної літератури;
- в) постановка проблеми; аналіз останніх досліджень та публікацій; формулювання мети та завдань статті; виклад основного матеріалу; висновки і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі;
- г) загальна характеристика роботи; основний зміст роботи; висновки; список опублікованих праць; анотація.

17. Напишіть, визначення яких студентських наукових робіт наведено нижче: (4 б.)

- а) самостійні наукові розробки майбутніх спеціалістів, у яких знаходять відображення їх індивідуальні здібності та навички практичного застосування отриманих у ВНЗ теоретичних знань, а також засвоєння методики цього застосування;
- б) вид самостійної навчально-наукової роботи з елементами дослідження, виконаний студентами вищих або середніх спеціальних навчальних закладів протягом семестру з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних за час навчання, та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання;
- в) вид наукової публікації, який описує дослідження чи групу досліджень, пов'язаних однією темою, виконаний її науковими авторами. Опублікований у періодичних наукових журналах або в неперіодичних збірниках наукових робіт;
- г) короткий письмовий (або усний) виклад змісту наукової праці, результатів наукової діяльності; доповідь на будь-яку тему, написана на основі огляду літературних та інших джерел, у якій викладають найголовніше з обраної теми, подають чужі і власні думки та оцінки, роблять висновки.

А	Б	В	Г

18. У якому варіанті правильно наведено приклади наукових текстів із врахуванням ознаки “первинність / вторинність жанру”? (1 б.)

- а) підручник / рецензія;
- б) реферат / автореферат;

- в) бакалаврська / дипломна роботи;
- г) посібник / підручник.

19. Оберіть варіанти, де перелічено безособові текстові одиниці наукового стилю як спосіб уникнення авторського “Я”: (5 б.)

- а) *розглянемо приклад;* *докази;*
- б) *зауважу насамперед;* и) *я вважаю, що;*
- в) *дослідження проведено;* к) *я врахував попередні*
- г) *особливу увагу я* *висновки;*
зосереджую; л) *автор характеризує;*
- д) *почнемо з того, що;* м) *автором проаналізовано*
- е) *як було з’ясовано;* *таку проблему;*
- ж) *таким чином;* н) *узагальнюючи, є підстави*
- з) *наведено переконливі* *стверджувати.*

20. У якому варіанті цитату оформлено правильно? (1 б.)

- а) Ж. Бюффонем було сказано, що стиль – це людина.
- б) Ж. Бюффон сказав: “Стиль – це людина”.
- в) Ж. Бюффон сказав – “Стиль – це людина”.
- г) Ж. Бюффон сказав: стиль – це людина.

ВАРІАНТ II

1. Оберіть варіант, де наведено визначення мовного стилю: (1 б.)

- а) різновид мови, який застосовують для офіційно-ділового спілкування у виробничій діяльності;
- б) сукупність мовних засобів вираження, зумовлених змістом і метою висловлювання;
- в) писемна форма мовлення для регулювання стандартних ситуацій життєдіяльності людей;
- г) кількісно обмежена група лексики, яку використовують тільки на певній території країни.

2. Оберіть варіант, де наведено визначення наукового стилю: (1 б.)

- а) функціональний різновид мови, який слугує для спілкування в державно-політичному, громадському й економічному житті, законодавстві, у сфері управління адміністративно-господарською діяльністю;
- б) функціональний різновид мови, який використовують для інформування суспільства, пропаганди та агітації, щоб висвітлювати суспільно-політичні проблеми і формувати громадську думку;
- в) різновид мови, який основними своїми функціями має повідомлення, пояснення, з'ясування, обґрунтування, класифікацію понять, систематизацію знань, аргументований доказ, а основним завданням – передавання інформації; обставини мовлення – офіційні;
- г) різновид мови, який застосовують для офіційних міжколективних і міжособистісних стосунків та неофіційних особистих зв'язків (ділове листування в установах і приватне листування в родині).

3. Оберіть варіанти, у яких перелічено підстилі наукового стилю: (4 б.)

а) науково-публіцистичний;	е) комбінований;
б) власне науковий;	ж) підстиль ЗМІ;
в) художньо-публіцистичний;	з) науково-навчальний;
г) науково-популярний;	и) виробничо-технічний;
д) законодавчий;	к) адміністративно-канцелярський.

4. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) підстиль наукового стилю, головними рисами якого є доступність викладу інформації, спрощеність системи доведень, програмність викладу матеріалу, спрямована на активізацію мислення учня, послідовність уведення термінологічної лексики;
- б) підстиль наукового стилю, призначений для написання текстів, адресованих виключно для фахівців тієї чи іншої вузької галузі знань;
- в) підстиль наукового стилю, який використовують у спеціальній літературі, для обслуговування різноманітних сфер господарства та виробництва;
- г) підстиль наукового стилю, яким викладають наукову інформацію для нефхівців на сторінках звичайних (а не спеціальних наукових) книжок і журналів.

- 1) виробничо-технічний підстиль; 2) науково-навчальний підстиль; 3) науково-популярний підстиль; 4) художньо-публіцистичний підстиль; 5) власне науковий підстиль;

А	Б	В	Г

5. Оберіть варіант, у якому всі сполучення слів характерні для наукового стилю: (1 б.)

- а) *відповідальна особа; необхідно визначити виконавців; маю жаль до осінньої рослини; я зареєстрував присутніх;*
- б) *з огляду на важливість експерименту; поставити дослід; узагальнити висновки; враховані попередні висновки; автор пояснює це тим, що; почнемо з того, що;*
- в) *сонячним оком прокинувся світ; ліси стрепенулися; задиміла, закурилася земля; зі сказаного випливає;*
- г) *брунька ховає в собі надію життя; попіл надій; нерухома хмара; сонце щастя; дзеркало душі.*

6. Оберіть варіант, у якому висловлювання належить до наукового стилю: (1 б.)

- а) людині заповідано (і не наяву, а вві сні, щоб мало вигляд пророкування): читай! Не відаючи що, не знаючи як, де і яким способом, – читай! Призначення твоє на землі й у світі: читай!
- б) химерно і часом наївно у нашому житті язичницький календар переплітається з християнським;

- в) основні завдання у застосуванні різних видів мистецтва: поглиблення й розширення меж мистецького сприймання, формування художньо-образного сприймання на основі порівняння елементів інформації, що несуть твори мистецтв, формування специфіки образної мови мистецтв;
- г) сьогодні о вісімнадцятій годині відбудуться збори колективу з таким порядком денним.

7. Вкажіть варіанти, у яких перелічено жанри наукового стилю: (6 б.)

а) доручення;	з) новела;
б) наукова стаття;	и) підручник;
в) угода;	к) співомовка;
г) навчальний посібник;	л) пісня;
д) памфлет;	м) словник;
е) доповідна записка;	н) трагікомедія;
ж) автореферат;	о) монографія.

8. Оберіть варіант, у якому перелічено мовні ознаки (особливості) наукового стилю: (1 б.)

- а) велика кількість термінів й абстрактної лексики, мінімальне вживання особових займенників, велика кількість складних синтаксичних конструкцій, цитат, покликань, чітка композиція тексту;
- б) широке використання художніх засобів, поєднання точних найменувань, дат, подій, місцевості, учасників, викладення наукових положень і фактів з емоційно-експресивною образністю;
- в) використання мовних штампів, кліше, канцеляризмів, відсутність емоційно-експресивної лексики, переважання неособових дієслівних форм, поділ тексту на параграфи, пункти, підпункти;
- г) використовується усе багатство національної мови, елементи усіх стилів літературної мови, передбачено використання діалектизмів, жаргонізмів, неологізмів, застарілих слів та ін.

9. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) книги, статті у неспеціальних журналах, популярні лекції, телепередачі;

- б) підручники, навчальні посібники, бесіда, семінар, лабораторна робота, курсовий проект, бакалаврський проект, дипломна робота, конспект, реферат, навчальні лекції, словники;
- в) монографія, наукова стаття, дисертація, автореферат, наукова доповідь, повідомлення, тези;
- г) фахова література різних сфер господарства й виробництва, патент, довідник, технічне завдання, інструкція.

1) жанри власне наукового підстилю наукового стилю; 2) жанри науково-популярного підстилю; 3) жанри науково-навчального підстилю; 4) жанри адміністративно-канцелярського підстилю; 5) жанри виробничо-технічного підстилю.

А	Б	В	Г

10. У якому варіанті перелічено вторинні (похідні) жанри наукового стилю? (1 б.)

- а) конвенції, комюніке, ноти, протоколи, меморандуми, договори, ультиматуми тощо;
- б) наукові статті, монографії, дисертації, курсові, бакалаврські, дипломні та магістерські роботи, наукові доповіді (*усна форма*) тощо;
- в) окремі брошури, статті, замітки на медичні, космічні, біологічні тощо теми у ЗМІ та ін.;
- г) конспекти, реферати, відгуки, рецензії, анотації тощо.

11. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) археологічні знахідки шкіряного одягу, взуття, головних уборів засвідчують використання шкіри у II тис. до н.е. У дослов'янський період уже відомо було фарбування шкір. Упродовж тривалого періоду історичного розвитку існувала домашня обробка шкір та виготовлення з них найнеобхідніших у побуті виробів господарського призначення, одягу та взуття;
- б) за угодами між підприємствами-власниками зібрань та державними художніми чи краєзнавчими музеями зібрання в повному складі безкоштовно можуть передаватись музеям на тимчасове чи постійне зберігання. При цьому на етикетках до експонованих виробів, окрім загальноновизначеної інформації для експонатів музеїв, указують власника зібрання;

- в) доричний ордер – один із трьох основних архітектурних ордерів. Колона доричного ордеру не має бази, стовбур прорізаний канелюрами; капітель складається з ехіна й абака. Антаблемент членують на архітрав, фриз і карниз; фриз по горизонталі поділяють на тригліфи і метопи;
- г) за тематикою і предметом зображення живопис поділяють на жанри: портретний – зображення конкретної людини чи групи людей; історичний – змістом є історія суспільства; батальний – відображає події воєнного процесу; побутовий – відображає щоденне життя людей; анімалістичний – тварин; пейзаж – зображення природи; натюрморт – зображення “мертвої” натури.

- 1) виробничо-технічний підстиль; 2) науково-навчальний підстиль; 3) науково-популярний підстиль; 4) художньо-публіцистичний підстиль; 5) власне науковий підстиль;

А	Б	В	Г

12. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) одноосібна (або колективна, але теж на одну тему) наукова праця у вигляді книги з поглибленим вивченням однієї теми;
- б) наукова робота, підготовлена для прилюдного захисту на здобуття наукового ступеня кандидата чи доктора наук;
- в) науковий текст, який містить критичне осмислення певної первинної продукції (наукової статті, дипломної роботи, дисертації, монографії, підручника тощо);
- г) стислий виклад кандидатської або докторської дисертації, який виконує після її фактичного завершення сам автор.

- 1) дисертація; 2) рецензія; 3) монографія; 4) реферат; 5) автореферат.

А	Б	В	Г

13. У якому варіанті правильно наведено приклади наукових текстів із урахуванням ознаки “первинність / вторинність жанру”? (1 б.)

- а) монографія / дисертація;
- б) стаття / підручник;

- в) стаття / рецензія;
- г) курсова / дипломна роботи.

14. Який із жанрів наукового стилю визначають так: коротка, стисла характеристика змісту книги, статті тощо; стисла характеристика роботи з погляду змісту і призначення? (1 б.)

- а) анотація;
- б) дисертація;
- в) рецензія;
- г) монографія.

15. Оберіть варіанти, де перелічено безособові текстові одиниці наукового стилю як спосіб уникнення авторського "Я": (5 б.)

- а) *перейду до питання;*
- б) *дослідження здійснено;*
- в) *зауважу насамперед;*
- г) *особливу увагу я акцентую;*
- д) *почнемо з того, що;*
- е) *отже;*
- ж) *як було з'ясовано у ході дослідження;*
- з) *перелічено переконливі*
- и) *аргументи;*
- к) *автором обґрунтовано такий висновок;*
- л) *я вважаю, що;*
- м) *узагальнюючи, є підстави стверджувати;*
- н) *я врахував попередні висновки;*
- о) *автор характеризує.*

16. Які неодмінні елементи повинен містити текст наукової статті? (1 б.)

- а) титульна сторінка; зміст (план); текст, який містить вступ, основну частину, висновки (назви цих частин не подають); список використаної літератури;
- б) постановка проблеми; аналіз останніх досліджень та публікацій; формулювання мети та завдань статті; виклад основного матеріалу; висновки і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі;
- в) назва, вступ, основна частина, висновки, використана література;
- г) загальна характеристика роботи; основний зміст роботи; висновки; список опублікованих праць; анотація.

17. Напишіть, визначення яких студентських наукових робіт наведено нижче: (4 б.)

- а) вид наукової публікації, який описує дослідження чи групу досліджень, пов'язаних однією темою, виконаний її

науковими авторами. Опублікований у періодичних наукових журналах або в неперіодичних збірниках наукових робіт;

- б) короткий письмовий (або усний) виклад змісту наукової праці, результатів наукової діяльності; доповідь на будь-яку тему, написана на основі огляду літературних та інших джерел, у якій викладають найголовніше з обраної теми, подають чужі і власні думки та оцінки, роблять висновки;
- в) самостійні наукові розробки майбутніх спеціалістів, у яких знаходять відображення їх індивідуальні здібності та навички практичного застосування отриманих у вищих навчальних закладах теоретичних знань, а також засвоєння методики цього застосування;
- г) вид самостійної навчально-наукової роботи з елементами дослідження, виконаний студентами вищих або середніх спеціальних навчальних закладів протягом семестру з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних за час навчання, та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

А	Б	В	Г

18. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) *проте, не тільки (не лише), а й; всупереч положенню (твердженню); як з'ясувалося, попри те, внаслідок цього, а отже, незважаючи на те, як з'ясувалося тощо;*
- б) *у дослідженні викладено погляд на, наведено суперечливі відомості, зроблено спробу довести, наведені переконливі докази, враховано висновки, схвальним є те, що та ін.;*
- в) *отже, зрештою, врешті, після всього, сутність викладеного дає підстави твердити про; на основі цього ми переконалися в тому тощо;*
- г) *слід (варто) зауважити, особливо важливо виокремити, розглянемо (наведемо) тепер приклад, особливу увагу треба зосереджувати та ін.;*
- д) *наприклад, для прикладу, як-от, зокрема, а саме, це означає, передусім (передовсім) та ін.*

Метатекстові одиниці професійної мови (насамперед наукового стилю), за допомогою яких можна:

1. Пояснити, уточнити, навести приклад, виділити щось важливе	2. Зіставити або протиставити інформацію, вказати на причину і наслідки	3. Зробити критичний аналіз відомого або бажаного	4. Узагальнити, зробити висновок

19. У якому варіанті цитату оформлено правильно? (1 б.)

- а) В. ван Гог сказав: “Мистецтво – найбільша форма індивідуалізму, будь-коли знана людством”;
- б) В. ван Гог сказав, що мистецтво – найбільша форма індивідуалізму, будь-коли знана людством;
- в) Мистецтво – найбільша форма індивідуалізму, будь-коли знана людством, – сказав В. ван Гог;
- г) “Мистецтво – найбільша форма індивідуалізму, будь-коли знана людством (В. ван Гог)”.

20. У якому варіанті правильно сформульовано висновкову частину наукового тексту із урахуванням необхідності безособового викладу? (1 б.)

- а) отже, визначено такі напрямки інтеграції мистецтв у естетичному вихованні особистості;
- б) підсумовуючи, визначаю такі напрямки інтеграції мистецтв у естетичному вихованні особистості;
- в) отже, я визначаю такі напрямки інтеграції мистецтв у естетичному вихованні особистості;
- г) мабуть, можна визначити такі напрямки інтеграції мистецтв у естетичному вихованні особистості.

БЛОК II

УКРАЇНСЬКА ТЕРМІНОЛОГІЯ У ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ

ВАРІАНТ I

1. На які різновиди поділяють лексичні одиниці фахових текстів? (1 б.)

- а) терміни певної галузі науки; міжгалузеві терміни; професійні жаргонізми; синоніми й антоніми;
- б) загальноживана лексика; терміни певної галузі науки; міжгалузеві терміни; професіоналізми, професійні жаргонізми;
- в) загальноживана лексика; терміни; професійні жаргонізми і діалектизми;
- г) розмовна лексика; терміни певної галузі; неологізми; професійні жаргонізми.

2. У якому варіанті наведено правильне визначення терміна? (1 б.)

- а) термін не називає поняття, як слово, а, навпаки, поняття приписане, додане до терміна;
- б) лаконічне логічне слово, яке зазначає суттєві ознаки предмета, його зміст і межі;
- в) слово або усталене словосполучення, що чітко й однозначно позначає наукове чи спеціальне поняття;
- г) слова та словосполучення, властиві мовленню певної територіальної групи людей.

3. Що таке дефініція терміна? (1 б.)

- а) визначення: стисле, наукове окреслення якогось поняття, що містить найістотніші ознаки визначуваного поняття; тлумачення слова;
- б) вчені чи фахівці певної галузі домовляються, яке поняття вкладати в той або інший термін;
- в) багатозначність термінів;
- г) зв'язок з іншими термінологічними одиницями певної галузі.

4. У якому варіанті правильно перелічено всі ознаки термінів? (1 б.)

- а) включення у термінологічний словник, можливість заміни іншим терміном, наявність запозичених елементів;
- б) полісемія і омонімія термінів, наявність визначення,

- в) наявність дефініції (визначення), однозначність у межах певної термінологічної системи, відсутність емоційного забарвлення, конвенційність і системність термінів;
- г) багатозначність, можливість заміни професіоналізмом, включення у термінологічний словник.

5. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) мовні одиниці, що загалом відповідають системі української мови і реалізуються в усній мові професіоналів під час неофіційного спілкування;
- б) слова або словосполучення, що позначають поняття спеціальної сфери спілкування в науці, виробництві, техніці, у конкретній галузі знань. Обслуговують сферу спілкування певної галузі разом із загальноживаним лексиконом;
- в) переважно експресивно (емоційно) забарвлені слова і вислови на позначення предметів і явищ, важливих для людей, що професійно працюють у певній галузі;
- г) терміни, які використовують у кількох споріднених або й віддалених галузях.

- 1) терміни; 2) професіоналізми; 3) вузькоспеціальні терміни;
4) професійні жаргонізми; 5) міжгалузеві терміни.

А	Б	В	Г

6. У якому варіанті всі наведені приклади – це загальнонаукові (а не вузькогалузеві) терміни? (1 б.)

- а) аналіз, синтез, формула, сфумато, тон, ідея, композиція, концепція, тавтологія, закон, масив;
- б) семантика, синтез, формула, гравітація, левкас, матриця, система, закон, теорема, концепція;
- в) аналіз, синтез, композиція, система, закон, теорія, формула, гіпотеза, тон, ідея, вітраж;
- г) синтез, аналіз, формула, гіпотеза, тон, ідея, концепція, композиція, система, закон, теорія.

7. У якому варіанті всі наведені приклади – це вузькогалузеві терміни сфери художнього мистецтва? (1 б.)

- а) темпера, гравюра, натюрморт, левкас, літографія, сфумато, гуаш, альсеко, пастель, мастихін;

- б) структура, символ, композиція, ідея, ознака, фактура, ансамбль, портрет, алегорія;
- в) пластика, образ, гіпотеза, сюжет, класицизм, жанр, ознака, архітектоніка, структура;
- г) етюд, контраст, елемент, символ, пластика, тема, синтез, дизайн, система, міф, графіка.

8. Установіть відповідність між терміноодинацями сфери художнього мистецтва та мовами-джерелами їхнього запозичення або утворення: (4 б.)

- а) живопис, образ, світлота, підмальовок, розпис, рисунок, пам'ятник, вишивка, відродження, краєвид;
- б) дизайн, дисплей, картридж, компакт-диск, стріт-арт, комп'ютер, ноутбук, принтер, контемпорарі-арт, сервер, файл;
- в) культура, композиція, декорація, екслібрис, скульптура, статуя, монумент, архітектура, класицизм, фактура, аплікація;
- г) карниз, ландшафт, абрис, гардина, контур, мольберт, рейсфедер, шаблон, штамп, шрифт, штрих.

- 1) французька мова; 2) латинська мова; 3) українська мова;
4) німецька мова; 5) англійська мова.

А	Б	В	Г

9. Установіть відповідність між запозиченою та українською термінолексикою: (8 б.)

- а) ренесанс;
- б) каталог;
- в) пейзаж;
- г) нюанс;
- д) диференціація;
- е) аналог;
- ж) імідж;
- з) креативний.

- 1) розрізнення; 2) образ; 3) відповідник; 4) відродження;
5) творчий; 6) відтінок; 7) перелік; 8) краєвид; 9) розподіл.

А	Б	В	Г	Д	Е	Ж	З

10. Напишіть приклади чотирьох термінів вашої спеціальності та дайте їм чітке наукове визначення. (1 б.)

А	Б	В	Г

11. Оберіть варіант, у якому терміни написано правильно: (1 б.)

- а) бар'єр, реєстр, п'єдестал, траєкторія, проекція, комп'ютер, конференцзала, кольє, галерея, автинтичний, кар'єра;
- б) бароко, периметр, коефіцієнт, сегмент, асиметричний, контрастний, ексклюзивний, інгредієнт, інкрустація;
- в) аксесуар, ательє, барельєф, горельєф, екслібрис, емульсія, грав'юра, оригамі, експеремент, експресіонізм, екстер'єр;
- г) контр-рельєф, кутюре, панно, різьб'яр, теракота, фольклор, ландшафт, модельєр, інкрустований, рейсшина, гобелен.

12. Оберіть варіант, у якому всі терміни – багатозначні: (1 б.)

- а) гратаж, балюстрада, рококо, рейсшина, бієнале, інсталяція, колаж, вензель, валюта, вернісаж, жанрист;
- б) графіті, акватипія, базиліка, рейсфедер, альсекко, балдахін, рокайль, інтарсія, пленер, квілінг, галантерея;
- в) силует, комплекс, галерея, тон, панель, перспектива, образ, форма, композиція, фундамент, мотив, корпус;
- г) горельєф, лінкруст, сфумато, мастихін, сангіна, пуантилізм, аерограф, муштабель, обеліск, офсет, шамот, ротогравюра.

13. У якому варіанті всі термінологічні словосполучення є стилістично нормативними? (1 б.)

- а) живопис маслом, декоративно-ужиткове мистецтво, внутрішній інтер'єр, передній фронтон;
- б) кольорова гама, книжна графіка, монументний живопис, кольорова хроматичність, класичний натюрморт;
- в) виставка художників, образне мистецтво, дерев'яна різьба, пейзажний дизайн;
- г) декоративно-прикладне мистецтво, візуальне мистецтво, офсетний друк, художнє конструювання.

14. Оберіть варіанти, у яких висловлювання потребують редагування: (4 б.)

- а) композиція – самий важливий елемент художньої форми;
- б) образотворче мистецтво відтворює об'єктивно наявні властивості реального світу;
- в) у сучасному дизайні інтер'єру найбільш ультрамодними є вітражі;
- г) рівень майстерності визначає професіоналізм художника;
- д) скульптура є видом образотворчого мистецтва, твори якого мають об'ємну, фізично тривимірну форму;
- е) акварель – це фарба для художників на водній основі;

- ж) виставка представила відвідувачам широку палітру сучасного образотворчого мистецтва – живопису, графіки, скульптури;
 з) мольберти використовуються для створення творчих творів.

15. Наведіть синоніми до колірних прикметників: (6 б.)

- а) сапфіровий; г) агатовий;
 б) малахітовий; д) бірюзовий;
 в) аметистовий; е) кришталевий.

А	Б	В	Г	Д	Е

16. У якому варіанті всі назви написано правильно? (1 б.)

- а) Музей мистецтв Прикарпаття; Музей Писанки в Коломиї; Будинок художника Спілки художників України;
 б) Народний Художник України; Спілка дизайнерів України; картинна галерея;
 в) міністерство культури і мистецтв України; Національна академія образотворчого мистецтва та архітектури; нобелівська премія;
 г) Музей народного мистецтва і побуту “Гуцульщини”; Національна премія України Імені Тараса Шевченка.

17. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) фразеологізм, який означає “надмірно перебільшувати щонебудь”;
 б) фразеологізм, який означає “виробити звичку поводити себе або робити щось певним чином”;
 в) фразеологізм, який означає “виходити за межі чого-небудь; розповсюджуватися, набувати поширення”;
 г) фразеологізм, який означає “зробити щось неймовірно, винятково складне”.

- 1) взяти / брати моду; 2) згустити фарби (барви); 3) пролізти крізь вушко голки; 4) ламати рамки; 5) і голки не підточиш.

А	Б	В	Г

18. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) композиція музична / композиція художня; пластика художня / пластика хореографічна; образ літературний / образ мистецький;
 б) ренесанс / відродження; пейзаж / краєвид; орнамент / візерунок;

- візуальний / зоровий;
- в) хроматичний / ахроматичний; інтер'єр / екстер'єр; динаміка / статика; барельєф / горельєф; фреска / альсекко;
- г) кольоровий / колірний; стильний / стилізований; декоративний / декораційний.

- 1) терміни-синоніми; 2) терміни-антоніми; 3) терміни-омоніми; 4) терміни-пароніми; 5) багатозначні терміни.

А	Б	В	Г

19. У якому варіанті всі терміноодиниці написано правильно? (1 б.)

- а) живопис, художник-карикатурист, пост-модернізм, спец-ефект, логотип, оригінал макет, артфестиваль;
- б) художник-інкрустатор, мистецтвознавство, образотворчість, артпродукт, шумо-ізоляція, фото-рамка,
- в) маляр-монументаліст, кімната-майстерня, поп-арт, дизайн-макет, неокласицизм, експодизайн;
- г) художник-кераміст, рекламо-носій, артпроцес, фото-альбом, кольорознавство, напів-тон, порт-фоліо.

20. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) панно, гобелен, фарфор, бісквіт, форма, різець, контур, абрис, п'єдестал, алебастр, бісерний, ажур;
- б) репродукція, емаль, палітра, альбом, етюд, жанр, силует, меандр, рельєф, розетка, галерея, ландшафт, мініатюра;
- в) макет, абрис, кліше́, заставка, начерк, оригінал, монтаж, елемент, центр, трафарет, ілюстрація, шрифт, стенд, ярлик;
- г) фігура, мода, тон, махровий, купон, модель, бордюр, образ, демонстрація, салон, фасон, форма, чохол, рукав, стрічка, коса, мережка, гама, ательє, шлейф.

- 1) багатозначні терміни галузі дизайну інтер'єру; 2) багатозначні терміни галузі декоративно-прикладного мистецтва; 3) багатозначні терміни галузі графічного дизайну; 4) багатозначні терміни галузі моделювання одягу й аксесуарів; 5) багатозначні терміни галузі образотворчого мистецтва.

А	Б	В	Г

ВАРІАНТ II

1. На які різновиди поділяють лексичні одиниці фахових текстів? (1 б.)

- а) терміни певної галузі науки; міжгалузеві терміни; професійні жаргонізми; синоніми й антоніми;
- б) загальна лексика; терміни певної галузі науки; міжгалузеві терміни; професійні жаргонізми;
- в) загальноживана лексика; терміни певної галузі науки; міжгалузеві терміни; професіоналізми, професійні жаргонізми;
- г) розмовна лексика; терміни певної галузі; неологізми; професійні жаргонізми.

2. Що таке дефініція терміна? (1 б.)

- а) багатозначність термінів;
- б) вчені чи фахівці певної галузі домовляються, яке поняття вкладати в той або інший термін;
- в) зв'язок терміна з іншими термінологічними одиницями певної галузі;
- г) визначення: стисле, наукове окреслення якогось поняття, що містить найістотніші ознаки визначуваного поняття; тлумачення слова.

3. У якому варіанті перелічено всі ознаки термінів? (1 б.)

- а) включення у термінологічний словник, наявність елементів, запозичених із різних мов;
- б) полісемія і омонімія термінів, включення одночасно у термінологію і терміносистему галузі;
- в) багатозначність, можливість заміни професіоналізмом, включення у термінологічний словник;
- г) наявність визначення, однозначність у межах певної термінологічної системи, відсутність емоційного забарвлення, конвенційність і системність термінів.

4. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) сукупність термінів з усіх галузей знання (які функціонують стихійно), а також є назва розділу лексикології, що вивчає терміни певної мови;
- б) слова або словосполучення, що позначають поняття спеціальної сфери спілкування в науці, виробництві, техніці, у конкретній галузі знань; обслуговують сферу спілкування

- певної галузі разом із загальноповживаним лексиконом;
- в) опрацьована фахівцями певної галузі та лінгвістами підмножина термінів, яка адекватно й однозначно відображає систему понять цієї галузі;
- г) розділ термінознавства; наука, що займається укладанням словників спеціальної термінологічної лексики.
- 1) терміни; 2) термінографія; 3) термінологія; 4) термінознавство; 5) терміносистема.

А	Б	В	Г

5. У якому варіанті всі наведені приклади – це загальнонаукові (а не вузькогалузеві) терміни? (1 б.)

- а) аналіз, синтез, формула, сфумато, тон, ідея, композиція, концепція, тавтологія, закон, масив;
- б) синтез, аналіз, формула, гіпотеза, тон, ідея, концепція, композиція, система, закон, теорія;
- в) семантика, синтез, формула, гравітація, левкас, матриця, система, закон, теорема, концепція;
- г) аналіз, синтез, композиція, система, закон, теорія, формула, гіпотеза, тон, ідея, вітраж.

6. У якому варіанті всі наведені приклади – це вузькогалузеві терміни сфери художнього мистецтва? (1 б.)

- а) структура, символ, композиція, ідея, ознака, фактура, ансамбль, портрет, алегорія;
- б) гравюра, літографія, сфумато, темпера, вітраж, лінійний рисунок, пуантилізм, рейсфедер, мастихін, логотип, сангіна;
- в) пластика, образ, гіпотеза, сюжет, класицизм, жанр, ознака, архітектоніка, структура;
- г) етюд, контраст, елемент, символ, пластика, тема, синтез, дизайн, система, міф, графіка.

7. Установіть відповідність між терміноодинацями сфери художнього мистецтва та мовами-джерелами їхнього запозичення або утворення: (4 б.)

- а) живопис, образ, рисунок, виставка, витинанка, дереворит, начерк, різьблення, тло, пам'ятник, вишивка, світлотінь;
- б) фреска, темпера, карикатура, фаянс, графіті, сфумато, трафарет, арка, колорит, бароко, парпет;

- в) графіка, атлант, каріатида, архітектоніка, фонтан, алегорія;
 г) ескіз, ательє, гобелен, пейзаж, натюрморт, портрет, офорт, естамп, прет-а-порте, от-кутюр, вернісаж, емаль.

- 1) французька мова; 2) грецька мова; 3) українська мова;
 4) німецька мова; 5) італійська мова.

А	Б	В	Г

8. Установіть відповідність між запозиченою та українською термінолексикою: (8 б.)

а) експозиція;	д) силует;
б) декор;	е) реставрація;
в) орнамент;	ж) гравюра;
г) пропорція;	з) репродукція.

- 1) візерунок; 2) виставка; 3) відповідник; 4) оздоба; 5) відтворення;
 б) дереворит; 7) обрис; 8) відновлення; 9) співвідношення.

А	Б	В	Г	Д	Е	Ж	З

9. Напишіть приклади чотирьох термінів вашої спеціальності та дайте їм чітке наукове визначення. (1 б.)

А	Б	В	Г

10. Оберіть варіант, у якому всі терміни написано правильно: (1 б.)

- а) бар'єр, реєстр, п'єдестал, траєкторія, проекція, комп'ютер, конференц-зала, кольє, галерея, автентичний, кар'єра;
 б) барокко, периметр, коефіцієнт, сегмент, асиметричний, контрастний, ексклюзивний, інгредієнт, інкрустація;
 в) аксесуар, ательє, барильєф, горильєф, екслібрис, емульсія, гравюра, оригамі, експеримент, експресіонізм, екстерєр;
 г) контр-рельєф, кутюре, панно, різьбяр, теракота, фолькльор, ландшафт, модельєр, інкрустований, рейшина, гобелен.

11. У якому варіанті всі термінологічні словосполучення є стилістично нормативними? (1 б.)

- а) живопис маслом, пейзажний ландшафт, зовнішній інтер'єр, скульптурний рельєф, монохромне малярство;

- б) кольорова гама, напівшовкова тюль, монументний живопис;
- в) виставка художників, водна акварель, творчо-креативний проект, багатоколірна поліхроматичність, міжнародна бієнале;
- г) вертикальний канелюр, архітектурний ордер, теплий колорит, синтез мистецтв, настінне малярство.

12. Оберіть варіанти, у яких висловлювання потребують редагування: (4 б.)

- а) подружня пара дуже любить старовину, тому антиквар органічно вписався у їхній інтер'єр;
- б) сутність цього виду мистецтва є принципово новою, хоча і представлена у класичній формі;
- в) контрастні кольорові пари при їх суміжнішому поєднанні підсилюють інтенсивність одне одного;
- г) проект, у якому візуальне мистецтво постає у взаємодії з архітектурно-просторовими інсталяціями;
- д) шерстяний одяг тепліше і затишніше, ніж синтетичний;
- е) у музеї відбулася виставка талановитих молодих художників;
- ж) contemporary-мистецтво перетворилось на один із дієвих чинників модернізації суспільства;
- з) декоративне мистецтво – галузь пластичних мистецтв, твори якої художньо формують матеріальне середовище людини.

13. Оберіть варіант, у якому наведено тлумачення не терміна, а професійного жаргонізму сфери художнього мистецтва: (1 б.)

- а) канелюри – вертикальні жолобки на колоні або пілястрі;
- б) метелик – освітлення, коли світло падає на ніс натурника згори (тоді під носом утворюється тінь у вигляді метелика);
- в) барельєф – скульптурний твір, у якому опукле зображення виступає над плоскою поверхнею менш як на половину його об'єму;
- г) гратаж – спосіб виготовлення малюнка прокреслюванням за допомогою гострого інструмента на залитому тушшю папері чи картоні.

14. Наведіть синоніми до колірних прикметників: (6 б.)

- а) смарагдовий; г) сапфіровий;
 б) бурштиновий; д) аквамариновий;
 в) рубіновий; е) бірюзовий.

А	Б	В	Г	Д	Е

15. У якому варіанті всі назви написано правильно? (1 б.)

- а) Музей Мистецтв Прикарпаття; Музей писанки в Коломиї; Виставковий зал спілки художників України;
 б) Івано-Франківський краєзнавчий музей Ратуша; Студентська спілка України; Епоха ренесансу;
 в) Інститут мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; заслужений художник України; Міжнародний день музеїв;
 г) коломийський музей народного мистецтва Гуцульщини; Національна премія України імені Тараса Шевченка; Національний Виставковий Центр.

16. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) фразеологізм, який означає “не виходити за межі норми, визнаних стандартів і т. ін.”;
 б) фразеологізм, який означає “нервувати, нетерпеливитися, переживати за що-небудь”;
 в) фразеологізм, який означає “хтось дуже гарний, вродливий”;
 г) фразеологізм, який означає “зображувати щось негативно, непривабливо, гірше, ніж є насправді”.

- 1) хоч за раму клади; 2) укладатися в рамки; 3) сидіти як на голках;
 4) не скупитися на фарби; 5) малювати темними фарбами.

А	Б	В	Г

17. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) геометрична різьба / геометричне різьблення; візуальний / зоровий; гравюра / дереворит; фон / тло;
 б) монохромний / поліхромний; чорно-біла графіка / кольорова графіка; динаміка / статика; барельєф / горельєф;
 в) пам'ятковий / пам'ятниковий; модельний / моделювальний; орнаментальний / орнаментований;
 г) стиль мистецький / стиль літературний; мотив художній /

мотив музичний; символ літературний / символ мистецький.

- 1) терміни-синоніми; 2) терміни-антоніми; 3) терміни-омоніми;
4) терміни-пароніми; 5) багатозначні терміни.

А	Б	В	Г

18. У якому варіанті всі терміноодиниці написано правильно? (1 б.)

- а) художник дизайнер, фарборозпилювач, майстерклас, артвернісаж, анти-мода, кухня-їдальня;
б) гіпсокартон, вклейка-викрійка, фотоілюстрація, електрообігрівач, кольоротерапія, сухоцвіт;
в) художник-кераміст, рекламо-носій, артпроцес, фото-альбом, кольорознавство, напів-тон, порт-фоліо;
г) суперобкладинка, шумо-ізоляція, фоторамка, геліо-система, маляр-монументаліст, кімната-майстерня.

19. Установіть відповідність: (4 б.)

- а) аксесуар, вінтаж, екстер'єр, лофт, канелюр, декупаж, інтер'єр, ландшафт, ордер, галерея, карниз, ландшафт, бордюр, каскад, колона, фундамент, орнамент, атлант, тераса;
б) макет, абрис, кліше, заставка, начерк, оригінал, монтаж, елемент, центр, трафарет, ілюстрація, шрифт, стенд, ярлик;
в) фігура, мода, тон, махровий, купон, модель, бордюр, образ, демонстрація, салон, фасон, форма, чохол, рукав, стрічка, коса, мережка, гама, ательє, шлейф;
г) репродукція, емаль, палітра, альбом, етюд, жанр, силует, меандр, рельєф, розетка, галерея, ландшафт, мініатюра.

1) багатозначні терміни галузі дизайну інтер'єру; 2) багатозначні терміни галузі декоративно-прикладного мистецтва; 3) багатозначні терміни галузі графічного дизайну; 4) багатозначні терміни галузі моделювання одягу й аксесуарів; 5) багатозначні терміни галузі образотворчого мистецтва.

А	Б	В	Г

20. Оберіть варіант, у якому всі терміни – багатозначні: (1 б.)

- а) аграф, екслібрис, колорит, світлота, фронтон, каріатида, офорт, ксилографія, колаж;

- б) монотипія, естамп, кольє, пілястра, портик, перистиль, гобелен, енкаустика, капітель, автопортрет, дизайн;
- в) модельєр, ескіз, кубізм, корінфський ордер, офорт, темпера, вітраж, фреска, діорама;
- г) студія, фігура, стиль, палітра, жанр, фокус, туш, силует, галерея, мініатюра, панорама, портрет.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНІ ПІДРУЧНИКИ І ПОСІБНИКИ

1. Авраменко О. О., Яковенко Л. В., Шийка В. Я Ділове спілкування: навчальний посібник / за наук. ред. О. О. Авраменко. Івано-Франківськ: ЛілеяНВ, 2015. 160 с. URL : http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/navichki_pracevlasht/dilove_spilkuv_1.pdf
2. Андреева Т. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навч. посіб. Київ, 2012. 253 с. URL : <http://bit.ly/2lR1oY0>
3. Афанасьєв І. Діловий етикет : Етика ділового спілкування. Київ : Альтерпрес, 2003 . 367 с.
4. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення : навч. посібн. для студ. ун-тів. Львів : Світ, 1990. 232 с.
5. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови : навч. посіб. Львів : Світ, 2003. 432 с.
6. Баличева Н. М. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. МОНМС України, Харк. ун-т повітр. сил ім. І. Кожедуба. Харків, 2011. 264 с.
7. Богатько В. В. Українська мова за професійним спрямуванням. Модульний курс : навч. посіб. Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. Вінниця : Нілан, 2017. 281 с.
8. Ботвина Н. В. Ділова українська мова (офіційно-діловий та науковий стилі) : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 3-є вид., перероб. й доповн. Київ : АртЕк, 2001. 280 с.
9. Ботвина Н. В. Міжнародні культурні традиції : мова та етика ділової комунікації : навчальний посібник. Вид. 2-ге, доп. та перероблене. Київ : АртЕк, 2002. 208 с. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/sk783019.pdf>
10. Брус М. П. Українське ділове мовлення : навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей. Третє доповнене видання. Івано-Франківськ : Тіповіт, 2014. 306 с. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/1961.pdf>
11. Булик-Верхола С. З. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. для студентів муз. спец. Львів. нац. муз. акад. ім. М. В. Лисенка. 4-е вид. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. 307 с.

12. Бурдаківська Н. М. Ділова українська мова : посібник. Кам'янець-Подільський : Сисин О. В., 2011. 320 с.
13. Васенко Л. А. Фахова українська мова. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 272 с. URL : <http://bit.ly/2lZfgAj>
14. Волкотруб Г. Й. Українська ділова мова : практикум. Міжрегіональна академія управління персоналом (МАУП). Київ : МАУП, 2003. 156 с.
15. Волкотруб Г. Й. Стилїстика ділової мови : навч. посібник. Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ : МАУП, 2002. 208 с. URL : <https://subject.com.ua/pdf/351.pdf>
16. Галузинська Л. І., Науменко Н. В., Колосюк В. О. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навчальний посібник. Київ : Знання, 2008. 430 с.
17. Глушик С. В., Дияк О. В., Шевчук С. В. Сучасні ділові папери : навч. посіб. 4-те вид., переробл. і допов. Київ : А.С.К., 2008. 400 с. URL : http://ito.vspu.net/ENK/2016-2017/%D0%9Aomp_dok_11/navch.mat/Liter
18. Горох Г. В. Українська мова (за професійним спрямуванням) : практичний курс. Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г., 2013. 148 с.
19. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 624 с. URL : <http://bit.ly/2kTBqnK>
20. Гуць М. В., Олійник І. Г., Ющук І. П. Українська мова у професійному спілкуванні : навч. посіб. Київ : Міжнародна агенція "VeeZone", 2004. 336 с. URL : <http://bit.ly/2lUsf5O>
21. Ділова українська мова : навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / ред. О. Д. Горбул. Київ : Знання, 2006. 222 с.
22. Дрозд Л. М. Українська мова за професійним спрямуванням. Теорія. Методика. Практика : підручник. Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. 3-тє вид., доповн. Дніпропетровськ : Ліра, 2010. 407 с.
23. Етика ділового спілкування / за ред. Т. Б. Гриценко, Т. Д. Іщенко, Т. Ф. Мельничук. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 208 с. URL : <https://subject.com.ua/pdf/71.pdf>
24. Жайворонок В. В. Українська мова в професійній діяльності : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів. Нац. акад. наук України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ : Вища школа, 2006. 431 с. URL : <http://bit.ly/2meFkb4>

25. Загнітко А. П. Українське ділове мовлення : професійне і непрофесійне спілкування. Донецьк : БАО, 2007. 480 с.
26. Зубков М. Г. Сучасна українська ділова мова. 3-тє вид., доповнене. Харків : Торсінг, 2003. 448 с. URL : <https://sites.google.com/site/ukrmovaprof/elektronna-biblioteka>
27. Зубков М. Сучасна ділова мова за професійним спрямуванням : навчальний посібник. Харків : Факт, 2006. 496 с.
28. Зусін В. Я. Етика та етикет ділового спілкування : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2005. 224 с.
29. Кацавець Г. М., Паламар Л. Г. Мова ділових паперів : підручник для студентів вищих навчальних закладів. 3-є вид., перероб і доп. Київ : Алерта, 2006. 328 с.
30. Кацавець Р. С. Ділова мова : сучасний вимір : підручник для вузів. Київ : ЦУЛ, 2008. 192 с. URL : <https://subject.com.ua/pdf/47.html>
31. Кисіль Г. Г. Культура сучасної української літературної мови : навчальний посібник. Київ : Міленіум, 2005. 269 с.
32. Коваль А. П. Ділове спілкування : навч. посіб. Київ : Либідь, 1992. 280 с.
33. Кубрак О. В. Етика ділового та повсякденного спілкування : Навч. посібник. Суми : Університетська книга, 2001 . 207 с. URL : http://www.studmed.ru/kubrak-ov-etika-dlovogo-ta-povsyakdennogo-splkuvannya_5c978a913ae.html
34. Культура фахового мовлення : навчальний посібник / за ред. Н. Д. Бабич. Чернівці : Книги-XXI, 2006. 496 с. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/sk718399.pdf>
35. Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б. та ін. Етика ділових відносин : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2011. 309 с. URL : http://shron1.chtyvo.org.ua/Lesko_Oleksandr/Etyka_dilovykh_vidnosyn.pdf
36. Литвин Л. П. Українська мова за професійним спрямуванням : теорія і практика : навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2016. 423 с.
37. Максименко В. Ф. Мова професійного спілкування. Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2008. 512 с. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/sk758520.pdf>
38. Марчук Л. М., Сукаленко Т. М., Бойчук В. О. Українська мова за професійним спрямуванням. Практичні заняття. Самостійна

- робота : навчальний посібник. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2016. 244 с.
39. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови : навчальний посібник. Київ : Академія, 2007. 360 с. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/sk710976.pdf>
 40. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування : навчальний посібник. Київ : Каравела, 2009. 352 с. URL : <https://studfiles.net/preview/5196027>
 41. Микитюк О. Культура мовлення : особливості, завдання, цікавинки : навч. посібник. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2014. 236 с.
 42. Мозговий В. І. Українська мова у професійному спілкуванні. Модульний курс : навч. посіб. Видання 3-є, перероблене та доповнене. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 592 с. URL : <http://bit.ly/2meBKO5>
 43. Нелюба А. Теорія і практика ділової мови. Харків : Акта, 1997. 191 с.
 44. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови : навчальний посібник з алгоритмічними приписами. 2-ге вид. перероб. та доп. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 392 с. URL : <http://uk.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/uk/PDF/ck-pravo/naykov-ctul-ukr-mova.pdf>
 45. Пазяк О. М., Кисіль Г. Г. Українська мова і культура мовлення : навчальний посібник. Київ : Вища школа, 1995. 239 с. URL : http://chtyvo.org.ua/authors/Paziak_Olha/Ukrainska_mova_i_kultura_movlennia/
 46. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин : навч. посібник. Київ : Кондор, 2008. 356 с. URL : http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/KONDOR1/CD/ET_UKA_DV.pdf
 47. Палихата Е. Я. Культура наукового і ділового мовлення. Тернопіль : ТерноГраф, 1998. 172 с.
 48. Пасинок В. Г. Основи культури мовлення : навч. посіб. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 228 с. URL : <http://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/10/>
 49. Пентиліук М. І., Маруніч І. І., Гайдаєнко І. В. Ділове спілкування та культура мовлення : навч. посіб. Київ : Центр

- учбової літератури, 2011. 224 с. URL : <http://kafedragum-artcollege.edukit.km.ua>
50. Плотницька І. М. Ділова українська мова в державному управлінні : навч. посіб. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. 3-є вид., стер. Київ : НАДУ, 2011. 167 с
51. Плотницька І. М. Ділова українська мова : навч. посібник. 3-є вид. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 270 с. URL : <https://subject.com.ua/pdf/48.html> Або: http://rhw.in.ua/load/pdf/dilova_ukrajinska_mova_i_m_plotnicka/2-1-0-114
52. Погиба Л. Г. Практикум з української мови за професійним спрямуванням : навчальний посібник. Київ : Кондор-Видавництво, 2013. 296 с. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/sk781149.pdf>
53. Погиба Л. Г., Грибіниченко Т. О., Голіченко Л. М. Українська мова фахового спрямування : підручник. Київ : Кондор, 2013. 348 с. URL : <http://bit.ly/2lMogbk>
54. Полтавська О. М. Українська мова (за професійним спрямуванням) : теоретичний і практичний аспекти : навч. посіб. Донбас. держ. техн. ун-т. Алчевськ : ДонДТУ, 2010. 187 с.
55. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови : підручник для вузів. 3-тє вид., переробл. та доп. Тернопіль : Навчальна книга "Богдан", 2000. 248 с. URL : http://chtyvo.org.ua/authors/Ponomariv_Oleksandr/Stylistyka_suchasnoi_ukrainskoi_movy/
56. Попович Н. М., Івасюта М. І. Українська мова за професійним спрямуванням : практикум. Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : Рута, 2015. 135 с.
57. Практикум з української мови за професійним спрямуванням : навч. посіб. / Л. Г. Погиба та ін. Видання друге. Київ : Кондор, 2014. 296 с. URL : <http://bit.ly/2kTASyl>
58. Росїнська О. А. Культура сучасної української мови : довідник для всіх. Донецьк : Бао, 2009. 448 с.
59. Рускулїс Л. В., Зайцева Т. А. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Миколаїв. нац. ун-т ім. В. О. Сухомлинського. Миколаїв : Іліон, 2014. 305 с. URL : <https://studfiles.net/preview/5550428/>

60. Сергійчук З. О., Цілина М. М. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навч. посіб. Відкритий міжнар. ун-т розв. людини "Україна". 2-е вид., виправл. та доповн. Київ, 2006. 210 с.
61. Середницька А. Я., Куньч З. Й. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. / за ред. канд. філол. наук Г. Л. Вознюка. 3-тє вид., виправл. і доповн. Київ : Знання, 2012. 215 с.
62. Сучасне діловодство : зразки документів, діловий етикет, інформація для ділових людей / уклад. Н. Г. Горголюк, І. А. Казімірова / за ред. В. М. Бріцина. Київ : Довіра, 2007. 687 с. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/sk736155.pdf>
63. Третяк Н. В., Карпалюк В. С. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Д. Г. Зволейко, 2010. 375 с.
64. Українська ділова і фахова мова : практичний посібник на щодень : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. М. Д. Гінзбурга. Київ : ІНКОС : Центр навчальної літератури, 2007. 672 с.
65. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навчальний посібник-практикум / Г. Л. Вознюк та ін. Восьме видання, доповнене і виправлене. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. 308 с.
66. Українська мова за професійним спрямуванням : практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. В. Симоненко та ін. / за ред. Т. В. Симоненко. Київ : Академія, 2009. 270 с.
67. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навч. посібн. / упор. А. В. Лисенко, Т. К. Ісаєнко, С. М. Дорошенко. Полтава : ПолтНТУ, 2015. 280 с. URL : <http://77.121.11.9/bitstream/PoltNTU>
68. Українська мова за професійним спрямуванням (у таблицях). Методичні вказівки до підготовки до іспиту / укладач : Акімова В. С. Дніпропетровськ : ПДАБА, 2010. 35 с. URL : <https://pgasa.dp.ua/a/files/metodukr18/mps/mp17.pdf>
69. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні ; Ін-т української мови. Київ : Наук. думка, 2012. 288 с. URL : <http://litopys.org.ua/pravopys/pravopys2012.htm>

70. Хміль Ф. І. Ділове спілкування : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів К. : Академвидав, 2004. 280 с.
71. Черемська О. С., Гайдамака Г. Г., Жовтобрюх В. Ф. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навч. посіб. Харк. нац. екон. ун-т. Харків, 2009. 224 с.
72. Чмут Т. К., Чайка Г. Л., Лукашевич М. П. та ін. Етика ділового спілкування : курс лекцій. 2-ге вид., стереотип. Київ : МАУП, 2003. 208 с. URL : <https://subject.com.ua/pdf/38.html>
73. Чмут Т. К., Чайка Г. Л. Етика ділового спілкування : навч. посіб. 6-е вид., випр. і доп. Київ : Знання, 2007. 230 с.
74. Шевчук С. В. Українське ділове мовлення : навчальний посібник. 6-те вид., доп. і перероб. Київ : Алерта, 2008. 301 с. URL : http://znaymovu.blogspot.com/2011/12/blog-post_6065.html
75. Шевчук С. В. Практикум з українського ділового мовлення : навчальний посібник. 4-те вид. виправ. і доп. Київ : Арій, 2008. 160 с.
76. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. 2-ге вид., виправ. і доповнен. Київ : Алерта, 2011. 696 с. URL : <http://bit.ly/2lyMJ3q> Або: <https://sites.google.com/site/ukrmovaprof/elektronna-biblioteka>
77. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. За програмою МОНУ. 4-те вид., випр. і доповн. Київ : Алерта, 2014. 696 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити : навчальний посібник / М. Білоус та ін.; за заг. ред. О. А. Сербенської. 2-ге вид., доп. і перероб. Львів : Видавництво Львівського університету ім. І. Франка, 2011. 257 с.
2. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо. 5-е вид., переробл. і доповн. Київ : Книга, 2010. 251 с. URL : <http://yak-my-hovorymo.wikidot.com>
3. Богдан С. П. Мовний етикет українців: традиції і сучасність / Київ, 2001. 302 с.
4. Караванський С. Й. До зір крізь терня або хочу бути редактором. Львів : БаК, 2008. 118 с.

5. Караванський С. Й. Секрети української мови. 2-ге вид., розшир. Львів : БаК, 2009. 344 с. URL : http://chtyvo.org.ua/authors/Karavanskyuy_Sviatoslav/Sekrety_ukrainskoi_movy/
6. Карнегі Д. Як насолоджуватися своїм життям і отримувати задоволення від роботи / пер. з англ. Київ : КМ Publishing, 2012. 155 с.
7. Карнегі Д. Як здобувати друзів і впливати на людей у цифрову еру / пер. з англ. Я. Гордієнка. Київ : Країна Мрій, 2012. 255 с.
8. Корніяка О. М. Мистецтво гречності : Чи вміємо ми себе поводити? Київ : Либідь, 1996. 96 с.
9. Культура мови на щодень / Н. Я. Дзюбишина-Мельник, Н. С. Дужик, С. Я. Єрмоленко та ін. – URL : <http://maidan.org.ua/arch/mova/1205185431.html>
10. Пономарів О. Д. Культура слова : Мовностилістичні поради : навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. Київ : Либідь, 2001. 240 с. URL : <http://ponomariv-kultura-slova.wikidot.com>
11. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. 2-ге вид., перероб. і доп. К. : Знання, 2006. 291 с.
12. Радевич-Винницький Я. К. Мова і нація : тези про місце і роль мови в національному відродженні України. 5-е вид., випр. і допов. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2003. 123 с. URL : http://chtyvo.org.ua/authors/Radevych-Vynnytskyi_Yaroslav/Mova_i_natsiia_tezy_pro_mistse_i_rol_movy_v_natsionalnomu_vidrozhenni_Ukrainy/
13. Томан І. Мистецтво говорити : науково-популярна література / пер. з чеськ. В. І. Романець. 3-тє вид. Київ : Україна, 1996. 269 с. URL : http://chtyvo.org.ua/authors/Toman_Jiri/Mystetstvo_hovoryty/
14. Українська мова за професійним спрямуванням : навч.-метод. посіб. для студентів заоч. форми навчання / упоряд. О. В. Слюніна. – Харків : Вид-во НУА, 2017. 99 с.
15. Українська мова у ХХ сторіччі : історія лінгвоциду : документи і матеріали / упоряд. : Л. Масенко та ін. Київ : Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2005. 399 с. URL : http://chtyvo.org.ua/authors/Masenko_Larysa/Ukrainska_mova_u_XX_st_Istoria_linhvotsydu/

16. Універсальний довідник-практикум з ділових паперів / С. П. Бибик, І. Л. Михно, Л. О. Пустовіт та ін. Київ : Довіра : УНВЦ “Рідна мова”, 1997. 399 с.
17. Шеломенцев В. М. Етикет і сучасна культура спілкування : посібник / під заг. ред. чл.-кор. АН України Федорченка В. К. Вид. 2-е. Київ : Лібра, 2003. 416 с.

УНІВЕРСАЛЬНІ СЛОВНИКИ

1. Данилюк І. Г. Універсальний словник сучасної української мови. Донецьк : ТОВ “ВКФ “БАО”, 2011. 1008 с.
2. Загоруйко О. Я. Великий універсальний словник української мови. Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2009. 768 с.
3. Куньч З. Й. Універсальний словник української мови : навчальний посібник. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2004. 848 с.
4. Українська мова та література. Універсальний словник : сім в одному / уклад. Л. О. Полякова. Х. : Торсінг плюс, 2009. 448 с.
5. Приходченко К. І. Універсальний словник-довідник : 30 000 слів і виразів сучасної української мови. Донецьк : БЛО, 2006. 318 с.
6. Універсальний словник української мови : орфоепічний. Словотворчий. Етимологічний / уклад.: Т. С. Дорошенко, І. Я. Череп, В. І. Омеляненко. Харків : Торсінг плюс, 2009. 720 с.
7. Універсальний словник української лексики. Синоніми, антоніми, омоніми : пояснення до слів, наочні приклади / уклад. Л. І. Нечволод. Харків : Торсінг плюс, 2009. 768 с.

СЛОВНИКИ ПРАВИЛЬНОСТІ МОВЛЕННЯ

18. Волощак М. Неправильно — правильно : довідник з українського словоживання (за матеріалами засобів масової інформації). Київ : Українська видавнича спілка, 2003. 160 с.
URL : <http://nepravylno-pravylno.wikidot.com>
1. Гнаткевич Ю. В. Уникаймо русизмів в українській мові! : Короткий словник-антисуржик для депутатів Верховної Ради та всіх, хто хоче, щоб його українська мова не була схожою на мову Верки Сердючки. Київ : Видавничий центр “Просвіта”, 2000. 54 с. URL : <http://ukrlife.org/main/prosvita/gn0.html>

2. Капелюшний А. О. Стилїстика й редагування : практичний словник-довідник журналіста. Львів : Паїс, 2002. 576 с. URL : <http://journ-port.at.ua/publ/27-1-0-196>
3. Караванський С. Російсько-український словник складної лексики. Київ : Видавничий центр "Академія", 1998. 712 с. URL : <http://uareferats.com/index.php/book/details/217>
4. Культура мови на щодень / уклад. Н. Я. Дзюбишина-Мельник та ін. URL : <http://maidan.org.ua/arch/mova/1205185431.html>
5. Словник-довідник з культури української мови / уклад. Д. Гринчишин та ін. 3-тє вид., випр. Київ : Знання, 2006. 367 с. URL : <http://uareferats.com/index.php/book/details/282%20%20>
6. Словник-довідник з українського літературного слововживання / уклад. С. І. Головащук. 2-ге вид., виправл. Київ: Наукова думка, 2010. 431 с. URL : http://marusich.ucoz.ru/blog/s_i_golovashhuk_slovník_dovidnik_z_ukrajinskogo_literaturnogo_slovovzhivannja/2012-09-13-18
7. Словник сполучуваності слів української мови (найуживаніша лексика) / укл.: І. П. Сахно, М. М. Сахно. Дніпропетровськ : ДДУ, 1999. 539 с.
8. Словник труднощів української мови / ред. В. С. Калашник. Харків : Весна : ФОП В. Л. Спївак, 2010. 928 с.
9. Чак Є. Складні випадки правопису і слововживання. Київ : А.С.К., 1998. 272 с. URL : http://litmisto.org.ua/?page_id=20762

СЛОВНИКИ ЗАГАЛЬНІ

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ : Перун, 2003. 1440 с. + CD. URL : <https://archive.org/details/velykyislovnyk>
2. Новий тлумачний словник української мови: В 4-х томах / укл. В. Яременко, О. Сліпушко. Київ : Аконїт, 2004.
3. Полюга Л. М. Словник українських синонімів і антонімів. НАН України; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Київ : Довіра, 2007. 575 с. URL : <http://1576.ua/books/3360>
4. Демська О., Кульчицький І. Словник омонімів української мови. Львів : Фенікс, 1996. 224с.
5. Гринчишин Д. Г., Сербенська О. А. Словник паронімів української мови. Київ : Освіта, 2008. 320 с.

6. Жайворонок В. В. Велика чи мала літера? Словник-довідник : близько 10 000 номінацій. Київ : Наукова думка, 2004. 202 с. URL : <http://velyka-chy-mala-litera.wikidot.com/>
7. Фразеологічний словник української мови / укл. В. М. Білоноженко, В. О. Винник, І. С. Гнатюк та ін. Київ : Наукова думка, 1999. Т. I. 528 с.; Т. II. 984 с. URL : http://chtyvo.org.ua/authors/Bilonozhenko_Vira/Frazeolohichniy_slovnyk_ukrainskoi_movy/
8. Українсько-російський словник наукової термінології : Близько 100 000 термінів і термінів-словосполучень. НАН України; Інститут української мови. Комітет наукової термінології / Л. О. Симоненко (заг. ред.), М. П. Годована (уклад.). Київ ; Ірпінь : Перун, 2004. 403 с.
9. Новий словник іншомовних слів : близько 40 000 слів і словосполучень / уклад. Л. І. Шевченко, О. І. Ніка, О. І. Хом'як та ін.; за ред. Л. І. Шевченко. Київ : Арій, 2008. 672 с.
10. Карачун В. Я. Орфографічний словник наукових і технічних термінів : понад 300000 слів. Київ : Криниця, 1999. 524 с.
11. Лозова Н. Є., Фридрак В. Б. Дзвона чи дзвону? або –а (-я) чи –у (-ю) в родовому відмінку : словник-довідник. Київ : Наукова думка, 2007. 168 с. URL : <http://rodovyi-vidminok.wikidot.com/slovnyk-dovidnyk>
12. Орфоепічний словник української мови : в 2 т. / уклад. : М. М. Пещак, В. М. Русанівський, Н. М. Сологуб та ін. Київ : Довіра, 2001.
13. Словник-довідник з культури української мови / уклад. Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська та ін. 3-тє вид., випр. Київ : Знання, 2006. 367 с.
14. Лучик А. А. Російсько-український та українсько-російський словник еквівалентів слова. Київ : Довіра, 2004. 495 с.

СЛОВНИКИ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)

1. Дубічинський В. В., Кримець О. М., Чернявська С. М. Словник-мінімум термінів ділової української мови. Національний технічний ун-т “Харківський політехнічний ін.-т”. Харків : НТУ “ХПІ”, 2002. 60 с.

2. Корсовецька Р. І., Сухомлинов О. М. Російсько-польсько-український словник-довідник ділової лексики. Донецьк : “Юго-Восток”, 2006. 84 с. URL : <http://suchomlynnow.pl/assets/files/publikacje/slownik-06.pdf>
3. Олійник О. Б. Словник ділової людини (російсько-український). Академія наук вищої школи України. Київ : Слов’янський клуб, 1996. 448 с.
4. Російсько-український словник ділової мови / уклад. О. Мокровольський, О. Шокало. 3-тє вид., випр. і доп. Київ : Редакція журналу “Український світ”, 1992. 302 с.
5. Російсько-український словник-довідник “Порадник ділової людини” / уклад. О. М. Коренга та ін. Київ : Основи, 1995. 320 с.
6. Складні випадки перекладу : словник-довідник для студентів, які вивчають курс “Ділове українське мовлення”. Державна академія легкої промисловості України / упоряд. О. Ф. Пінчук, І. Я. Дзира. Київ , 1996. 32 с.
7. Сліпушко О. Українська мова й етапи кар’єри ділової людини : короткий словник бізнесмена. Київ : Криниця, 1999. 199 с.
8. Тараненко О. О., Брицин В. М. Російсько-український словник (сфера ділового спілкування) = Русско-украинский словарь (сфера делового общения). Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України. 2 вид., випр. і доп. Київ : Основа, 1999. 398 с.
9. Українсько-російсько-англійський тлумачний словник ділової людини : 15 000 слів. Українсько-фінський ін-т менеджменту і бізнесу / уклад. П. Г. Зеленський, О. П. Зеленська. Київ, 1998. — 560 с.
10. Шевчук С. В. Російсько-український словник ділового мовлення = Русско-украинский словарь деловой речи. 2-ге вид., переробл. і доп. Київ : Вища школа, 2008. 487 с.

ТЕРМІНОЛОГІЧНІ МИСТЕЦТВОЗНАВЧІ СЛОВНИКИ

1. Антонович Є. А., Василюшин Я. В., Шпільчак В. А. Російсько-український словник-довідник з інженерної графіки, дизайну та архітектури : для використ. у навч. процесі студ. вищ. навч. закл. Львів : Світ, 2001. 240 с.

2. Безклубенко С. Д. Мистецтво : терміни та поняття : енциклопедичне видання : у 2-х т. Ін-т культурології Академії мистецтв України. Київ , 2008.
3. Герасимчук Л. ArtLex. Англійсько-український мистецтвознавчий словник : понад 5 000 слів і понять. Київ : Криниця, 2004. 96 с.
4. Глушко В. П. Словник іншомовних соціокультурних термінів . Суми : Сум ДУ. 2004. 38 с.
5. Гурко О. В., Попова І. С. Словник термінів графічного дизайну. Дніпропетровськ : Пороги, 2009. 157 с.
6. Декоративно-ужиткове мистецтво : словник в 2-х томах. Т. 1 / уклад. Я. П. Запаско, І. В. Голод, В. І. Білик. Львів : Афіша, 2000. 364 с.
7. Декоративно-ужиткове мистецтво : словник в 2-х томах. Т. 2 / уклад. Я. П. Запаско, І. В. Голод, В. І. Білик. Львів : Афіша, 2000. 400 с.
8. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури : словник-довідник. Київ : Довіра, 2006. 703 с. URL : http://ukrlit.org/slovnyk/zhaivoronok_znaky_ukrainskoi_etnokultury
9. Клименюк Т. Ілюстрований словник архітектурних термінів. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2010. 180 с. URL : <https://studfiles.net/preview/5201231/>
10. Короткий словник понять і термінів образотворчого мистецтва / укл. Л. О. Орел. Київ : ДАКККиМ, 2004. 46 с.
11. Матейко К. Український народний одяг : етнографічний словник. Київ : Наукова думка, 1996. 195 с. URL : http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21STR=0013287
12. Мистецтво України : енциклопедія : в 5-ти т. / відп. ред. А. В. Кудрицький. Київ : Українська енциклопедія, 1995.
13. Митці України : енцикл. довідник / упоряд. : М. Г. Лабінський, В. С. Мурза ; за ред. А. В. Кудрицького. Київ : УЕ ім. М. П. Бажана, 1992. 848 с.
14. Нелюба А. М. Словник образотворчого мистецтва. Харків, 1996. 167 с.

15. Ничкало С. А. Мистецтвознавство : короткий тлумачний словник. Київ : Либідь, 1999. 207 с.
16. Образотворче мистецтво : енциклопедичний ілюстрований словник-довідник / упор. А. Пасічний. Київ : Факт, 2007. 680 с.
17. Пошивайло О. М. Ілюстрований словник народної гончарської термінології Лівобережної України : (Гетьманщина). Опішне : “Українське Народознавство”, 1993. 235 с.
18. Російсько-український практичний словник реставратора. Національний науково-дослідний реставраційний центр України. / ред. Н. Є. Лозова. Київ : УАІД “Рада”, 2004. 264 с.
19. Реклама : словник термінів / упорядник Р. Г. Іванченко. Київ : Фонд сприяння розвитку книговидання та преси, 1998. 208 с.
20. Словник-довідник термінології музейництва / уклад. Р. Б. Микульчик та ін. ; Нац. ун-т “Львів. політехніка”, Техн. ком. стандартизації наук.-техн. термінології. Львів : Львів. політехніка, 2012. 126 с. + 1 ел. опт. диск (CD-ROM).
21. Словник українського сакрального мистецтва / уклад. М. Станкевич та ін. ; наук. ред. М. Станкевич ; Інститут народознавства НАН України. Львів, 2006. 288 с.
22. Словник художників України / редкол. М. П. Бажан (відп. ред.) та ін. АН УРСР. Київ : Голов. ред. УРЕ, 1973. 291 с.
23. Тимофієнко В. І. Архітектура і монументальне мистецтво : терміни та поняття. Київ : Вид-во “Головкивархітектура”, 2002. 472 с.
24. Українські радянські художники : довідник / упоряд. Р. О. Даскалова та ін. Київ : Мистецтво, 1972. 564 с.
25. Художники України : енцикл. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. Академія мистецтв України, Ін-т проблем сучасного мистецтва. Київ : Інтертехнологія, 2006. 640 с.
26. Шкаруба Л. М., Спанатій Л. С. Російсько-український словник художніх термінів : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів. М-во освіти і науки України. Київ : Каравела , 2012. 320 с.
27. Шевченко Є. І. Народна деревообробка в Україні : словник народної термінології. Київ : Артанія, 1997. 262 с.
28. Яремків М., Кругляк О. Мистецтво : види, жанри : слов.-довід. образотв. термінів / Тернопіль : Підручники і посібники, 2010. 79 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Серед досягнень української електронної лексикографії треба відзначити наступні ресурси.

1. Перший електронний словник української мови – «Лексикографічна система «Словники України», яка об'єднує п'ять словників (152 тис. слів, 3 млн. похідних словоформ (словозміна). У роздрукованому вигляді він зайняв би понад 40 тисяч сторінок формату А-4):

- орфографічний;
- орфоепічний;
- синонімічний – 9,2 тисяч синонімічних рядів;
- антонімічний – 2,2 тисяч антонімічних пар;
- фразеологічний – 56 тис. фразеологізмів.

Режим доступу: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua>

2. Колекція різноманітних словників, розміщена на порталі Mova.info. Підтримується лабораторією комп'ютерної лінгвістики Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Режим доступу: <http://www.mova.info>. Серед інших містить:

- частотні словники; <http://www.mova.info/Page.aspx?l1=57>
- проект словника суржику; <http://www.mova.info/Page3.aspx?l1=191>
- глоса – система електронних навчальних словників, розроблена в Київському національному лінгвістичному університеті. Містить близько 5.000 найуживаніших англійських слів і словосполучень; <http://www.mova.info/Page3.aspx?l1=63>
- труднощі англійського слововживання; <http://www.mova.info/Page3.aspx?l1=207>
- словник порівнянь; <http://www.mova.info/porivn.aspx?l1=64>
- семантичний словник української мови. <http://www.mova.info/semvoc.aspx?l1=193>

3. Одинадцятитомний тлумачний академічний «Словник української мови» (СУМ-11), на якому базуються всі сучасні українські тлумачні словники, зокрема «Великий тлумачний словник сучасної української мови». Містить приблизно 134 тис. слів. Режим доступу: <http://www.sum.in.ua>

4. Інформаційно-пошукова система «Український правопис», створена на базі останньої офіційно затвердженої версії українського правопису. Режим доступу: <http://pravopys.kiev.ua/>

5. Публічний тлумачний електронний словник української мови СЛОВНИК.УКРЛІТ.ORG (динамічний) побудовано за принципом єдиної перехресної електронної бази слів і словосполучень в українській мові і словникових статей у них за різними словниками. Містить 199 769 слів.

Також на УКРЛІТ.ORG є публічна електронна бібліотека

української художньої літератури.

Режим доступу: <http://ukrlit.org/slovyk>

6. Symbaloo – робочий стіл online. Основне призначення сервісу Symbaloo – особистий робочий стіл в Інтернеті, за допомогою якого простіше і зручніше орієнтуватися в мережі, розташовуючи покликання на корисні ресурси і сервіси. Крім закладок на сервіси, можна зробити власний каталог контактної інформації, тобто своєрідний записник. Режим доступу: <https://www.symbaloo.com/embed/електроннісловники>. Серед іншого містить лінки на:

- одинадцятитомний тлумачний «Словник української мови» (СУМ-11); <http://sum.in.ua/>
- словник англіцизмів. У словнику зібрані слова, що прийшли в українську мову з британського, американського, канадського, та південноамериканського варіантів англійської мови і набули в нас загальноомовного поширення; <http://slovyk.lutsk.ua/>
- українсько-англійський словник; <http://www.cybermova.com/cgi-bin/oluaenpro.pl>
- українсько-російський словник мовних і фразеологічних відмінностей; http://ukrlife.org/main/evshan/frazeo_ua0.html
- Словопедія; <http://slovopedia.org.ua/37/53392-0.html>
- словник термінів перекладний (укр.-рос.); <http://www.archives.gov.ua/Publicat/Manuals/dictionary-ukr-rus.php#A>
- словник символів; <http://ukrlife.org/main/evshan/symbol.htm>
- велика чи мала літера? Словник-довідник (В.В. Жайворонок); <http://velyka-chy-mala-litera.wikidot.com/>
- дзвона чи дзвону? (або -А (-Я) чи -У (-Ю) в родовому відмінку); <http://rodovyi-vidminok.wikidot.com/>
- словник скорочень української мови; <http://ukrskor.info/>
- словник античної міфології; <http://litopys.org.ua/slovmith/slov03.htm>
- зведений словник застарілих та маловживаних слів (близько 4000 слів); <http://litopys.org.ua/rizne/zvslovyk.htm>
- короткий словник антисуржику; <http://www.ukrcenter.com/>
- словник молодіжного сленгу; http://shron.chtyvo.org.ua/Pyrkalo_Svitlana/Pershyi_slovyk_u_krainskoho_molodizhnoho_slenhu.pdf
- культура мови на щодень; <http://kultura-movy.wikidot.com/>
- словники онлайн, що містять:
 - Російсько-український словник сталих виразів <http://www.rozum.org.ua/index.php?a=index&d=17>
 - Словник іншомовних слів <http://www.rozum.org.ua/index.php?a=index&d=18>

- Антисуржик. Словник «українського» суржика
<http://www.rozum.org.ua/index.php?a=index&d=19>
- 100 видатних українців
<http://www.rozum.org.ua/index.php?a=index&d=20>
- Орфографічний словник української мови
<http://www.rozum.org.ua/index.php?a=index&d=21>
- Словник синонімів української мови
- Словник синонімів [Полюга Л.]
<http://www.rozum.org.ua/index.php?a=index&d=23>
- Словник фразеологічних синонімів
<http://www.rozum.org.ua/index.php?a=index&d=24>
- Неправильно – правильно [Волощак М.]
<http://www.rozum.org.ua/index.php?a=index&d=25>
- фразеологічний словник онлайн;
<http://svitslova.com/component/>
- словник синонімів:
https://ukrainskamova.com/publ/slovník_sinonimiv/21
- словник наголосів; <http://svitslova.com/slovník-nagolosu.html>
- латинські крилаті вислови; <http://www.pinax.com.ua/krylati-vyslovy/latina/>
- словник фразеологічних антонімів;
<https://studfiles.net/preview/2266713/>
- словник фразеологічних синонімів;
<http://www.rozum.org.ua/index.php?a=index&d=24>
- орфографічний словник; <http://www.slovník.ua/>
- український правопис; <http://pravopys.net/>
- український правопис
<http://litopys.org.ua/pravopys/pravopys2015.htm>

7. <http://www.slovník.ua> Орфографічний словник та ін.

8. <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe>

Електронні словники, енциклопедії, інші довідники.

9. Українські словники онлайн: www.rozum.org.ua

10. Приклади словників для онлайн-перекладів:

- <http://www.lingvo.ua/uk>
АВВУ Online – це колекція онлайн-сервісів, створених на базі технологій АВВУ. Лінгвістичні сервіси АВВУ Lingvo.Pro – це інтернет-версія найпопулярнішого електронного словника, доступна безкоштовно для всіх користувачів Інтернету.
- <http://www.slovník.net>
- <http://slovnnya.com>
- <http://old.pere.org.ua>
- <http://www.slovník.org>
- www.r2u.org.ua

Навчально-методичне видання

Бабій Ірина Орестівна

УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)

Практичний посібник для студентів
художніх спеціальностей
Навчально-наукового Інституту мистецтв

В авторській редакції

Дизайн обкладинки
Андрія Гаєвського

Віддруковано: підприємець О.М. Голіней
Адреса: м. Івано-Франківськ,
вул Галицька, 128,
тел. (0342) 58-04-32

Свідоцтво про внесення до реєстру суб'єкта видавничої справи
серія ІФ № 11 від 27. 03. 2001 р.
Підписано до друку 01. 10. 2012 р. Формат видання 60 x 84 / 16
Папір офсетний. Умовн. друк. арк. 17,0.
Замовлення № 95. Наклад 100 прим.